

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**A Study of Relationship between Socio-Psychological factors and Academic
Achievement of Students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University**

โดย

พระมหาประยูร ชีรวีโส

ดร. โคนิณฐ์ ศรีทอง

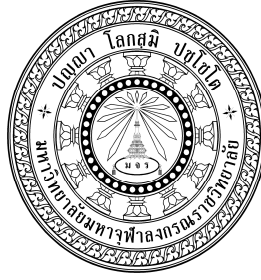
นายลือชัย วงษ์ทอง

ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISBN 978-974-364-689-8

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**A Study of Relationship between Socio-Psychological factors and Academic
Achievement of Students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University**

โดย

พระมหาประยูร ธีรวโธ

ดร. โคนิณัฐ ศรีทอง

นายลือชัย วงษ์ทอง

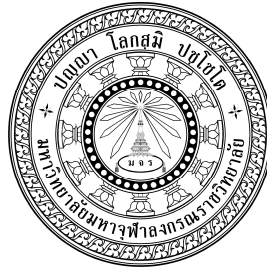
ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISBN 978-974-364-689-8

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

A Study of Relationship between Socio-Psychological factors and Academic Achievement of Students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

by

Phramaha Prayoon Theerawongso

Dr. Konit Srithong

Mr. Luechai Wongthong

Department of Psychology The Faculty of Humanities

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

B.E. 2548

Research Project Supported by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ISBN 978-974-364-689-8

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย :	การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้วิจัย:	พระมหาประยูร ชีรวโโส ดร. โคนิภูฏ์ ศรีทอง นายลือชัย วงษ์ทอง
ส่วนงาน:	ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีงบประมาณ:	2548
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลังกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต 4) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบอำนาจทำนายของตัวแปรกลุ่มจิตลักษณะ กลุ่มปัจจัยทางสังคม และกลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จากนิสิตคณะพุทธศาสตร์ จำนวน 40 คน คณะครุศาสตร์ จำนวน 40 คน คณะมนุษยศาสตร์ จำนวน 55 คน และคณะสังคมศาสตร์ จำนวน 65 คน ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบสอบถามวัดแรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต แบบสอบถามสุขภาพจิต แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย แบบสอบถาม ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตและอาจารย์ แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน แบบสอบถามปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ และแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียน ของนิสิต (เก่ง ดี มีความสุข)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson – Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบนัยสำคัญด้วยค่าที (t-test) และการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี ด้านเก่ง และความสุข ของนิสิตจากปัจจัยทางจิตสังคม ใช้วิธีการวิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta-Weight) ของตัวแปร โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยการนำตัวแปรเข้าสมการด้วยวิธี Enter และ Block wise ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญโดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยจิตลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ และสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ.01 ยกเว้นระดับสุขภาพจิต ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม และแยกรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ การปรับตัวในการทำงาน มีอิทธิพลมากที่สุดในการพยากรณ์ผลการเรียนรวม และผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเก่ง และด้านมีความสุข และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลมากที่สุด ในการพยากรณ์ผลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี

3. ปัจจัยทางจิตลักษณะ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข

Research Title: A Study of Relationship between Socio-Psychological Factors and Academic Achievement of the Students at the Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Researchers: Phramaha Prayoon Tiravamso
Dr. Konit Srithong
Mr. Luechai Wongthong

Department: Buddhist Research Institute of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Fiscal Year: 2548 / 2005

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The purposes of this research were 1) to study a relationship between psychosocial factors and academic achievement of the students in Mahachulalongkornrajavidyalaya University 2) to study appearance psychological factors such as acknowledging information, attitude towards learning and institute, and adjustment oneself in working having relationship with academic achievement of students in Mahachulalongkornrajavidyalaya University 3) to study socio-psychological factors and background of academic achievement of students 4) to comparative study the power of prediction of variables of appearance psychological group, sociology factor groups and situation psychological group for academic achievement of students.

Group of samples for the research were 200 high students of the first year, academic 2500 from simply samples of 40 high students faculty of Buddhism, 40 high students from faculty of education and 55 high students from faculty of humanities and 65 high students from faculty of Sociology in Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

An instruments of the analyzing of this research were individual questionnaire, the achievement motivation test questionnaire, internal locus of control questionnaire, future orientation questionnaire, mental health questionnaire, environmental questionnaire in University, questionnaire of relationship between students and teachers, questionnaire of relationship between students and friends, questionnaire of relationship between students and friends, situation

psychological questionnaire, academic achievement questionnaire of students (in goodness, excellent and happiness).

Statistics on analyzing of data were value of correlation coefficient between independent variable and by using Pearson Product Moment Correlation Coefficient significance test by t-test and prediction of achievement in goodness, excellent and happiness of students from socio-psychological factors by using an analytical method of data weight value of variable by multiple regression analysis with variable into an algebraic equation of enter and block wise, by statistical significance test of weight value of f-test.

The results of this research were summarized as follows:

1) It was appearance psychological factors, achievement motivation, internal locus of control, future-orientation, environments in university, relationship between students and friends, positive relationship and an aggregate academic achievement of students in goodness, excellence and significantly happiness 01 level, unless mental health level. There was no relationship with an aggregate academic achievement, separate each other, and statistical significant.

2) The situation-psychological factors were self-adjustment for working to the most influent of predication an aggregate learning. O An outcome and academic achievement were in excellence. And the happiness and factors of information acknowledging were influent predication means on predication of a good academic achievement.

3) appearance-psychological factors social-factors, bio-social factors and background situation psychological factors can be learnt outcome in excellence, goodness and happiness.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยฉบับนี้ ได้ดำเนินการและสำเร็จผลเป็นไปตามแผนการวิจัยทุกประการ คณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ และสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ที่ได้ให้ทุนสนับสนุนคณะผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยครั้งนี้ นอกจากนั้นคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ช่วยตรวจสอบความถูกต้องในการวิจัย ซึ่งได้รับความเมตตาแนะนำจาก อาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 3 ท่าน คือ ผศ.ดร. เมธาวิ อุดมธรรมมานุภาพ และ ผศ.พระครูภัฏยาณสิทธิวัฒน์ ผศ. ดร.ปรีชา คะเนตรนอก ผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข ปรับปรุงงานวิจัยด้วยดีเสมอมา คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านทั้ง 3 เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณพระครูภัฏยาณสิทธิวัฒน์ คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ และเจ้าหน้าที่สายปฏิบัติการบริหารงานทั่วไป คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่เอื้อเพื่อช่วยเหลือในการค้นคว้าและเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญด้านเอกสาร อุปกรณ์เครื่องมือการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณพระสุธีธรรมานวัตร คณบดี คณะพุทธศาสตร์ ขอกราบขอบพระคุณ พระครูสุตกิจบริหาร คณบดี คณะครุศาสตร์ ขอกราบขอบพระคุณพระครูวิจิตรธรรมโชติ คณบดี คณะสังคมศาสตร์ ผู้ให้ความอนุเคราะห์และอนุญาตให้ คณะผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบพระคุณอาจารย์ เจ้าหน้าที่สายปฏิบัติการทุกท่าน ตลอดถึงมวลคณะนิสิตทุกรูป ทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย

คณะผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ พระครูปลัดสุวัฒนวัชรคุณ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ผู้ซึ่งอนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือแนะนำ เสนอข้อคิดเห็นจนงานวิจัยสำเร็จโดยสมบูรณ์ พร้อมกันนี้คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณความกรุณาของพระมหาสิทธิ ลักษณ์ญาโณ และเจ้าหน้าที่ สำนักงานบริหารสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการจัดโครงสร้างเอกสารรายงานการวิจัย และขอขอบพระคุณผู้มีอุปการคุณบุคคลท่านอื่น ๆ ที่มีได้กล่าวในที่นี้ จึงขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

พระมหาประยูร ธีรวิโส และคณะ

12 กรกฎาคม 2548

ACKNOWLEDGEMENT

This Thesis has been undertaken and completed as the given research plan. All the researchers are of very deep appreciation to the Buddhist Research Institute and the National Research Commission to kindly provide the research fund. Moreover, the researchers would like to give our sincere thanks to our supervisors, Asst. Dr. Methavee UdomDhammanuphab, Asst. Phragru Kalayanasitthiwat and Asst. Dr. Preecha Khanetnok to provide the able supervision and guidance, whose observations and valuable suggestions and whole hearted encouragement have immensely improved this presentation. We, also, appreciate their responsibility and untiring efforts in helping me to polish this study.

We, also, would like to give our sincere thanks to Phragru Kalayanasitthiwat, Dean of the Faculty of Humanities and the staff members of the Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University for their co-operation and help me during my research work.

We, also, would like to give our sincere appreciation to Phra Sutheedhammanuwat, Dean of the Faculty of Buddhism, Phragru Sutakitborihara, Dean of the Faculty of Education and Phragru Vichitdhammachoti, Dean of the Faculty of Social Sciences who kindly provide all facilities during our research work and we are very thankful to all the staff members of the Faculty of Humanities, and all students of all faculties of Mahachulalongkornrajavidyalaya University for their co-operation and help us during this research work.

We would like to acknowledge my deep appreciation to Phragrupalad Suwatthanavachirakhun, the Director of the Buddhist Research Institute for his valuable suggestions. We are also very thankful to Phramaha Lee Lakkhanayano and all the officers and staff members of the Buddhist Research Institute for their valuable help of the needed documents and providing me many facilities during the period of my field work. Finally, although it is difficult to list the names of those who helped me in organizing the thesis, we are very thankful them all for their contributions.

Phramaha Prayoon Theerawongso and Others

12 July 2005

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
กิตติกรรมประกาศภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญแผนผัง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	8
1.6 ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
2.1 ความหมายและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยจิตสังคม	12
2.2 ความสำคัญของแรงจูงใจและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	16
2.3 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้	33
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศและต่างประเทศ	41
2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติและโครงสร้างหลักสูตรของมหาวิทยาลัย	79
2.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย	85
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	87
3.1 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	87
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	89
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	105

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	106
3.5 สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	106
3.6 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	110
บทที่ 4 ผลการวิจัย	112
4.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	112
4.2 การกำหนดประชากร	112
4.3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	114
4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	115
บทที่ 5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ	126
5.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า	126
5.2 ประโยชน์ของการวิจัย	126
5.3 สมมติฐานของการวิจัย	126
5.4 ขอบเขตของการวิจัย	127
5.5 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	128
5.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล	129
5.7 การวิเคราะห์ข้อมูล	129
5.8 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	130
5.9 อภิปรายผลการศึกษา	131
5.10 ข้อเสนอแนะ	151
บรรณานุกรม	153
ภาคผนวก	173
ผนวก ก	174
ผนวก ข	183
ประวัติผู้วิจัยและคณะ	201

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
2.1	แสดงการเปรียบเทียบแรงจูงใจทางพุทธศาสนากับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์	24
2.2	แสดงความต้องการพื้นฐานและความต้องการขั้นสูง	27
3.1	จำนวนนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548	88
3.2	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548	88
4.1	จำนวนนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548	113
4.2	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548	113
4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามอายุ คณะที่กำลังศึกษา พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน และรายได้ของครอบครัว	115
4.4	ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยจิตสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95	116
4.5	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	118
4.6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข	120
4.7	ค่าอำนาจพยากรณ์ผลการเรียนจากปัจจัยด้านจิตสังคมที่มีนัยสำคัญและค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน	121

ตารางที่	หน้า	
4.8	อำนาจการพยากรณ์ผลการเรียนรวมจากปัจจัยด้านจิตสังคมและแต่ละกลุ่มปัจจัย	122
4.9	อำนาจการพยากรณ์ผลการเรียนด้านดีจากปัจจัยด้านจิตสังคมและแต่ละกลุ่มปัจจัย	123
4.10	อำนาจการพยากรณ์ผลการเรียนด้านเก่งจากปัจจัยด้านจิตสังคมและแต่ละกลุ่มปัจจัย	124
4.11	อำนาจการพยากรณ์ผลการเรียนด้านมีความสุขจากปัจจัยด้านจิตสังคมและแต่ละกลุ่มปัจจัย	124
 ภาคผนวก ก		
1	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	174
2	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน	175
3	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต	176
4	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสุขภาพจิต	177
5	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย	178
6	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์	179
7	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน	180
8	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามจิตลักษณะตามสถานการณ์	181
9	แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต เก่ง ดี มีความสุข	182

สารบัญแนผนผ้ง

แนผนผ้งที่		หน้า
1	แสดงพฤตกรรมที่เกศจากแรงจูงใจทางพระพุทศศาสนา	21
2	แสดงรูปแบบของทฤษฎีการเรศนรู่ของบลุม	37
3	แสดงรูปแบบของผลการเรศนในโรงเรียนของฮาร์นเชเกอร์	38
4	แสดงกรอบความคิดในการวศย	86

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสร้างสรรคความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้เจริญควบคู่ไปกับคุณภาพชีวิตของประชากร ต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนเริ่มที่การพัฒนาพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ซึ่งอยู่ในระบบการพัฒนาของบุคคล เมื่อพัฒนาคนเต็มระบบ เต็มที่แล้ว จึงกำหนดเอาคนที่พัฒนาดีแล้วเป็นหลักแกนกลาง ด้วยการเป็นปัจจัยประสานสัมพันธ์ บูรณาการในระบบสัมพันธ์องค์รวมใหญ่ ให้เป็นระบบแห่งการดำรงอยู่ด้วยดีอย่างต่อเนื่องเรื่อยไป (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) กล่าวว่าการจะพัฒนาบุคคลต้องอาศัยกระบวนการศึกษานั้นเอง เพราะการศึกษาสามารถพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ประเสริฐ เป็นอริยบุคคล หรืออารยชน ความเป็นอริยะหรืออารยชนมิใช่อยู่ที่ชาติกำเนิดสูง หรือชนชั้นสูงหรือต่ำ แต่อยู่ที่การศึกษา คนที่พัฒนาฝึกฝนอบรมตนเป็นอย่างดีแล้ว มีชีวิตที่ดีงามจึงจะได้ชื่อว่าอารยชน¹ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์ การพัฒนาบุคคลให้เป็นปัจจัยนำไปสู่การพัฒนาโดยองค์รวมจึงเริ่มที่การจัดการศึกษา²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดทัศนคติของคนในสังคมไทย ถือได้ว่าสถาบันนี้เป็นมหาวิทยาลัยแห่งพุทธศาสนา เป็นของพระสงฆ์ไทยอย่างแท้จริง ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนาขึ้นเพื่อเป็นสถาบันการศึกษาพระไตรปิฎก และวิชาการชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ มหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการชักนำให้เกิดความเจริญยั่งยืน นาน และการหลีกเลี่ยงภาวะชะงักงัน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ความเจริญงอกงามด้าน

---

¹ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : ธนัชช, 2543), หน้า 244.

² พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2543), หน้า 58.

จริยธรรมของคนในสังคม มหาวิทยาลัยจึงต้องปรับตัวเองให้มีพลวัตและความหลากหลายมากขึ้น การดำเนินการในกระบวนการด้านองค์ความรู้มหาวิทยาลัยได้กำหนดเป้าหมายชัดเจน ที่จะพัฒนา นิสิตให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์คือ เป็นผู้รอบรู้วิชาการมีจริยวัตรปฏิบัติ มีปฏิภาณ นำเสื่อมนิสิตให้รู้ให้คิดเป็น ทำเป็นเน้นผู้นำทางด้านจิตใจมีความสามารถในการแก้ไขปัญหา เป็นที่ พึ่งของสังคมได้ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ทางสังคมมีโลกทัศน์ กว้างไกล มีศักยภาพที่ จะพัฒนาตนเองให้เพียงพอพร้อมด้วยคุณธรรม และจริยธรรม มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพุทธศาสนา รู้จัก เสียสละเพื่อส่วนรวม มหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องพัฒนาบุคลากร และผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพให้ ดียิ่งขึ้นไป

การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน (พ.ศ. 2546) จัดการศึกษาขึ้น พื้นฐาน 12 ปี และนอกเหนือจากระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี คือ ระดับก่อนการศึกษาขั้น พื้นฐานและระดับอุดมศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น ตามหลักพัฒนาการของผู้เรียน คือ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ช่วงชั้นที่ 2 ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4-6 ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (กรมวิชาการ,หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ส่วนการจัดการศึกษานอกเหนือจากนี้ ได้แก่ 1) การ จัดการศึกษาก่อนการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ชั้นอนุบาล และ 2) การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือ การศึกษาในระดับปริญญาตรีเป็นต้นไป¹

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แนวทางจัดการศึกษาได้กำหนดว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม และ อำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และให้มีการประเมินผลผู้เรียน โดยพิจารณาจากการ พัฒนาของผู้เรียน ด้านความประพฤติ การร่วมกิจกรรม การทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียน การสอน โดยผู้ที่ผ่านการศึกษแต่ละคนจะมีความสามารถและมีคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ คือ สุขภาพ พลานามัยที่ดีทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีความสามารถในการคิด ใฝ่รู้ และแสวงหาความ รู้อยู่เสมอ ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว เสียสละ อดทน มีความเป็นประชาธิปไตย รักชาติ

¹ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, 2544) หน้า 25.

ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย และความเหมาะสมของการศึกษา (กรมวิชาการ)¹

ในปัจจุบันมีสิ่งหนึ่งที่ยังคงเป็นปัญหาให้กับผู้เรียนอย่างมาก คือ การวัดผลการเรียน โดยใช้เกรดเฉลี่ยสะสม หรือ GPA เพียงอย่างเดียว ซึ่งวิธีการวัดดังกล่าวถือว่าเป็นมาตรฐานของทุกสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ ให้ใช้เป็นดัชนีการชี้วัดความสามารถของผู้เรียนเพียงวิธีเดียวว่า ผู้เรียน คนนั้นมีระดับไอคิว (I.Q) สูงมากน้อยแค่ไหนซึ่งในปัจจุบันนี้การใช้วิธีการวัดแบบนี้เพียงประการเดียวอาจไม่สามารถมีประสิทธิภาพดีพอ เพราะสภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังตกอยู่ในสภาวะที่ต้องเผชิญกับความหลากหลายและซับซ้อนสืบสน ไม่ว่าจะเป็ความหลากหลายในด้านข่าวสารข้อมูลรูปแบบของวัฒนธรรมประเภทต่าง ๆ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมตลอดถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงหรือเสถียรภาพของบุคคล ทำให้เด็กต้องปรับตัวให้เข้ากับความคิดและความกดดันที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก บางคนสามารถปรับตัวได้แต่บางคนกลับปรับตัวไม่ได้เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น การถูกทอดทิ้ง ทารุณ ไม่เอาใจใส่จากบิดามารดา ถูกลงโทษอย่างรุนแรง ครอบครัแตกแยก หรือแม้แต่ถูกขายเพื่อไปให้บริการทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ ผลการเรียน GPA ไม่สามารถชี้วัดได้ว่าเด็กที่เกรดเฉลี่ยสูงจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข หรือจะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ในสภาพสังคมปัจจุบัน จะเห็นได้จากสื่อหนังสือพิมพ์ (ศรีสว่าง พั่ววงศ์แพทย์)² แสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดก็มีทั้งผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง และผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำ เช่น นักเรียนแพทย์ อาจารย์ หรือบุคคลทั่วไปก็ล้วนแต่มีโอกาสที่จะกระผิดได้ทั้งสิ้น เนื่องจากสิ่งแวดล้อมภายนอกเปลี่ยนแปลงไปตามการ เปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีนั้นคือ ผู้เรียนในปัจจุบันต้องประสบปัญหาด้านสภาวะจิตใจจากความเครียด จากการแข่งขันในด้านการเรียนอย่างหนัก เพื่อแย่งชิงความเป็นผู้นำหรือชัยชนะในการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี ปัญหาด้านมลพิษทางเสียงและอากาศ ปัญหาการขาดความรัก ขาดความอบอุ่นเป็นต้น โดยปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้การวัดผลการเรียนด้าน GPA เพียงอย่างเดียวไม่สามารถวัดได้ว่าเด็กจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขหรือจะประสบความสำเร็จในชีวิตได้ การที่บุคคลมีระดับสติปัญญาเท่ากันมิได้หมายความว่า จะมีผลการเรียนเท่ากัน (Harvighurst.)³

¹ อ่างแล้ว,กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน, หน้า 1.

² ศรีสว่าง พั่ววงศ์แพทย์, การจัดการศึกษาเพื่อเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก, ปีที่ 22, ฉบับที่ 4 (ม.ย. - มิ.ย.), (กรุศาสตร์, 2537), หน้า 14-22.

³ Harvighurst, Robert J., *Conditions Predictive of Superior Children, in Studies in Adolescents*, p. 524, (New York : Macmillan, 1963), p. 506.

เมื่อผลการเรียนเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียน นักจิตวิทยาจึงถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะค้นคว้า หาความรู้ที่จะตอบปัญหาเหล่านี้และพร้อมที่จะนำผลที่ได้ไปช่วยเหลือปรับปรุงหรือป้องกันปัญหาที่มีผลต่อการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนสามารถมีผลการเรียนที่ดีโดยไม่เน้นเพียงเกรดเฉลี่ยในการเรียนแต่ละปี ดังนั้นจึงต้องมีการเพิ่มดัชนีการวัดผลการเรียนอื่น ๆ ควบคู่กับการใช้ดัชนีการวัดผลการเรียนจากเกรดเฉลี่ยสะสม นั่นคือ การวัดด้านความฉลาดด้านอารมณ์ (E.Q)

ในสภาพการวัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยปัจจุบันนี้ ประเด็นที่หนึ่งมีปัญหาลุप्तรรคในการดำเนินงาน เช่น ปัญหาการขาดอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติไม่เพียงพอ ขนาดสื่อการสอนที่ไม่ทันสมัย ห้องฝึกงานห้องทดลองปฏิบัติการ และขาดเอกสารตำรา สำหรับการค้นคว้า ได้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ลักษณะนี้เช่น จากการศึกษาวิจัยของ(พระสมนึก ติะรังสี (สมจิตโต) ได้ศึกษาสภาพการศึกษาในสภาพการศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ปัจจุบันมีการจัดการเรียนการสอนเน้นไปในรูปแบบของการบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาการศึกษาที่พบได้แก่ สภาพแวดล้อม ภายในมหาวิทยาลัยค่อนข้างแออัด ขาดอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถวิชาเฉพาะ ครูอาจารย์ในระบบการบริหารงานเฉพาะหน้าที่ปฏิบัติเท่านั้น ขาดอุปกรณ์การเรียนการสอน ห้องสมุดมีหนังสือค่อนข้างเก่ามาก หนังสือที่มีอยู่ตามหลักสูตรใหม่ไม่เพียงพอ ห้องน้ำห้องส้วมจะขาดการดูแลรักษาที่ดี ไม่มีสถานพยาบาลประจำ นี้คือประเด็นปัญหาหนึ่งซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงแรงจูงใจของการเรียนรู้ของพระนิสิตในมหาวิทยาลัย เพราะแรงจูงใจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ของนิสิต¹

ปัญหาประเด็นที่สอง นิสิตขาดแรงจูงใจ มีเจตคติต่อการเรียนไม่ดี และขาดการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทำให้มีผลต่อกระบวนการเรียนรู้ที่ไม่ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชชุกา เตียวสกุล กล่าวไว้ว่า เจตคติทางการเรียน หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อครู ต่อการศึกษา ทั้งด้านการเรียนการสอน ครอบคลุมเนื้อหา 2 ประการ คือ การยอมรับตัวครู และการยอมรับคุณค่าทางการศึกษา ซึ่งวัดโดยแบบสำรวจเจตคติทางการเรียน² และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทุมพร จามรมาน ได้กล่าวไว้ว่า เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียนในทางบวก จะประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ เจตคติ

¹พระสมนึก ติะรังสี (สมจิตโต), ศึกษาสภาพปัญหาการศึกษาในสภาพการศึกษามหาวิทยาลัย วิทยาลัย, ปรินธิพนธ์ ศศ.ม., (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย มหาวมกุฎราชวิทยาลัย, 2535), หน้า 124.

²วิชชุกา เตียวสกุล, ผลการใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มต่อนิสิตในการเรียนและทัศนคติทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, วิทยานิพนธ์ ค.ม., (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า

บุคลิกภาพของครู วิชาที่เรียน การสอนของครู การเรียนของตนเอง สภาพในห้องเรียน การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์¹

จะเห็นได้ว่าถ้ามหาวิทยาลัยจัดการระบบสิ่งแวดล้อมไม่ดี ระบบกลไกการจัดการเครื่องอำนวยความสะดวกที่ไม่เอื้อต่อการศึกษา ผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการผลิตบัณฑิต ดังนั้นจึงต้องสร้างขวัญและกำลังใจ แรงจูงใจของนิสิตให้มากขึ้น เพราะแรงจูงใจทำให้เกิดการปฏิบัติงาน เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาการทำกิจกรรมของบุคคล ทำให้บุคคลต้องปฏิบัติงานเต็มศักยภาพของตนด้วยใจรักงาน รักการเรียน รักในการแสวงหาความรู้ ศึกษาค้นคว้า จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างแรงจูงใจในการใฝ่สัมฤทธิ์ขึ้นในตัวนิสิต เพื่อเป็นปัจจัยนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้ การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพของนิสิตในที่สุด

สอดคล้องกับแนวคิดของแอลชูลเลอร์ (Amschuler) ได้กล่าวถึงลักษณะของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าการอบรมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับเด็กวัยรุ่นที่เรียนวิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน ผลของการอบรมทำให้นักเรียนที่ได้รับการอบรมมีการเรียนดีขึ้นและมีความสนใจในวิชาใหม่ ๆ และประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เคยทำ² ส่วนแนวคิดของแอคคินสัน (Atkinson) ได้กล่าวว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่าเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลรู้ตัวว่าการกระทำของตนจะต้องได้รับการประเมินผลจากตัวเองหรือบุคคลอื่น โดยเทียบกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นที่พอใจเมื่อทำงานเสร็จ หรือไม่พอใจเมื่อกระทำไม่สำเร็จก็ได้³

จากการศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ปัญหาด้านสภาพแวดล้อม บรรยากาศ การเรียนการสอน สภาพเงื่อนไขที่มีต่อนิสิตโดยตรง จึงสมควรนำการศึกษาให้ทราบถึงสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในเชิงลึก เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่ร่วมสมัยโลกาภิวัตน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานใช้ประกอบขยายแนวทางในการพัฒนานิสิต ให้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ของสถาบันชั้นสูง

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พบปัญหาการขาดแรงจูงใจของนิสิต และด้วยเหตุผลความสำคัญผู้วิจัยเห็นควรว่าไม่สามารถพิจารณาเกรดเฉลี่ย หรือ GPA เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ควรที่

¹ อุทุมพร จามรมาน, การสร้างและพัฒนาเครื่องมื่อวัดลักษณะผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พีเอ็นพี พับลิชซิ่ง, 2532), หน้า 3-4.

² Amschuler, A.S. **How to Increase Motivation Through Elimate and Structure.** Cambridge, Mass. : **Achievement Motivation Development Project, Graduate Shool of Education,** (Harvard University, Working Paper No. 8, 1968), pp. 402,416,418.

³ Atkinson. John W., **Motive in Fantasy Action and Society,** (New Jersey: D. Van Nostrand, 1966), pp. 240-241.

จะมุ่งพัฒนาให้นิสิตเป็นคนที่สมบูรณ์ คือ พัฒนาให้นิสิตเป็นทั้งคนเก่ง คนดี และมีความสุข เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลที่ปฏิรูปการศึกษา แต่ทั้งนี้ตัวพยากรณ์ที่ช่วยพัฒนาให้นิสิตเป็นคนที่สมบูรณ์ได้นั้นยังคงต้องพิจารณาจากปัจจัยหลายด้านด้วยกัน โดยผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งการศึกษารั้งนี้ จะส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเก่ง ด้านดี และด้านมีความสุข โดยศึกษาระดับปัจจัยทางจิตลักษณะ ปัจจัยทางจิตสังคม และปัจจัยตามสถานการณ์ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนและตัวผู้เรียนให้พัฒนาตามการปฏิรูปการศึกษา แนวใหม่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษา ความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แบ่งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

1.2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข)ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.2.3 เพื่อเปรียบเทียบอำนาจพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) กับปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(เก่ง ดี มีความสุข)ของนิสิต

1.3.2 ปัจจัยทางชีวิตสังคม ได้แก่ อายุ พื้นฐานการศึกษา ก่อนเข้าเรียน รายได้ของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(เก่ง ดี มีความสุข)ของนิสิต

1.3.3 ปัจจัยทางจิตลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิต

1.3.4 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ สภาพแวดล้อมในการเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิต

1.3.5 จิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบันและการปรับตัวในการทำงานมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิต

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1.4.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 เขตพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะ คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉพาะที่ศึกษาในส่วนกลาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์วัดศรีสุदारามวรวิหาร แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

1.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 รวมทั้ง 4 คณะ คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ โดยจำนวนนิสิต รวมทั้งสิ้น 400 รูป

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 รวมทั้ง 4 คณะ โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวนนิสิต รวมทั้งสิ้น 200 คน

2. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย เป็นการศึกษาปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ และหาความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคมใน 4 ด้านคือปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(เก่ง ดี มีความสุข)ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเปรียบเทียบอำนาจพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน(เก่ง ดี มีความสุข) กับปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

ปัจจัยทางชีวิตสังคมและภูมิหลัง

อายุ

พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน

รายได้ของครอบครัว

ปัจจัยทางจิตลักษณะ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ความเชื่ออำนาจในตน

ลักษณะมุ่งอนาคต

สุขภาพจิต

ปัจจัยทางสังคม

สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์

สภาพแวดล้อมในการเรียน

สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน

จิตลักษณะตามสถานการณ์

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน

การปรับตัวในการทำงาน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1.5 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ความหมายของคำหรือข้อความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นที่เข้าใจตรงกัน ในที่นี้จึงกำหนดความหมายของคำหรือข้อความที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

จิตสังคม หมายถึง ลักษณะทางจิตใจเป็นรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมนที่บ่งชี้ว่าการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์มีองค์ประกอบด้านสถานการณ์ปัจจุบัน ทางด้านจิตใจเดิมของผู้กระทำ และด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์

จิตลักษณะ หมายถึง ลักษณะทางจิตใจที่เป็นพื้นฐานของความคิดและความรู้สึกของบุคคลที่สัมพันธ์กับพฤติกรรม และเป็นสภาวะทางจิตใจที่ผลักดันให้เกิดพฤติกรรมได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต สุขภาพจิต

จิตลักษณะตามสถานการณ์ หมายถึง ลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ปัจจุบัน มีความไวต่อการแปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญอยู่ในปัจจุบัน

ได้แก่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การมีเจตคติต่อการเรียนและสถาบันการศึกษา การปรับตัวในการทำงาน

แรงจูงใจ หมายถึง ความพอใจ ชอบใจ ยินดี อยากร และความต้องการ ที่กระตุ้นให้แสดงพฤติกรรม
นิสิต หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2547

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หมายถึง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ชื่อ
“มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” ซึ่งตั้งอยู่ที่วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลอันได้มาจากการเรียนรู้ตามปฏิรูปทาง
การศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

ความเก่ง หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่ได้มาจากการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่
มีความสามารถสูงในการดำเนินชีวิตและรู้เท่าทันเหตุการณ์ของโลกและเทคโนโลยี ได้แก่
คุณลักษณะของผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญทางคดีโลก และทางคดีธรรม

ความดี หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่ได้มาจากการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่มี
สภาพจิตใจที่ดีงาม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ โอบอ้อมอารีย์ ชอบช่วยเหลือคนอื่นมีคุณธรรมจริยธรรม
และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

ความสุข หมายถึง คุณลักษณะของผู้เรียนที่ได้มาจากการเรียนรู้ตามแนวปฏิรูปการศึกษาที่
ก่อให้เกิดความสุขพึงพอใจในการเรียน และมีความฉลาดทางอารมณ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงผลักดันที่ทำให้บุคคลมีความขยันขันแข็ง กระตือรือร้น และตั้งใจ
มั่นที่จะฝ่าฟันอุปสรรคในการทำงาน เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างเหมาะสมกับความรู้
ความสามารถของบุคคล

ความเชื่ออำนาจแห่งตน หมายถึง ความเชื่อที่ว่าผลทั้งหลายที่เกิดขึ้นกับตัวเอง เป็นเพราะการกระทำ
ของตัวเองมากกว่าจะเกิดจากความบังเอิญ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาล มีความสามารถในการ
ควบคุมการกระทำของตัวเองได้

ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะของความคิดและการมองการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่
เกิดในอนาคตมากกว่าผลเล็กน้อยในปัจจุบัน

สุขภาพจิต หมายถึง ระดับความวิตกกังวลอันประกอบด้วยความกลัวในเรื่องต่าง ๆ โดยปราศจาก
เหตุผลอันสมควร ความกลัวใจ ความโกรธง่าย ความตื่นตื่น ขาดสมาธิและกลัวผิด

สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ หมายถึง การปฏิบัติตนของนิสิตที่มีต่ออาจารย์และการ
ปฏิบัติของอาจารย์ต่อนิสิต ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่

1. การปฏิบัติตนของนิสิตต่ออาจารย์ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ การซักถามปัญหาการเรียน ปัญหาส่วนตัว การให้ความเคารพ เชื่อฟังคำสั่งสอนของอาจารย์ และปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

2. การปฏิบัติตนของอาจารย์ต่อนิสิต ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้แก่ การให้ความสนใจ การให้คำปรึกษา ทั้งด้านการเรียนและด้านส่วนตัว ทำให้นิสิตเกิดความรู้สึกที่อบอุ่นเป็นกันเอง และสร้างบรรยากาศต่อการเรียนรู้อยู่เสมอ

สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย หมายถึง สภาพหรือสภาวะใด ๆ ในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนิสิต โดยทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ และความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับเพื่อน ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะทางกายภาพ หมายถึง การรับรู้ของนิสิตเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเรียนการสอน แบ่งเป็น 2 ด้านดังนี้

2. สถานที่เรียน ได้แก่ สภาพห้องเรียน ขนาดห้องเรียนเมื่อเทียบกับจำนวนนิสิตความสะอาด ความเป็นระเบียบของห้องเรียน การถ่ายเทอากาศ แสงสว่าง การปราศจากเสียงและกลิ่นรบกวน

3. สื่อและอุปกรณ์การเรียน ได้แก่ ความพร้อมของสื่อและอุปกรณ์การเรียน ความทันสมัยและคุณภาพการใช้งาน

สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน หมายถึง การปฏิบัติตนของนิสิตและเพื่อน ที่ปฏิบัติต่อกันทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้แก่ การช่วยเหลือพึ่งพาซึ่งกันและกัน ความห่วงใยซึ่งกันและกัน การแสดงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และการทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความเต็มใจ เพื่อให้เกิดความรักสามัคคี

อายุ หมายถึง จำนวนปีนับตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบันของนิสิต

พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน หมายถึง พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียนมหาวิทยาลัย ประสบการณ์การเรียน จากโรงเรียนเดิม ได้แก่ จบปริญญาธรรม 5 ประโยค จบปริยัติธรรมสายสามัญ จบสายสามัญมัธยมศึกษาปีที่ 6 และจบสายอาชีวศึกษา (ปวช.)

รายได้ของครอบครัว หมายถึง เงินเดือน ค่าทำงานล่วงเวลา และรายได้พิเศษต่าง ๆ ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานในแต่ละเดือนของครอบครัว แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มรายได้ค่อนข้างสูง คือ สูงกว่า 20,00 บาทต่อเดือน
2. กลุ่มรายได้ค่อนข้างสูงปานกลาง คือ สูงกว่า 10,000 บาทต่อเดือน
3. กลุ่มรายได้ค่อนข้างต่ำ คือ ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ปัจจัยที่สำคัญต่อตัวนิสิต ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของมหาวิทยาลัย เช่น ข่าวประกาศกิจกรรมของมหาวิทยาลัย ข่าวสารในคณะหรือภาค ตารางการเรียน

การสอน ข่าวกิจกรรมการศึกษา ข่าวกิจกรรมการมีส่วนร่วม และข้อมูลข่าวสารภายนอก เช่น ข่าวสารจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ข่าวสารการศึกษาหรือการรับรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ในโลกปัจจุบัน

เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน หมายถึง ความรู้สึกหรือท่าทีที่นิสิตมีต่อการเรียนและต่อมหาวิทยาลัย ในเชิงบวกหรือเชิงลบ

การปรับตัวในการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับความเป็นจริงได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล ก่อให้เกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้นหรือความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้านวิตกกังวลต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียนรู้

1.6 ประโยชน์ของการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบว่าผู้บริหารและอาจารย์ มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มากน้อยเพียงใด และปัจจัยทางชีวสังคมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพิจารณาแนวโน้มความเป็นไปได้และเป็นแนวทางในการวางแผนการกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา และปรับปรุงการศึกษา เพื่อให้นิสิตมีแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เรียนรู้อย่างเหมาะสม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเพื่อศึกษา ปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาและประกอบการวิเคราะห์ และอภิปรายผลการวิจัย โดยจัดสาระสำคัญ ดังนี้

- 2.1 ความหมายและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยจิตสังคม
- 2.2 ความสำคัญของแรงจูงใจ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
  - 2.2.1 ความหมายของแรงจูงใจ
  - 2.2.2 การศึกษาแรงจูงใจทางพระพุทธศาสนา
  - 2.2.3 ทฤษฎีแรงจูงใจ
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในประเทศและต่างประเทศ
- 2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติและโครงสร้างหลักสูตรของมหาวิทยาลัย
- 2.6 กรอบแนวคิดทางการวิจัย

2.1 ความหมายและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยจิตสังคม

ปัจจัยจิตสังคม หมายถึง กระบวนการและรูปแบบจิตสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์นิยมได้บ่งชี้ถึงการศึกษาเชิงสาเหตุที่หลากหลายมิติของพฤติกรรมมนุษย์ได้อย่างครบถ้วน ซึ่งจะต้องครอบคลุมสาเหตุ 4 ประเภทคือ 1) สาเหตุทางด้านสถานการณ์ปัจจุบันที่เอื้อหรือขัดขวางพฤติกรรมที่ศึกษา 2) สาเหตุทางด้านจิตใจเดิมของผู้กระทำ ซึ่งมักเกิดจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ สะสมกันมาแต่ในอดีต และพันธุกรรม 3) ด้านจิตใจลักษณะตามสถานการณ์ปัจจุบัน คือ ลักษณะทางจิตใจที่อาจหันเหแปรปรวนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ที่บุคคลประสบอยู่ 4) ด้านอิทธิพลร่วม

หรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบันกับจิตลักษณะเดิม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ศึกษา ดวงเดือน พันธมนาวิน ¹

ในการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุต่าง ๆ พร้อมกันที่ละหลายสาเหตุของพฤติกรรมแต่ละด้านของมนุษย์นั้นสามารถกระทำได้ในปัจจุบัน เพราะความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิธีการวัดตัวแปรและสถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งการศึกษาสาเหตุทางจิตใจไปพร้อมกันในด้านของพฤติกรรมนั้นเพิ่งเริ่มปรากฏมากขึ้นในปัจจุบัน แม้แต่ในสาขาจิตวิทยา แต่เดิมนั้นนักจิตวิทยาแต่ละสายจะให้ความสำคัญแก่จิตลักษณะเด่นเพียงด้านเดียว หรือตัวเดียว ว่าเป็นสาเหตุสำคัญของพฤติกรรมเช่น ทัศนคติหรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หรือเหตุผลเชิงจริยธรรม โดยไม่ได้นำจิตลักษณะเหล่านี้มาศึกษาไปพร้อมกันในวิจัยหนึ่ง ๆ

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยจิตสังคม

ในปัจจุบัน ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยจิตสังคมเชิงสาเหตุพฤติกรรมของมนุษย์ได้นำเอารูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Intercationism Mode) ซึ่งเป็นลักษณะการศึกษาของนักจิตวิทยาสังคมกลุ่มหนึ่ง (Magnusson & Endler อ้างใน ดวงเดือน พันธมนาวิน ²สรุปว่า สาเหตุของพฤติกรรมมีสาเหตุถึง 4 ประเภท คือ 1) ลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบัน 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ ที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical Interaction) อาจวิเคราะห์โดยมีตัวแปรทางจิตและสถานการณ์เป็นตัวแปรอิสระ 2 ตัว ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของพฤติกรรมตามรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม และ 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organismic interaction) ซึ่งเป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่ทำให้เกิดลักษณะตามสถานการณ์ในบุคคลนั้น เช่น ความเครียดตามสถานการณ์ ความวิตกกังวลตามสถานการณ์ ทัศนคติต่อพฤติกรรมที่จะทำ ทัศนคติต่อสถานการณ์นั้น ความเชื่ออำนาจในตนในเรื่องนั้น เป็นต้น ซึ่งอาจวัดได้ในเชิงปริมาณในคุณภาพด้านหนึ่ง

¹ ดวงเดือน พันธมนาวิน, ตำราชั้นสูงเรื่อง สถิติปัญญาและความสามารถทางการรู้การคิด เพื่อวิถีชีวิตที่ดีกว่า, คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (2541) หน้า 46.

² ดวงเดือน พันธมนาวิน, รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมและทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะกับการวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย, เอกสารประกอบการบรรยาย ในการประชุมปฏิบัติการ รุ่นที่ 5 ครั้งที่ 1 เรื่อง “การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย : การจัดทำโครงการวิจัยเพื่อรองรับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ”, โครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 28-31 ตุลาคม 2546 ณ โรงแรมและรีสอร์ททักกูเดือน เขาใหญ่, (จังหวัดนครราชสีมา : 2546).

รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) นี้ยังได้ให้ข้อคิดและแนวทางในการกำหนดนโยบาย หรือมาตรการในการพัฒนาบุคคล และสังคมที่ถูกต้อง แบบบูรณาการ ซึ่งคือ การพัฒนาบุคคลไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาสังคม ทั้งทางด้านสถานการณ์แวดล้อมกับจิตใจของบุคคลจึงทำให้เกิดผลดีโดยรวมได้มากขึ้น และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย¹

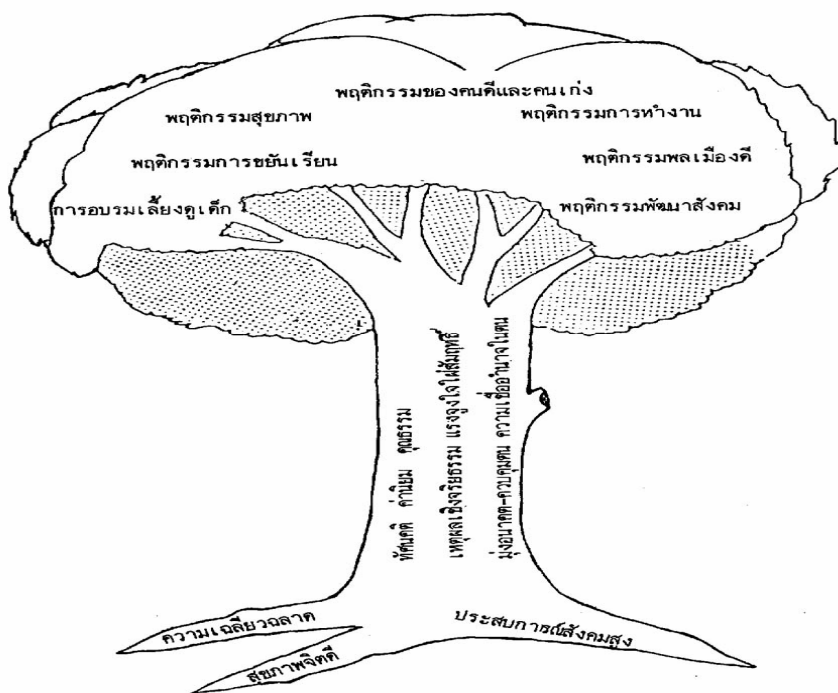
สอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ได้สนับสนุนให้ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก² ได้ศึกษาวิจัยที่สอดคล้อง คือ ได้นำจิตลักษณะที่ละ 3 ตัวหรือมากกว่านี้มาศึกษาร่วมกับสถานการณ์ เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของพฤติกรรมของคนไทย งานวิจัยเหล่านี้ร่วมกับงานวิจัยในสาขาจิตวิทยาสังคมและพฤติกรรมศาสตร์หลายสิบเรื่อง จนกระทั่งปัจจุบันได้พบจิตลักษณะสำคัญอย่างน้อย 8 ประการของคนไทยที่จะมีพฤติกรรมของคนดี เก่ง และมีสุข

จากแนวคิดนี้ได้บ่งชี้ถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์เป็นลักษณะของคนดี และคนเก่งในสังคม การพัฒนาคนให้เป็นคนดีและคนเก่งนั้น ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมเป็นทฤษฎีที่สรุปลักษณะทางจิตใจ จากการวิจัยคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่อายุตั้งแต่ 7 ถึง 60 ปี จำนวนกว่าครึ่งหมื่น ในการวิจัยหลายสิบเรื่องจนถึงปัจจุบัน ทำให้พบว่า คนไทยที่มีการกระทำที่จัดว่าเป็นพฤติกรรมของคนดี หรือพฤติกรรมของคนเก่งนั้นมีลักษณะทางจิตใจที่สำคัญ 8 ประการในปริมาณที่แตกต่างจากคนที่ดีน้อยหรือเก่งน้อย (ซึ่งอยู่ในสถานการณ์เดียวกันกับคนที่ดีมากและเก่งมาก) นั่นคือ คนที่ดีมากและเก่งมาก เป็นคนที่ 1) มีคุณธรรมต่าง ๆ สูง คือเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์ของความดีงามต่าง ๆ และเห็นโทษของความชั่วต่าง ๆ ในทางวิชาการเรียกว่า เป็นผู้ที่มีทัศนคติต่อคุณธรรม 2) เป็นผู้ที่ไม่เห็นแก่ตัวน้อย แต่เห็นแก่ผู้อื่น เห็นแก่ส่วนรวม และเห็นแก่หลักการหรืออุดมคติมากกว่า (มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง) 3) เห็นความสำคัญของอนาคต มีการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว รู้จักบังคับตนให้อดได้รอได้ (มุ่งอนาคตและควบคุมตนได้มาก) 4) มุมานะ บากปิ่นฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อทำความดี และทำงานอย่างขยันขันแข็งตามเป้าหมายที่วางไว้ (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง) 5) เชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เชื่อว่าผลดีและผลเสียที่เกิดกับคนนั้น ส่วนใหญ่มีสาเหตุจากการกระทำของตนเอง ทั้งในปัจจุบันและในอดีต (เชื่ออำนาจในตน) 6) เป็นผู้ที่มีความฉลาดคิดได้หลายแง่มุม และคิดได้ในเชิงรูปธรรมและนามธรรมอย่างลึกซึ้ง (ความสามารถทางการรู้การคิดสูง) 7) วัชรธรรมชาติของ

¹ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์, วารสารทันตภิบาล, 10(2), (2541), หน้า 105-108.

² ดวงเดือน พันธุมนาวิน, และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก, จริยธรรมของเยาวชนไทย, รายงานการวิจัยฉบับที่ 21, (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520) หน้า 54.

มนุษย์และสังคมอย่างถูกต้อง กว้างไกล รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา (มีประสบการณ์ทางสังคมสูง) และ 8) มีอารมณ์ผ่อนคลาย วิตกกังวลน้อย หรือ เหมาะสมกับเหตุการณ์ รู้เท่าทันเหตุการณ์ต่าง ๆ (สุขภาพจิตดี)¹

รูปภาพ ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมแสดงจิตลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจของพฤติกรรมทางจริยธรรม (แหล่งที่มา : ดวงเดือน พันธมนาวิน)

ในปัจจุบันการวิจัยปัจจัยจิตสังคมถือว่าการพัฒนามนุษย์แบบองค์รวม ดังนั้นการวิจัยพัฒนาบุคคลในต่างประเทศจึงเริ่มเห็นความสำคัญของจิตลักษณะหลายด้านของบุคคลไปพร้อมกัน เช่น การยอมรับว่า IQ EQ AQ และ MQ ร่วมกันมีความสำคัญต่อพฤติกรรมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงของตัวแบบการพัฒนา (Bass)²

¹ ดวงเดือน พันธมนาวิน, ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมการวิจัยและพัฒนาบุคคล, (กรุงเทพมหานคร : โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538), หน้า 154.

² Bass, B. M. Cognitive, social and emotional intelligence of transformational leaders, In R.E.Riggio (ed.) Multiple intelligences and leadership, Mahwah, (New Jersey : LEA Publishers, 2002), pp.105-118.

2.2 ความสำคัญของแรงจูงใจ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.2.1 ความหมายของแรงจูงใจ

นักวิชาการด้านจิตวิทยาได้พยายามตั้งสมมติฐานและสร้างทฤษฎีขึ้น เพื่ออธิบายสาเหตุที่ทำให้มนุษย์แสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน พร้อมทั้งให้ความหมายของแรงจูงใจ ดังนี้ ธีโอดอร์สันและธีโอดอร์สัน (Theodorson and Theodorson) (อ้างถึงใน สงวน สุทธิเลิศอรุณ)¹ กล่าวว่าแรงจูงใจเป็นสิ่งที่มากระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย และรองศาสตราจารย์มุกดา ศรียงค์ (มุกดา ศรียงค์ และคณะ)² ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง สภาวะที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่แรงจูงใจนั้นต้องการ

รองศาสตราจารย์อุบลรัตน์ เฟ็งสดีชัย³ กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นภาวะที่เกิดจากความไม่สมดุลในร่างกายเป็นผลให้ บุคคลมีพฤติกรรมไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางให้ได้ รวมความถึง ความปรารถนาหรือความต้องการแต่ละบุคคลและเพราะปัจจัยภายนอก เช่น ความต้องการอำนาจ ความก้าวร้าว เป็นต้น

รองศาสตราจารย์สิริอร วิชาวุธ⁴ กล่าวว่า แรงจูงใจ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Motive แรงจูงใจจะทำให้เกิดพฤติกรรมหนึ่งขึ้นมาอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมาย จากความคิดของนักวิชาการ ได้ให้ความหมายของนักวิชาการ สรุปได้ดังนี้

1. แรงจูงใจ เป็นตัวกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมออกมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อจุดมุ่งหมายของแรงจูงใจนั้น ๆ
2. แรงจูงใจ เป็นผลมาจากความไม่สมดุลของร่างกายหรือเรียกว่า แรงขับและปัจจัยภายนอก
3. แรงจูงใจ มีความหมายรวมไปถึงความต้องการ และความปรารถนา

สรุปความหมายของแรงจูงใจคือ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากแรงขับภายในเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม ดังนั้นแรงจูงใจมีความสำคัญต่อมนุษย์ แรงจูงใจเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้แสดงพฤติกรรมออกมา การจะเข้าใจพฤติกรรมจำเป็น ต้องรู้ว่าแรงจูงใจที่ทำให้แสดงพฤติกรรม

¹ สงวน สุทธิเลิศอรุณ, พฤติกรรมกับการพัฒนาคน, (กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธ์, 2543), หน้า 308.

² มุกดา ศรียงค์ และคณะ, จิตวิทยาทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544), หน้า 224.

³ อุบลรัตน์ เฟ็งสดีชัย, จิตวิทยาพัฒนาการ, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533) หน้า 171.

⁴ สิริอร วิชาวุธ, จิตวิทยาทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 225.

นั้นๆ ออกมาคือแรงจูงใจอะไร ความสำคัญของการศึกษาแรงจูงใจ คือ เข้าใจพฤติกรรมของตนเอง ผู้อื่น และสังคม

2.2.2 การศึกษาแรงจูงใจทางพระพุทธศาสนา

คำว่า แรงจูงใจเป็นคำบัญญัติมาจาก Motivation ซึ่งเป็นศัพท์ทางวิชาการด้านจิตวิทยา ได้รับการพัฒนาศึกษาค้นคว้าและเป็นที่ยอมรับของนักจิตวิทยาตะวันตก จนเกิดแขนงต่าง ๆ ของจิตวิทยาโดยเฉพาะ จิตวิทยาแรงจูงใจ ส่วนหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า พระธรรม ซึ่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้มีมากมาย แต่ทรงนำมาสอนเพียงเล็กน้อยเฉพาะที่เป็นไปเพื่อความดับทุกข์

เมื่อจะศึกษาแรงจูงใจทางพระพุทธศาสนาจึงต้องทบทวนพระพุทธพจน์ทั้งหมด กล่าวเฉพาะคำศัพท์ แรงจูงใจ จึงเป็นศัพท์ใหม่ในวงการพระพุทธศาสนา แต่ถ้าจะพิจารณากระบวนการ รูปแบบ หรือความคิดรวบยอด (Concept) ของ “แรงจูงใจ” ในความหมายของนักจิตวิทยา แล้วนำกระบวนการ รูปแบบหรือความคิดรวบยอด (Concept) ที่ได้นั้นมาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษาแรงจูงใจในแง่ของพระพุทธศาสนา จะพบว่า ในพระพุทธศาสนากล่าวเรื่องแรงจูงใจไว้เช่นกัน เมื่อพบว่าเป็นหลักการที่คล้ายกับหรือตรงกัน จึงกำหนดหลักนั้นเป็นแกนกลางเป็นกรอบแนวคิดที่จะศึกษาแรงจูงใจทางพระพุทธศาสนาต่อไป

การอธิบายแรงจูงใจในพระพุทธศาสนา จึงให้หลักทางจิตวิทยาเป็นกรอบแนวคิดก่อน จึงนำความคิดรวบยอด (Concept) เรื่องนั้น ๆ มาเทียบกับหลักพระพุทธศาสนา เมื่อมองในมุมแคบ ในกรณีนี้ จะพบว่า การศึกษาจิตวิทยาในทางพระพุทธศาสนาหรือพุทธจิตวิทยาคับแคบ ดัดจริตไม่เป็นอิสระเพราะต้องอาศัยกรอบแนวคิดทางจิตวิทยา แต่ถ้าพิจารณาในมุมกว้างแล้ว ทั้งพระพุทธศาสนา และจิตวิทยาต่างศึกษาเพื่ออธิบายพฤติกรรมและชีวิตของมนุษย์เช่นกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามศาสตร์ทุกศาสตร์มีความเป็นอิสระอยู่ในตัวเอง การอธิบายแรงจูงใจในทางพระพุทธศาสนา จึงพยายามให้เป็นแบบพระพุทธศาสนามากที่สุด แนวคิดทางจิตวิทยาเป็นเพียงปัจจัยที่มาจุดประกายให้หรือมาเปิดประเด็นให้เท่านั้น และการศึกษาครั้งนี้กำหนดเอาการตีความเรื่องแรงจูงใจทางพระพุทธศาสนาของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต),¹ ซึ่งพยายามทำให้เป็นอิสระมีความเป็นพระพุทธศาสนามากที่สุด

¹พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2541), หน้า 460.

ตัณหา – จันตะ : แรงจูงใจในพระพุทธศาสนา

ในพระพุทธศาสนาสอนเรื่อง ความต้องการ ความอยาก ความพอใจ การที่จะไปสู่จุดมุ่งหมายต้องมีการสร้างแรงจูงใจ แรงจูงใจในการกระทำของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 2 คือ

1. ความพอใจ ชอบใจ ยินดี อยากรักใคร่ ต้องการที่ไม่ดี ไม่สบาย ไม่เกื้อกูล เป็นกุศล เรียกว่า ตัณหา

2. ความพอใจ ชอบใจ ยินดี อยากรักใคร่ ต้องการ ที่ดีงาม สบาย เกื้อกูล เป็นกุศล เรียกว่า จันตะ

ความหมายและประเภทของตัณหา

ตัณหา หมายถึง ความทะยานอยาก ความดิ้นรน ความปรารถนา ความเส่นหาความ กระสับกระส่าย ความไม่รู้ลืม ความอยากประเภท ตัณหา มี 3 คือ

1. ความกระหายอยากได้อารมณ์ที่น่าชอบใจมาเสพ เสวย ประนเปรอดน หรือ ความทะยานอยากในกาม เรียกว่า กามตัณหา

2. ความกระหายอยากในความถาวรมั่นคง มีอยู่คงอยู่ตลอดไป (รวมถึงใหญ่โตโดดเด่น) ของตน หรือความทะยานอยากในภพ เรียกว่า ภวตัณหา

3. ความกระหายอยากในความดับสิ้นขาดสูญ (รวมทั้งพรากพินับันตอน) แห่งตัวตน หรือความทะยานอยากในวิภพ เรียกว่า วิภวตัณหา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์¹ อภิปรายความหมายและประเภทของตัณหาได้ดังนี้

ความอยากที่เป็นกามตัณหา มุ่งเน้นที่การได้เสพบริโภคน เรียกร้องสิ่งเร้าทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ หรือได้สิ่งที่ทำให้เกิดความสุขสบายทางประสาทสัมผัส ความอยากประเภทนี้เป็นไปโดยธรรมชาติของมันเอง ไม่ขึ้นกับความรู้ของมนุษย์ คือ เมื่อเกิดการสัมผัส จะเกิดความรู้สึก และมีปฏิกิริยาชอบ ไม่ชอบ เป็นไปตามความรู้สึก ไม่ได้เป็นไปเพราะความรู้ ความอยากประเภทนี้ นำมาซึ่งทุกข์ หรือไม่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น หรืออาจจะทำลายคุณภาพชีวิต การอธิบายกามตัณหา ในความหมายที่กว้างขวางออกไปในระดับสังคม จะเป็นสังคมที่เป็นนักบริโภค มุ่งการเสพบริโภค (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง² ความอยากประเภทนี้มุ่งการได้เสพบริโภค บำรุงบำเรอด้วยสิ่งเร้าทางประสาทสัมผัส ในทางพระพุทธศาสนา รวมถึงการสัมผัสทางใจ (มนายคณะ) การค้ำค้ำกับมโนภาพหรือความเพ้อฝันของตน

¹ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 72.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 52.

ค้นหาประเภทภาวตัณหา เกิดจากการที่มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายโดยการเอาความรู้สึกว่าตัวฉัน (อัตตา) ซึ่งโดยมีรากเหง้ามาจากความไม่รู้ (อวิชชา) ไม่เข้าใจความจริงของสิ่งทั้งหลาย ว่ามีความเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามธรรมชาติของมัน เรียกว่า เป็นไปตามเหตุปัจจัยของมันเอง ไม่ขึ้นกับความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ไม่เกี่ยวข้องกับผู้สร้างผู้บันดาล หรือการเกิดขึ้นของศาสนาหรือศาสดาใด ๆ เป็นกฎธรรมชาติ เรียกว่า ธรรมนิยาม มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับสัมพันธเข้าไปยึดมั่น ถือครอง ความอยากประเภทนี้ จึงเรียกร่องที่จะได้สิ่งทั้งหลายหรือสิ่งเร้ามาเชิดชู ส่งเสริม ขยาย ปกป้อง รักษา ความเป็นตัวฉัน หรืออัตตาให้พอโต รู้สึกมั่นคงถาวรแห่งอัตตาขึ้น เช่น การได้รับยกย่องจากสังคม

กามตัณหาได้รับสิ่งเร้าเกิดการได้เห็น ได้กลิ่น ฯลฯ (เกิดผัสสะและเวทนา) เป็นที่พอใจ จะเกิดการปรองดอง (สังขาร) ความรู้สึกชอบชัง หรือยินดียินร้าย ถ้าสิ่งเร้าทำหน้าที่เป็นที่พอใจของตัณหา จะเกิดการยึดครอง สำคัญตนว่าเป็นผู้เสพ มีความรู้สึกที่ตัวฉัน (เกิดภาวตัณหา) แต่ถ้าสิ่งเร้า (ที่ผ่านมาจากผัสสะ) ไม่เป็นที่พอใจ ความรู้สึกที่ตัวฉันจะหวั่นไหว ถูกลิดรอน กัดกร่อน ไม่เป็นที่พอใจ อยากจะพรวดพ้นจากภวะนั้น ๆ อยากหนีไกลจากภวะนั้นที่เป็นอยู่ ความกระหายอยากในความดับสิ้นขาดสูญ แห่งตัวตน เรียกว่า วิภวตัณหา

ความหมายของฉันทะ

ฉันทะ หมายถึง ความพอใจ, ความชอบใจ, ความยินดี, ความต้องการ, ความรักใคร่ในสิ่งที่ดีงาม สบายเกื้อกูล เป็นกุศล (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)² อภิปราย ความหมายของฉันทะ ดังนี้

ฉันทะเป็นธรรมฝ่ายปัญญา การพิจารณาเห็นความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย การที่มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายด้วยความรู้ว่า สิ่งทั้งหลายมีความเป็นไปโดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน เรียกว่ามีความเป็นไปตามเหตุปัจจัย ฉันทะจึงเป็นความอยากที่กระทำตามเหตุปัจจัย รู้สาเหตุแห่งความเจริญความเสื่อม รู้สาระสำคัญ และปฏิบัติตามเหตุปัจจัย ฉะนั้น ฉันทะจึงเป็นความอยากที่เกิดจากการมองเห็นคุณค่า สาระที่แท้ของสิ่งทั้งหลาย นำไปสู่การมีสุขภาพชีวิตที่ดี บางแห่งท่านเรียกฉันทะ ว่า ธรรมฉันทะ คือ ความอยากในธรรม มีลักษณะ 2 ประการคือ 1) ความอยากรู้ ใฝ่รู้ความจริง และความอยากรู้ ใฝ่รู้ในสิ่งที่ดีงาม³ ฉันทะจึงมีลักษณะอยากรู้ อยากกระทำ ซึ่งเป็นผลมาจากการเข้าใจความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย เมื่อพิจารณาในแง่มุมที่กว้างขวางออกไป

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า 67-68.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 52.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 55-56.

สังคมที่ประชากรมีแรงจูงใจประเภทฉันทะ จะเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ใฝ่รู้ค้นหาความจริงและสิ่งดีงาม เป็นสังคมแห่งนักผลิต

จุดกำเนิดของแรงจูงใจในพระพุทธศาสนา

1) รากเหง้าของตัณหา

ตัณหา มีอวิชชา (ความไม่รู้ ไม่เข้าใจความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย) เป็นรากเหง้า ตามหลักปฏิจสมุขบาท ตัณหาเป็นผลที่เกิดจากเวทนา เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา โดยมีอวิชชาเป็นมูลราก พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)¹ ซึ่งเกิดขึ้นด้วยกระบวนการที่ไม่มีปัญญาประกอบ ตัณหา มีรากเหง้ามาจากการไม่รู้ ไม่เข้าใจความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย คือ เป็นไปตามธรรมชาติซึ่งมีองค์ประกอบหลายๆ องค์ประกอบสัมพันธ์กัน มีอิทธิพลต่อกัน เป็นไปโดยไม่ขึ้นกับความรู้สึกลึกซึ้งนึกคิดของมนุษย์ ไม่ขึ้นกับความอยากของมนุษย์ มนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายโดยเอาความอยากโดยไม่รู้เข้าไปเกี่ยวข้อง พร้อมกันนั้นก็มีความยึดมั่นอยากยึดครอง เอาไว้เป็นของตน

2) สมุฏฐานของฉันทะ

ฉันทะ มีโยนิโสมนสิการ เป็นสมุฏฐาน หมายความว่า ฉันทะเกิดจากโยนิโสมนสิการ เกิดจากการคิดอย่างแยบคาย คิดถูกวิธี รู้จักคิดหรือคิดเป็น แสดงให้เห็นว่าฉันทะเกิดจากกระบวนการฝ่ายปัญญา ฉันทะตั้งต้นเมื่อเริ่มใช้ปัญญา

กล่าวโดยสรุป คือ ความอยากประเภทตัณหา เกิดจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย มีอวิชชาเป็นมูลเหตุ ส่วนความอยากประเภทฉันทะ เกิดจากการรู้เข้าใจความเป็นไปของสิ่งทั้งหลาย มีปัญญาเป็นตัวนำ พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงตัณหาพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจประเภท ตัณหา สามารถนำมาเป็นตัวบ่งชี้ (Indicator) ถึงแรงจูงใจประเภทตัณหาได้ ดังนี้

1. ปรีเยสนา การแสวงหา

1.1 พฤติกรรมที่เป็นการแสวงหาเพื่อจะได้เสพบริโภคน หรือนำมาปรนเปรอบำรุง ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจาก กามตัณหา เช่น อ่านหนังสือเพื่อจะได้รางวัลคือการได้กินขนมหวาน (การอ่านหนังสือเป็นการแสวงหาขนมเท่านั้น)

1.2 พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นเพื่อแสวงหาการเชิดชู ส่งเสริม ขยาย ปกป้อง รักษา เสริมความมั่นคงแห่งตัวตน ตัวฉัน ของฉัน หรือทำให้โดดเด่นเป็นที่ยอมรับ เป็นพฤติกรรมที่เกิดจาก ภวตัณหา เช่น เลือกรเรียนในมหาวิทยาลัยชื่อดังเพื่อการเป็นที่ยอมรับของสังคม (การเลือกรเรียนเป็นเพียงการแสวงหาการยอมรับของสังคม)

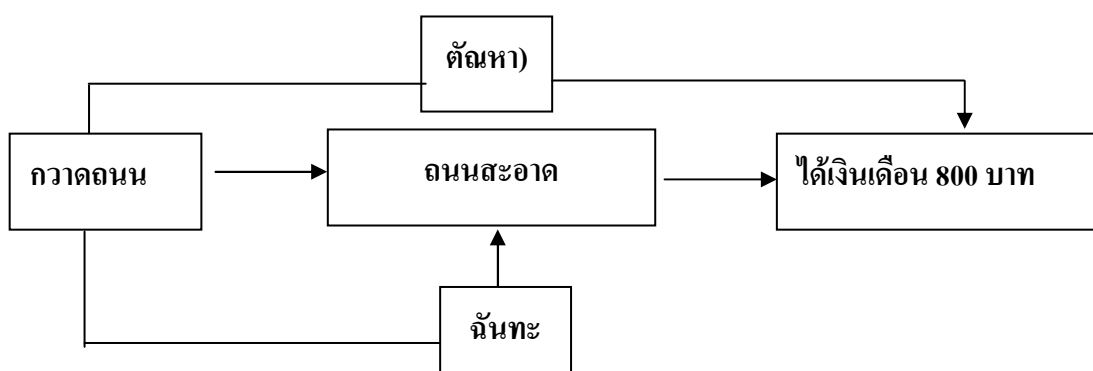
¹ อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า 490.

1.3 พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นเพราะความอยากจะพ้นพราก จากความเป็นอยู่ในปัจจุบัน อยากจะหลีกเลี่ยง ออกจากความเป็นจริง วิภวตัณหา เช่น อ่านหนังสือแล้วแต่ไม่ได้กินขนมหวานตามที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ กลับมองว่าการอ่านหนังสือไม่มีประโยชน์เลิกอ่านหนังสือ หรือเรียนในมหาวิทยาลัยชื่อดังแล้วแต่ไม่ได้เป็นที่ยอมรับของสังคมทำให้อยากจะลาออกจากความเป็นนิสิต

2. พฤติกรรมที่เป็นเงื่อนไข

การตอบสนองต่อต้นหอาจะได้หลายวิธี บางวิธีไม่ต้องมีการกระทำเช่นมีผู้ให้ บางวิธีอาจต้องลงมือกระทำ แต่การลงมือกระทำหรือแสดงพฤติกรรมที่เกิดจากต้นหา จะมีลักษณะไม่เป็นเหตุเป็นผลกับการกระทำนั้นโดยตรง¹ การแสดงพฤติกรรมจึงอยู่ในรูปแบบเงื่อนไข คือ จุดมุ่งหมายของการแสดงพฤติกรรมกับพฤติกรรมที่แสดงออกไม่สอดคล้องกัน

แผนผังที่ 1 แสดงพฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจทางพระพุทธศาสนา

นายแดง กวดถนน ได้เงินเดือน 800 บาท

ถ้าหนูแก้วอ่านหนังสือเล่มนี้จบ คุณพ่อจะพาไปดูหนัง โดยสาระที่แท้แล้ว การกวดถนนไม่สามารถทำให้เงิน 800 บาทเกิดขึ้นได้ เงินเดือนเป็นการสมมุติขึ้น หรือทำเป็นเงื่อนไขขึ้นเท่านั้น และจุดมุ่งหมายของนายแดงอยู่ที่การได้รับเงินเดือน 800 บาท โดยไม่คำนึงถึงสาระที่แท้ของการกวดถนนคือ ถนนสะอาด จุดมุ่งหมายของการดูหนังของหนูแก้ว ไม่สอดคล้องกับการอ่านหนังสือ การอ่านหนังสือควรมีจุดมุ่งหมายหรือมีผลสำคัญอยู่ที่การรู้เข้าใจเรื่องในหนังสือที่อ่าน

¹ อ่างแล้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า 495-

เมื่อบุคคลมีค้นหาเป็นแรงจูงใจ การกระทำเป็นเพียงเงื่อนไข การกระทำที่เป็นเงื่อนไขนั้นเป็นเพียงวิธีการอย่างหนึ่งที่จะให้ได้สิ่งที่ต้องการ ดังนั้น ถ้าสามารถหาวิธีการอื่นที่จะให้ได้โดยไม่ต้องทำ จะหลีกเลี่ยงการกระทำเสีย หนีไปใช้วิธีที่จะได้โดยไม่ต้องทำแทน การได้โดยไม่ต้องทำย่อมตรงกับความต้องการของค้นหามากที่สุด และถ้าไม่สามารถหลีกเลี่ยงเงื่อนไขนั้นได้ จะเกิดการกระทำด้วยความรังเกียจ จำใจ ไม่เต็มใจและไม่ตั้งใจจริง จึงเกิดเป็นตัวบ่งชี้ถึงค้นหาที่ซ่อนอยู่ ดังนี้

1. การท้อจريت การหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นเงื่อนไข โดยใช้วิธีที่ง่ายกว่า (วิธีลัด) หรือวิธีอื่นใดซึ่งง่ายที่จะได้สิ่งที่ค้นหาต้องการ ผลอย่างแรกคือการท้อจريتในรูปแบบต่าง ๆ เช่น นายแดง อยากได้ปริญญาบัตร แต่ไม่มีความพอใจอยากจะเรียน จึงใช้วิธีการท้อจريتในการสอบแทนการอ่านหนังสือ

2. การทำสักว่าทำ เมื่อมีแต่ค้นหาที่อยากได้ แต่ไม่มีฉันทะที่อยากทำ จึงทำงานที่เป็นเงื่อนไขอย่างชนิดสักว่าทำ หรือทำพอให้เสร็จ หรือทำคลุม ๆ พอให้เห็นว่าได้ทำ ผลคือไม่ได้ความประณีตหรือความดีเลิศของงาน และผู้ทำก็เพาะนิสัยไม่ดีให้แก่ตนเอง กลายเป็นผู้ขาดความไฝ่สัมฤทธิ์ มั่งง่าย จับจดเป็นต้น เช่น นายแดง สักว่ากวาดถนนไปวันๆ พอครบเดือนก็เพื่อได้เงิน

3. การสร้างเงื่อนไขซ่อนเงื่อนไข ในเมื่อเงื่อนไขหลักมีช่องโหว่ เกิดความย่อหย่อน หละหลวม เลี่ยงหลบ หลอกได้เป็นต้น เป็นเหตุให้ต้องสร้างเงื่อนไขรองต่าง ๆ เข้ามากระหนาบ เพื่อป้องกัน กวดขัน และอุดทางรั่ว ซึ่งเป็นการแก้ที่ปลายเหตุ ทำให้ระบบต่าง ๆ ซับซ้อน สับสน นุงนัง ยึดติดยิ่งขึ้น เช่น ต้องหากคนมาคุมนายแดงทำงาน ตั้งผู้ตรวจงาน ตำรวจเวลาทำงาน เป็นต้น ถ้าเงื่อนไขที่สร้างขึ้นเป็นระบบของค้นหาอีก คือ คนคุมสักว่าคุม หรือให้เงินเดือนตามความชอบใจ ไม่ชอบใจ ของผู้ดูแลงาน ทำให้เป็นระบบที่ขาดประสิทธิภาพ

4. การวัดและการประเมินผลที่ผิดพลาด ในเมื่อสิ่งที่คุณกระทำต้องการเป็นอย่างหนึ่ง แต่สิ่งที่เป็นผลของการกระทำนั้นเป็นอีกอย่างหนึ่ง ผลของการกระทำก็ไม่อาจเป็นตัวกำหนดหรือบ่งชี้ปริมาณและคุณภาพของการกระทำได้ เพราะการกระทำไม่เป็นไป เพื่อผลของมันเอง ฉะนั้นการวัดและการประเมินจึงมีโอกาสที่จะผิดพลาดคลาดเคลื่อนไป เช่น นักเรียนที่เรียนสักว่าเรียน ท่องจำไปสอบไล่เพื่อได้คะแนน คะแนนจึงไม่ใช่การวัดผลที่แท้จริง เพราะในกรณีนี้ นักเรียนไม่ได้มุ่งเรียนเอาความรู้ แต่เรียนเพื่อสะสมคะแนน

5. ก่อปัญหาสุขภาพจิต ในเมื่อการกระทำกับสิ่งที่ค้นหาต้องการไม่เป็นเหตุเป็นผลแก่กันโดยตรง ค้นหาจึงรังเกียจการกระทำ คือ ไม่ต้องการทำ ค้นหาพยายามหลีกเลี่ยงการกระทำ โดยพยายามให้ได้โดยไม่ต้องทำ และเมื่อจำเป็นต้องทำ ก็ทำโดยจำใจ ผู้กระทำด้วยค้นหา (ตามระบบเงื่อนไข) จึงย่อมไม่ได้รับความสุข ความพึงพอใจในการกระทำนั้น และแม้ในผลสำเร็จ

ของการกระทำที่เกิดขึ้นมีเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ ควบคุมไปกับการกระทำ สิ่งที่ค้นหาต้องการคือของเสพเสวยนั้น ต้องอยู่ลอย ๆ ไม่สัมพันธ์ต่อเนื่องกันกับการกระทำ ดังนั้น トラバドที่ยังไม่ได้สิ่งเสพเสวย ความกระหายอยากต่อสิ่งนั้นก็เปลี่ยนแปลง ยิ่งกว่านั้น ความเป็นไประหว่างกระทำตามเงื่อนไขนั้นอาจกลายเป็นตัวเร่งเร้าหรือกดดันให้ค้นหาตื่นเต้นหวั่นไหว หรือหวั่นหวาดยิ่งขึ้น โดยนัยนี้ ภาวะทางจิตของผู้เป็นอยู่หรือกระทำด้วยตัณหา จึงได้แก่ความร้อนรน กระวนกระวาย ความฟุ้งซ่าน ความเครียด ความกระสับกระส่าย พ่วงด้วยอกุศลธรรมอื่น ๆ อันอาจเกิดตามมา เช่น ความหวาดกลัว ความระแวง ความริษยา เป็นต้น ความไม่สมควรในระหว่างก็ดี การไม่ได้สมหวังในปีนปลายก็ดี ล้วนนำไปสู่ผลร้ายทางจิตใจที่รุนแรง ให้เกิดความข้องคับใจ ตลอดถึงโรคทางจิต ผลร้ายทางจิตข้อนี้เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะเป็นสิ่งก่อบมปัญหาทางจิตใจที่ระบายขยายออกไปเป็นปัญหาชีวิต ปัญหาสังคมที่กว้างขวาง พึงเทียบกับผลดีของฉันทะด้วยเพื่อความชัดเจนเพิ่มขึ้นในบางแง่

ตัวบ่งชี้พฤติกรรมที่เกิดจากฉันทะ

ส่วนบุคคลผู้มีฉันทะเป็นแรงจูงใจ ต้องการภาวะที่เป็นผลของการกระทำโดยตรง อันเป็นเหตุให้เขามีความต้องการทำ ดังได้กล่าวแล้ว ดังนั้น ผลที่ติดตามมาจึงปรากฏในทางตรงข้ามกับตัณหา ซึ่งจะเห็นได้โดยพิจารณาเทียบเอาจากเหตุผลที่แสดงไว้แล้วในตอนว่าด้วยตัณหาข้างต้น กล่าวคือ

1. ไม่ทำให้เกิดการทุจริต แต่ทำให้เกิดความสุจริต ความขยัน อดทน ความซื่อตรงต่องาน และแม้แต่ความซื่อตรงต่อเหตุผลที่เป็นไปตามกฎธรรมชาติ
2. ทำให้ตั้งใจทำงาน นำไปสู่ความประณีต ความดีเลิศของงาน เพาะนิสัยใฝ่สัมฤทธิ์ ทำจริงจัง เอาจาน และสู้งาน
3. เนื่องด้วยผู้ทำฉันทะ ต้องการผลของการกระทำโดยตรง และต้องการทำให้ผลนั้นเกิดขึ้นอีกทั้งเขาข่มได้ประจักษ์ผลที่เกิดต่อเนื่องไปกับการกระทำ เพราะการกระทำคือการก่อผล ซึ่งเขาต้องการ ความต้องการทำก็ดี การประจักษ์ผลต่อเนื่องไปกับการกระทำทุกชั้นตอนก็ดี ทำให้เขาได้รับความพึงพอใจ ความอิมใจ ปิติปราโมทย์ ความสุข และความสงบตั้งมั่นของจิตใจ ด้วยเหตุนี้ ในทางธรรมจึงจัดฉันทะเข้าเป็นอิทธิบาทอย่างหนึ่ง อิทธิบาทเป็นหลักสำคัญในการสร้างสมาธิ ฉันทะจึงทำให้เกิดสมาธิ ซึ่งท่านให้ชื่อเฉพาะว่า ฉันทสมาธิ และจึงเป็นเครื่องส่งเสริมสุขภาพจิต ตรงข้ามกับตัณหาที่ทำให้เกิดโรคจิต แม้ในกรณีที่ไม่สำเร็จ คือไม่สามารถทำให้ผลของการกระทำนั้นเกิดมีจนลุล่วงถึงที่สุด ฉันทะก็ไม่ก่อให้เกิดทุกข์ ไม่ทำให้เกิดปมปัญหาในใจ ทั้งนี้ เพราะการกระทำที่สำเร็จผลหรือไม่เป็นความเป็นไปตามเหตุผล เหตุเท่าใด ผลก็เท่านั้น หรือเหตุเท่านี้ ปัจจัยขัดขวางเท่านั้น ผลก็มีเท่านี้ เป็นต้น

4. ผู้ทำการด้วยฉันทะได้เริ่มต้นการกระทำมาจากความคิดหรือความเข้าใจเหตุผล และได้ประจักษ์ผลความมากับการกระทำที่เป็นเหตุ จึงไม่เกิดทุกข์ หรือปมในใจเพราะฉันทะ ถ้าทุกข์หรือปมนั้นจะเกิดขึ้น ก็เป็นเพราะเปิดช่องให้ตัณหาสอดแทรกเข้ามา เช่น เกิดความหวังกังวลเกี่ยวกับตัวตนขึ้นว่า คนนั้น คนนี้จะว่าเราทำไม่สำเร็จ หรือว่า ทำไมเขาทำได้ เราทำไม่ได้ ดังนี้เป็นต้น

สรุปลักษณะของแรงจูงใจทางพระพุทธศาสนา ลักษณะของตัณหาพฤติกรรมที่แสดงออกอยู่ในระบบเงื่อนไข มีลักษณะบ่งชี้ตามมาคือ การทุจริต การทำสัปดาห์ การมีจุดมุ่งหมายที่ไม่ตรงกับผลของการกระทำ การมุ่งแสวงหาสิ่งบริโภครบารุงบำเรอทางประสาทสัมผัส และการแสวงเพื่อได้มาซึ่งการส่งเสริม ปกป้อง รักษาความเป็นตัวตน (อัตตา-ตัวตน-ของฉัน) ให้พองขยายโดดเด่นขึ้น

ลักษณะของฉันทะพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นไปเพื่อการพัฒนาตนเอง มีลักษณะเพียรพยายามทำ แสดงออกตามศักยภาพ ใฝ่รู้ ใฝ่ดีงาม และมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มุ่งการพัฒนาคุณภาพงานและคุณภาพชีวิตตามศักยภาพของตน

การพัฒนาแรงจูงใจ

มนุษย์ปุถุชนจะมีตัณหาเป็นพื้นฐาน การพัฒนาจึงใช้ตัณหาเป็นฐานในการพัฒนาก้าวไปสู่การมีฉันทะ บางครั้งต้องใช้ตัณหาหรือทุกข์เป็นบทเรียนในการก้าวไปสู่การพัฒนาที่แท้¹ เช่น ในขณะที่วางเงื่อนไขให้ลูกอ่านหนังสือ พ่อแม่ควรเป็นกัลยาณมิตรเป็นผู้แนะนำให้ลูกเห็นคุณค่าที่แท้จริงของการอ่านหนังสือ พร้อม ๆ กับให้ขนมหรือรางวัลตามที่วางไว้ โดยพระพุทธศาสนาสอนเน้นย้ำในเรื่องการฝึกหัดพัฒนาตนเอง ให้โอกาสและยกย่องผู้พัฒนาหรือมีโอกาพัฒนาตน ดังเช่นการนับถือผู้มีประสพการณ์ (อาวุโส) แทนการถือชั้นวรรณะหรือชาติกำเนิด

ตารางที่ 2.1

แสดงการเปรียบเทียบแรงจูงใจทางพุทธศาสนากับทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow)

Maslow	Buddhist
Self-actualization	ฉันทะ
Esteem need	ภวตัณหา, วิภวตัณหา
Love and Belonging need	
Safety and Security need	
Physiological need	กามตัณหา

¹ อ่างแก้ว, พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์, หน้า 60.

2.2.3 ทฤษฎีแรงจูงใจ

1) ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs) ของมาสโลว์ (Maslow)¹

อับลาฮัม มาสโลว์ มีแนวคิดว่า มนุษย์เราดีโดยกำเนิด และพยายามที่จะเจริญงอกงาม บรรลุยังเป้าหมายและเป็นสุข เขาเชื่อว่า มนุษย์แต่ละคนมีลำดับขั้นของความต้องการคล้ายกัน กล่าวคือ ความต้องการในด้านสรีรวิทยา ความปลอดภัย ความรัก ความภูมิใจในตนเอง และความ เป็นผู้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ในแต่ละขั้นนั้นสามารถยืดหยุ่นได้ เมื่อความต้องการเบื้องต้นได้รับการ บำบัดแล้ว มนุษย์จะให้ความสนใจกับความต้องการขั้นสูงขึ้นเป็นลำดับ ความต้องการเหล่านี้ เกิดจากเหตุผลต่าง ๆ คือ มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่ต้องการเติบโตและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และประกอบการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ ด้วย

มาสโลว์ ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้ (วิภาพร มาพบสุข)²

- 1) มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ และไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการได้รับการ ตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นจะเกิดขึ้นซึ่งเป็นกระบวนการที่เริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย
- 2) ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมนั้น ๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงจะเป็นสิ่งจูงใจพฤติกรรมของคนนั้นต่อไป
- 3) ความต้องการของมนุษย์จะเรียงกันเป็นลำดับขั้น ตามความสำคัญ เมื่อความต้องการ ในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงขึ้นไปเรื่อย

- 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs)
- 2) ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security Need)
- 3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Need)
- 4) ความต้องการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self – esteem Need)
- 5) ความต้องการประจักษ์ตน (Self – Actualization)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Hierarchy of Needs)

- 1) ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการ พื้นฐานของร่างกาย ซึ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เสื้อผ้า เป็นต้น ความต้องการนี้คนเราเริ่มมีตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งถึงวัยชรา มนุษย์ทุกคนมีความต้องการ

¹ Maslow, A.H. **Motivation and personality in the Classroom**, (New York : Harper & Brothers, 1954) p. 243.

² วิภาพร มาพบสุข, **จิตวิทยาทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2544), หน้า 279.

ทางด้านร่างกายอยู่เสมอ จะขาดเสียไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดร่างกายจะกระตุ้นให้บุคคลมีกิจกรรม ขวนขวายเพื่อตอบสนองความต้องการเหล่านี้ และถ้าหากความต้องการในขั้นแรกนี้ไม่ได้รับการ บำบัด ความต้องการขั้นต่อไปก็จะไม่เกิดขึ้น (พรณราย ทรัพย์ประภา)¹

2) ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security Need) หมายถึง ความต้องการความปลอดภัย และความมั่นคง ทั้งทางด้านร่างกายและทางด้านจิตใจ เพราะบุคคลไม่ ต้องการเผชิญกับความไม่แน่นอนในการดำรงชีวิต เช่น การสูญเสียตำแหน่ง การขาดแคลน ทรัพย์สิน การถูกข่มขู่ บังคับจากผู้อื่น มนุษย์จึงเกิดความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง (พรพิมล จันทรพลับ)²

3) ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Need) หมายถึง ความต้องการที่จะเป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น และเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมต้องการเพื่อน ไม่ต้องการรู้สึกว่าเป็นคนเหงา และอยู่คนเดียว การมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เป็นสมาชิกกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มที่ทำงาน กลุ่ม เพื่อนบ้าน กลุ่มสันตนาการ เป็นต้น ความรู้สึกผูกพันจะเกิดขึ้นเมื่ออยู่ในกลุ่มนั้น ๆ (เรียม ศรีทอง)³

4) ความต้องการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Self-esteem Need) หมายถึง ความปรารถนาที่จะมองตนเองว่ามีคุณค่าสูงเป็นที่น่าเคารพยกย่องจากทั้งตนและผู้อื่น ต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนมีความสามารถ มีคุณค่า มีเกียรติ มีตำแหน่ง ฐานะ บุคคลที่มีความต้องการประเภทนี้ จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง และรู้สึกว่าตนมีคุณค่ามีประโยชน์ หากความรู้สึกหรือความต้องการดังกล่าวถูกทำลายและไม่ได้รับการตอบสนอง คนจะรู้สึกว่าตนมีปมด้อย สิ้นหวัง มองโลก ในแง่ร้าย ต้องการสิ่งชดเชย (รัตนา ประเสริฐสม)⁴

5) ความต้องการประจักษ์ตน (Self-Actualization) หมายถึง ความต้องการที่จะรู้จัก และเข้าใจตนเองตามสภาพที่แท้จริง เพื่อพัฒนาชีวิตของตนเองให้สมบูรณ์ รู้จักค่านิยม ความสามารถ และมีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดของตนเอง มีสติในการ

¹ พรณราย ทรัพย์ประภา, *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529), หน้า 49.

² พรพิมล จันทรพลับ, *จิตวิทยาทั่วไป*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2537), หน้า 299.

³ เรียม ศรีทอง, *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*, (กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2544), หน้า 210.

⁴ รัตนา ประเสริฐสม, *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*, (กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2544) หน้า 125.

ปรับตัว เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต และเผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายและน่าตื่นเต้น (สุภัททา ปิณฑะแพทย์)¹

มาสโลว์ได้แบ่งความต้องการทั้ง 5 ชั้น ออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้ ระดับความต้องการพื้นฐาน (Basic Needs) ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคงระดับ ความต้องการขั้นสูง (Growth Needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ ความแตกต่างระหว่างความต้องการพื้นฐานและความต้องการขั้นสูง มีดังนี้²

ตารางที่ 2.2

แสดงความต้องการพื้นฐานและความต้องการขั้นสูง

ขั้นพื้นฐาน (Basic Needs)	ขั้นสูง (Growth Needs)
1) มนุษย์พยายามกระทำทุกวิถีทางที่จะขจัดความต้องการขั้นต่ำ	1) มนุษย์พยายามแสวงหาความพึงพอใจจากความต้องการขั้นสูง
2) แรงจูงใจเนื่องมาจากความต้องการที่จะนำไปสู่การลดความเครียดลงทั้งนี้เพื่อให้ร่างกายสมดุล	2) แรงจูงใจเนื่องมาจากต้องการพัฒนาตนเองไปสู่ความเจริญจะทำให้สุขสบายใจแม้ในสภาพที่มีความเครียดอยู่
3) การที่มนุษย์สามารถสนองความต้องการขั้นต่ำได้ ทำให้หลีกเลี่ยงจากความทุกข์หรือความเจ็บปวด	3) การที่มนุษย์สามารถสนองความต้องการขั้นสูงได้ ทำให้เกิดความสุขสภาพจิตใจดี
4) เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนมีประสบการณ์ร่วมกัน	4) เป็นประสบการณ์เฉพาะตัวทั้งนี้ เพราะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล
5) ขาดความต้องการขั้นต่ำจะกลายเป็นคนต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่น ทำให้กลายเป็นคนสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในวงจำกัด	5) บุคคลที่ต้องการแสวงหาความเจริญจะมีแนวโน้มพึ่งตนเอง และสร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้อย่างกว้างขวาง
6) คนที่ขาดความต้องการระดับต่ำจะมีลักษณะเป็นคนยึดตัวเองเป็นหลัก	6) คนแสวงหาความเจริญออกมามีขั้นสูง จะมีลักษณะเน้นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

¹ สุภัททา ปิณฑะแพทย์, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2539), หน้า 211.

² พะยอม วงศ์สารศรี, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2538), หน้า 128.

2) ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลลีแลนด์ (McClelland)

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ทำงานโดยมีแรงจูงใจที่แตกต่างกัน 3 ประการ (เรียม ศรีทอง)¹ ได้แก่

2.1 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motive) คือ ความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จในงาน เป็นแรงจูงใจภายใน มีความต้องการที่จะเป็นผู้นำในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพียรพยายามที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันสูงเด่นที่ตั้งใจ พฤติกรรมของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง ก็คือ ชอบทำสิ่งยากสลับซับซ้อนติดต่อกันไปเป็นเวลายาวนานโดยไม่เบื่อ จะมีลักษณะ มีความทะเยอทะยาน ชอบการแข่งขัน และมีความพยายามที่จะปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น พฤติกรรมที่แสดงว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง (สุธีรา ฝ่าโกลคสติดย์)² มีดังนี้ ชอบทำสิ่งยาก ๆ ชอบการแข่งขัน ต้องการชัยชนะ มีความทะเยอทะยาน ต้องการปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ มีจุดประสงค์ในการทำกิจกรรมที่เด่นชัดและแน่นอน พฤติกรรมที่แสดงออก จะมีเอกลักษณ์ของตนเองเป็นพนักงานมีแผนเป็นที่ตั้งระดับความคาดหวังไว้สูงมีความพยายาม มานะบากบั่น พยายามเอาชนะความล้มเหลวต่าง ๆ

2.2 แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ (Affiliation Motive) คือ ความปรารถนาประเภทหนึ่งของบุคคลที่จะนำตัวเข้าร่วมในสังคม ต้องการให้ผู้อื่น เคารพ รัก นับถือ หนุนนอม ขอมรับ สุขใจ เมื่ออยู่ร่วมในกลุ่ม มีความรู้สึกไม่ดีต่อความโดดเดี่ยว พลัดพราก การทะเลาะวิวาท จะรู้สึกเสียใจเมื่อเสียมิตรภาพ ดังนั้น พฤติกรรมของคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของมิตรภาพคนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์สูง จะชอบคลุกคลีอยู่กับงานที่เป็นทีมหรือเป็นหมู่ มีความเข้าใจและเห็นใจเพื่อนร่วมงาน ไม่ทอดทิ้งเอาตัวรอดเมื่อเผชิญอุปสรรค มักจะมีพฤติกรรม ดังนี้

- 1) ทำงานเป็นกลุ่ม เป็นทีม
- 2) เข้าใจและเห็นใจกัน ในหมู่เพื่อนร่วมงาน
- 3) ไม่ทอดทิ้งเพื่อน เพื่อเอาตัวรอด
- 4) มีความสัมพันธ์กับคนอื่นเสมอ อย่างคงเส้นคงวา
- 5) พฤติกรรมทุกอย่างจะตั้งอยู่บนฐานแห่งมิตรภาพและไม่ตรี

2.3 แรงจูงใจใฝ่อำนาจ (Power Motive) คือ เป็นความต้องการจะมีอำนาจเหนือผู้อื่น มนุษย์มีความพอใจ ถ้าตนเองมีความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือสิ่งแวดล้อม พยายามควบคุมสิ่งที่

¹ เรียม ศรีทอง, พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน, (กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2544), หน้า 214.

² สุธีรา ฝ่าโกลคสติดย์, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : มปท., 2543), หน้า 162.

จะมีอำนาจเหนือตน ต้องการมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของคนอื่นทั้งโดยตรงและโดยอ้อมบางครั้ง อาจจะมีอึดใจแจ่มใส แต่เป็นการแสดงพฤติกรรมให้อีกฝ่ายหนึ่งอยู่ใต้อำนาจของตน เปลี่ยนเจตคติ ต่อความคิดของตน (พรพิมล จันทรพิสัย)¹

สอดคล้องกับผลการวิจัย ปรากฏว่า ผู้มีแรงจูงใจใฝ่อำนาจสูง จะชอบถกเถียงโต้แย้ง จะไม่มีใครนึกถึงผู้อื่นพอใจที่จะทำงานในลักษณะที่เป็นผู้นำ แต่จะไม่พอใจกับการทำงานที่มีผู้นำหลายคน จะไม่พอใจหนักยิ่งขึ้น ถ้ารู้สึกตนเองถูกผู้อื่นแนะนำ ความต้องการจะมีอำนาจเหนือผู้อื่นมีพัฒนาการมาจากความรู้สึกที่ต่ำต้อย รู้สึกว่าตนเองขาดทั้งด้านการศึกษา ฐานะ เศรษฐกิจ ฐานะความเป็นอยู่ทางสังคม เกิดความรู้สึกที่เรียกว่า ปมด้อย ยิ่งขาดมากเท่าไรยิ่งแสดงลักษณะ โอ้อวด หรือโอ้อวดขึ้น เพื่อกลบเกลื่อนลักษณะที่เป็นปมด้อยต่างๆ ของตนด้วยการแสดง “ปมเด่น” จะออกในลักษณะเด่นเกินไป

คนที่มีความรู้สึก “ต่ำต้อย” จะแสดงออกในลักษณะ “ยกตนข่มท่าน” หรือ “เบ่ง” เพื่อปกปิดลักษณะด้อยของตน สังเกตดูได้ คนที่ต้อยต่ำในด้านเศรษฐกิจการเงินมักจะทำอะไรใหญ่ เพื่อไม่ให้ใครดูถูกการแสดงผลการกระทำของพวกเขามีปมด้อย ส่วนใหญ่จะออกมาในรูปการป้องกันตนเอง มิให้ใครโจมตีความรู้สึกที่ไม่ทัดเทียมผู้อื่น จึงมักจะมองโลกในแง่ร้าย ชอบแสดงความคิดเห็น ขัดแย้งมักจะขัดขวางผู้อื่น (จิราภา เต็งไตรรัตน์)²

3) ทฤษฎีสองปัจจัย (Two Factor Theory) ของ Frederick Herzberg) ได้แก่ ความพอใจในการทำงาน กับแรงจูงใจในการทำงานนั้นแตกต่างกัน การที่บุคคลพอใจในการทำงาน ไม่ได้หมายความว่า เขาต้องการมีแรงจูงใจในการทำงานเสมอไป การพอใจในการทำงานจะมีผลให้บุคคลทำงานโดยไม่คิด จะลาออกจากงานหรือนัดหยุดงาน แต่แรงจูงใจในการทำงานจะทำให้บุคคลทำงานด้วยความมีประสิทธิภาพ ปัจจัยสองปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความพอใจ และความไม่พอใจในการทำงานของพนักงาน มีดังนี้ (พรณราย ทรัพย์ประภา)³

3.1 ปัจจัยตัวกระตุ้น (Motivator factor) ได้แก่ ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับงานที่ปฏิบัติ คนจะถูกจูงใจให้เพิ่มผลผลิตจากปัจจัยเหล่านี้ ปัจจัยตัวกระตุ้นคือ ความสำเร็จ การยอมรับนับถือ ลักษณะของงานโดยตัวของมันเอง ความรับผิดชอบ ความเจริญก้าวหน้า และความเจริญงอกงามใน

¹ พรพิมล จันทรพิสัย, *จิตวิทยาทั่วไป*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2537), หน้า 251.

² จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, *จิตวิทยาทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543), หน้า 126.

³ พรณราย ทรัพย์ประภา, *จิตวิทยาอุตสาหกรรม*, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529), หน้า 53-54.

ตนเองและในอาชีพ ปัจจัยตัวกระตุ้นทำให้คนทำงานมีความรู้สึกในด้านดี เป็นสิ่งที่อยู่ภายใน ความรู้สึกนึกคิดหรือในจิตใจของแต่ละบุคคล ปัจจัยตัวกระตุ้นจะนำไปสู่การจูงใจเมื่อได้นำเข้ามาสู่ในวิธีการบริหาร

3.2 ปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene factors) ได้แก่ นโยบายของบริษัทด้านการบริหาร การบังคับบัญชาหรือการนิเทศ สภาพการทำงาน เงินรายได้ ความมั่นคง เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มิได้เป็นสิ่งจูงใจที่จะทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น แต่จะเป็นข้อกำหนดเบื้องต้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในงานที่ทำอยู่ (McGregor)

1) ทฤษฎี เอ็กซ์ (Theory X) คือ ทฤษฎีของมนุษย์ในเชิงลบ มีหลักการ ดังนี้ (สุภัททา ปิณฑะแพทย์)¹

1.1 มนุษย์โดยทั่วไป จะไม่ชอบการทำงานและจะหลีกเลี่ยงการทำงานเท่าที่จะทำได้เมื่อมีโอกาส

1.2 เนื่องจากมนุษย์ไม่ชอบการทำงาน การจะทำให้มนุษย์ปฏิบัติงานให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ต้องใช้วิธีการบังคับ ควบคุม สั่งการ ชมเชยและลงโทษด้วยวิธีต่าง ๆ

1.3 มนุษย์โดยทั่วไป ชอบเป็นผู้ตาม ต้องมีหัวหน้า ชอบบังคับ สั่งการ ในการทำงานพยายามหลีกเลี่ยง ความรับผิดชอบ มีความทะเยอทะยานน้อย และต้องการความมั่นคงมากกว่าสิ่งอื่นใด

1.4 มนุษย์ให้ความสำคัญเฉพาะตนเอง เชื้อชาติต่อความต้องการทางองค์การ และมนุษย์มักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

2) ทฤษฎี วาย (Theory Y) คือ ทฤษฎีของมนุษย์ในเชิงบวก ดังนี้

2.1 ความพยายามของมนุษย์ทั้งทางกาย และใจ ในการทำงานเป็นไปตามธรรมชาติ เช่นเดียวกับการพักผ่อนหรือหาความเพลิดเพลิน

2.2 การควบคุมและการบังคับ มิใช่วิธีที่จะทำให้การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ มนุษย์ยอมทำงานด้วยตัวของตัวเอง จนบรรลุวัตถุประสงค์ที่เขายอมรับ

2.3 มนุษย์ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นกลุ่ม และ จะยึดมั่นกับวัตถุประสงค์เมื่อเขาได้รับสำเร็จจากการทำงาน ดังนั้น จึงไม่จำเป็นต้องควบคุม ดูแลใกล้ชิด อาจจูงใจโดยการให้การสนับสนุนในปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ทฤษฎีแรงขับ หรือทฤษฎีลดแรงขับ ของ (Miller and Hull)

¹ สุภัททา ปิณฑะแพทย์, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2539), หน้า 172.

ทฤษฎีนี้สร้างขึ้น โดยถือหลักการรักษาภาวะสมดุล กล่าวโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์เรา จะแสวงหาภาวะที่สมดุลอยู่เสมอ เช่น เราารู้สึกกระหายน้ำ ซึ่งทำให้เกิดภาวะตึงเครียดขึ้นในร่างกาย และเกิดความไม่สบาย ดังนั้นเราต้องไปหาน้ำมาดื่ม ในที่สุดแรงขับจะลดลงเนื่องจากการดื่มน้ำ องค์ประกอบของทฤษฎี มีดังนี้ (วิภาพร มาพบสุข)¹ คือ

4.1) ขั้นความต้องการ (Need stage) คือ ภาวะขาดสมดุลที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลขาดสิ่งที่จะทำให้ส่วนต่างๆ ภายในร่างกายดำเนินหน้าที่ไปตามปกติ สิ่งที่ขาดนั้นอาจเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิต เช่น อาหาร หรืออาจเป็นสิ่งสำคัญต่อความสุขทุกข์ทางจิตใจ เช่น ความรัก เป็นต้น

4.2) ขั้นแรงขับ (Drive stage) คือ ความต้องการในขั้นแรกนั้น กระตุ้นให้เกิดแรงขับ คือเมื่อเกิดความต้องการแล้ว บุคคลจะนั่งเฉยอยู่ไม่ได้ อาจมีความกระวนกระวายไม่เป็นสุข ภาวะที่บุคคลเกิดความกระวนกระวายใจอยู่เฉย ๆ ไม่ได้นี้ เรียกว่า เกิดแรงขับ ระดับของความกระวนกระวายขึ้นอยู่กับระดับความต้องการด้วยเช่นกัน

4.3) ขั้นพฤติกรรม (Behavior stage) หรือการตอบสนอง คือ เมื่อเกิดความกระวนกระวายขึ้น จะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา แรงขับจะเป็นพลังแสดงพฤติกรรมได้ รุนแรงหรืออ่อนต่างกันไป เช่น คนที่หิวอาหารมาก กับคนที่หิวอาหารน้อย ย่อมมีพฤติกรรมในการแสวงหาอาหารมากินต่างกัน เป็นต้น

4.4) ขั้นลดแรงขับ (Drive reduction stage) คือ เป็นขั้นสุดท้าย คือแรงขับจะลดลง ภายหลังการเกิดพฤติกรรมที่สนองความต้องการแล้ว

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ในการศึกษาทางด้านจิตวิทยา พบว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อพฤติกรรมของมนุษย์ คือ แรงจูงใจ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมต่าง ๆ กันเท่านั้น แรงจูงใจยังเป็นสิ่งก่อให้เกิดความพร้อม หรือความโน้มเอียงที่จะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมมุ่งเป้าประสงค์อย่างเหมาะสมอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงมีผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจอย่างมาก และได้พยายามจำแนกประเภทแรงจูงใจเป็นหลายแบบตามเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น การแบ่งตามเหตุผลเบื้องหลังในการแสดงออกของพฤติกรรม จะเป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจภายใน หมายถึง การที่บุคคลเห็นคุณค่าของกิจกรรมที่ดี ทำด้วยความเต็มใจโดยถือว่าการบรรลุในกิจกรรมนั้น ๆ เป็นรางวัลอยู่แล้ว ส่วนแรงจูงใจภายนอก หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมาเพราะมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาเร้า ไม่ได้ทำ

¹ วิภาพร มาพบสุข, *จิตวิทยาทั่วไป*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2544), หน้า 277.

เพื่อความสำเร็จในสิ่งนั้นเลย เช่น กระทำเพื่อต้องการรางวัล เกรด เป็นต้น¹ ถ้าแบ่งตามที่มาของแรงจูงใจจะสามารถแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ แรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการทางสรีระหรือแรงขับทางสรีระ ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะของแรงขับปฐมภูมิ อันได้แก่ ความหิว ความง่วง ความเบื่อหน่าย อ่อนเพลีย เป็นต้น อีกประการหนึ่ง ได้แก่แรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการทางสังคม เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์ต้องติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อนบางครั้งอาจเรียกว่าแรงจูงใจทางสังคม เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น²

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง แรงจูงใจที่เป็นแรงขับให้บุคคลพยายามที่จะประกอบพฤติกรรมที่จะประสบสัมฤทธิ์ผลตามมาตรฐานความเป็นเลิศที่ตนเองตั้งไว้³ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อาจแสดงได้อย่างหนึ่ง ตามลักษณะ 3 ประการนี้

1. ความต้องการที่ให้งานที่ตนเองทำมีความสำเร็จอยู่ในระดับสูงหรือมีมาตรฐานสูง (Standard of Excellence)
2. งานที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์ (Unique of Characteristic) ซึ่งเป็นงานที่ทำให้สำเร็จดีและมีลักษณะเป็นของตนเอง ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จของบุคคล เช่น ผลงานที่สร้างสรรค์ขึ้นในด้านศิลปะ และงานอื่น ๆ ที่แตกต่างไปจากธรรมดา
3. งานที่ต้องใช้เวลานาน (Long Term of Work) ลักษณะหนึ่งของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ก็คือ ต้องการความตั้งใจที่ยาวนานในจุดมุ่งหมายของงานนั้น

งามตา วนิทานนท์⁴ กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงจูงใจทางสังคมที่เกี่ยวกับการทำงาน มีหลักฐานจากการวิจัยมากมายที่บ่งชี้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความต้องการสัมฤทธิ์ผลเป็นลักษณะภายในที่สำคัญลักษณะหนึ่ง ซึ่งผลักดันบุคคลให้เกิดความพากเพียรพยายามที่จะทำงานจนสำเร็จลงด้วยมาตรฐานที่ดีเยี่ยม ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงคือผู้มีพฤติกรรมการทำงาน เพื่อมุ่งให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เมื่อประสบความสำเร็จก็เกิดความสุข ความภาคภูมิใจ แต่เมื่อเกิดความล้มเหลวก็ไม่ท้อแท้กลับพร้อมที่จะลอง

¹ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, สุขภาพจิตในโรงเรียน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์นามกฤตราชวิทยาลัย, 2524), หน้า 236.

² ประสาท อิศรปริดา, จิตวิทยาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : กราฟฟิการ์ต, 2522), หน้า 20-22.

³ สุรางค์ โค้วตระกูล, จิตวิทยาการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 123.

⁴ งามตา วนิทานนท์, จิตวิทยาสังคม, เอกสารประกอบการสอน, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534), หน้า 326-327.

พยายามทำใหม่ ผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงมักจะเป็นผู้ที่ชอบอาสาสมัครทำงานต่าง ๆ ชอบแข่งขันเพื่อชัยชนะ มีนิสัยรักงานและทำงานที่ยากโดยไม่ย่อท้อ ทำให้เป็นคนที่ยิ่งตนเองและอาจเป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้อีกด้วย

โดยทั่วไป การกระทำที่เกิดจากความต้องการการสัมฤทธิ์ผลอย่างสูงของบุคคลมักก่อให้เกิดผลในทางดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มุ่งเน้นความสำเร็จเป็นหลัก ตัวอย่างเยาวชนที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลสูงมักจะเรียนต่อถึงระดับอุดมศึกษา มากกว่าเยาวชนที่มีความต้องการสัมฤทธิ์ผลต่ำและขณะเรียนอยู่บุคคลประเภทนี้ก็มีแนวโน้มที่จะเรียนดี ซึ่งมีผลเกี่ยวเนื่องไปถึงงานอาชีพที่จะทำในอนาคตด้วย และจากการศึกษาวิจัยก็พบว่าความต้องการสัมฤทธิ์ผลมีความเกี่ยวข้องกับการประสบความสำเร็จทางเศรษฐกิจ และเทคนิควิธีในการสร้างเสริมระดับความต้องการสัมฤทธิ์ผลสามารถเพิ่มความสำเร็จในวงการธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการได้อย่างชัดเจนอีกด้วย

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น พอสรุปความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะบรรลุถึงผลสำเร็จในงานที่ยุ่ยากซับซ้อนไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคที่ขัดขวาง พยายามหาวิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งต้องการอิสระในการทำงานและการแสดงออก ต้องการชัยชนะในการแข่งขันมุ่งมั่นที่จะทำให้ดีเลิศ มีความสบายใจเมื่อพบความสำเร็จ และวิตกกังวลเมื่อพบความล้มเหลว

2.3 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์การเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Academic Achievement) เป็นขนาดของความสำเร็จที่ได้จากการเรียนที่อาศัยความสามารถเฉพาะตัวของแต่ละคน โดยตัวบ่งชี้ผลการเรียนอาจได้มาจากกระบวนการที่ไม่ต้องอาศัยการทดสอบ ซึ่งต้องอาศัยกรรมวิธีที่ซับซ้อน และช่วงเวลาในการประเมินอันยาวนาน หรืออีกวิธีหนึ่งอาจวัดผลสัมฤทธิ์การเรียน ด้วยแบบสอบถามผลการเรียนทั่วไป (Published Achievement Tests) จะพบว่าการวัดผลการเรียนที่นิยมใช้กันทั่วไปมักอยู่ในรูปของเกรดที่ได้จากโรงเรียนเนื่องจากให้ผลที่เชื่อถือได้มากกว่า เพราะอย่างน้อยก่อนการประเมินผลการเรียนของนักเรียน ครูอาจารย์จะต้องพิจารณาองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายด้านจึงยอมดีกว่าการแสดงขนาดของความล้มเหลว หรือความสำเร็จทางการเรียน จากการทดสอบนักเรียน/นิสิตด้วยแบบสอบถามผลการเรียนทั่วไปเพียงครั้งเดียว

ในระดับสติปัญญาของแต่ละคนนั้น การที่บุคคลมีระดับสติปัญญาเท่ากันมิได้หมายความว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากัน (Harvighurst)¹ เมื่อผลการเรียนเป็นตัวแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการเรียนของนักเรียน นักจิตวิทยาจึงถือเป็นหน้าที่สำคัญที่จะค้นคว้า หาความรู้ที่จะตอบปัญหาเหล่านี้และพร้อมที่จะนำผลที่ได้ไปช่วยเหลือปรับปรุงหรือป้องกันปัญหาที่มีผลต่อการเรียนรู้ เพราะนับแต่บัดนี้ไป การศึกษาของประเทศจะต้องมีการปฏิรูปการศึกษา ปรับเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่ไปสู่การจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม และจัดการศึกษาให้มีคุณภาพสูงสุดเพื่อทำให้เกิดการพัฒนาลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ หรือพึงปรารถนา คือ คนทุกคนต้องเป็นผู้สมบูรณ์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ)²

2.3.1 ด้านความเก่ง หมายถึง คนที่มี สมรรถภาพสูง ในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านในด้านหนึ่ง หรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้าน ภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี มีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้

2.3.2 ด้านความดี หมายถึง คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมี คุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ

2.3.3 ด้านความสุข หมายถึง คนที่มีสุขภาพดีทั้งกายและจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ เพื่อช่วยขจัดปัญหาการที่นักเรียนจะมีผลการเรียนต่ำกว่าระดับความสามารถช่วยให้นักเรียนได้ใช้ผลการเรียนของตนได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพที่มีอยู่ โดยเน้นที่วิธีการเรียนรู้ของเด็ก

¹ Harvighurst, Robert J. *Conditions Predictive of Superior Children, in Studies in Adolescence*, p. 524, (New York : Macmillan, 1963), p. 506.

² สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542), หน้า 48.

นักการศึกษาในสมัยระยะแรก ๆ ได้ทำวิจัยทางการศึกษา พบว่า อิทธิพลที่มีต่อผลการเรียน ซึ่งเนื่องมาจากองค์ประกอบทางสติปัญญา เช่น ความถนัดทางด้านภาษา ความสามารถทางการคำนวณ ความสามารถทางสมองทั่ว ๆ ไปและอื่น ๆ แต่จากการวิจัยหลาย ๆ ครั้ง ได้พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความถนัดกับผลการเรียนมีค่าอยู่ในช่วง .05 ถึง .75 โดยอัตราส่วนความแปรปรวนของผล การเรียน ประมาณ 1 ใน 3 ยังไม่สามารถอธิบายได้อย่างเด่นชัด การวิจัยครั้งหลัง ๆ จึงมุ่งศึกษาองค์ประกอบ อื่น ๆ นอกเหนือจากสติปัญญา อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของอเล็กซานเดอร์ และซิมมอนส์ (Alexander and Simmons)¹ พบว่า ผลการเรียนเป็นฟังก์ชันขององค์ประกอบลักษณะส่วนบุคคลและภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมองค์ประกอบเกี่ยวกับโรงเรียน องค์ประกอบเกี่ยวกับเพื่อน องค์ประกอบเกี่ยวกับอิทธิพลภายนอกอื่น ๆ องค์ประกอบที่ติดตัวมาแต่กำเนิด และยังมี ความคลาดเคลื่อนอื่น ๆ อีกที่ไม่สามารถอธิบายได้ จากผลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอสรุปว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องผลการเรียนสามารถแบ่งได้เป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาหรือความสามารถทางสมอง และองค์ประกอบที่มีได้เกี่ยวข้องกับสติปัญญา

ดังนั้น เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวนโยบายการปฏิรูปการศึกษาแนวใหม่แล้ว ตัวแปรที่นำมาศึกษาจึงสามารถนำมาศึกษาได้ทุกตัวแปรที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามนิยามความหมายที่ให้ไว้ เพราะถือว่าทุกตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และไม่ใช้สติปัญญา ล้วนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้ง 3 ด้าน ผลการเรียนตามแนวปฏิรูปการศึกษาไม่ได้ศึกษาเพียงเกรดเฉลี่ย GPA เท่านั้น แต่ศึกษาถึงคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของเด็ก ดังนั้นงานวิจัยที่สนับสนุนตัวแปรที่ศึกษาในครั้งนี้จึงครอบคลุมถึงด้านคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพ ของนิสิตเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเลือกตัวแปรที่เหมาะสมที่สุดในการศึกษางานวิจัยในครั้งนี้

การศึกษาด้านความสัมพันธ์ปัจจัยจิตสังคม ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

2.3.3.1 ทฤษฎีการเรียนรู้

1. รูปแบบการเรียนรู้ของแครร์โรล

แครร์โรล (Carroll)² ได้เสนอรูปแบบการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยเขียนในรูปแบบฟังก์ชัน ได้ดังนี้

¹ Alexander, Leigh and John, Simons, **The Determinants of School Achievement in Developing Countries** : The Educational Production Function, (1975), pp. 3-4.

² Carroll. John B, A Model of School Learning, Teacher College Record, (1963), pp. 723-733.

ระดับการเรียนรู้: f (เวลาที่ใช้จริง / เวลาที่ต้องการใช้)

ตัวกำหนดผลการเรียนตามรูปแบบของแคร์โรล คือ เวลาที่ใช้ในการเรียน (Time Actually spent) กับเวลาที่ต้องการใช้ในการเรียน (Time Needed)

แคร์โรล เชื่อว่า เวลาที่ใช้จริง และเวลาที่ต้องการใช้ได้รับอิทธิพลจากคุณลักษณะของการสอนและคุณลักษณะต่าง ๆ ของผู้เรียน เวลาที่ใช้จริง หมายถึง เวลาที่นักเรียนใช้อย่างตั้งใจ และพยายามเรียนในแต่ละหน่วย ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ความพากเพียรในการเรียนของนักเรียน หรือเวลาที่อนุญาตให้ใช้ในการเรียน ส่วนเวลาที่ต้องใช้ หมายถึง เวลาที่นักเรียนจำเป็นต้องใช้จึงจะสามารถบรรลุผลการเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ เวลาที่ต้องการใช้ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ ความถนัดในการเรียนวิชานั้นๆ ของนักเรียน คุณภาพของการสอน และความสามารถในการเข้าใจการเสนอของนักเรียน

องค์ประกอบภายในมี 3 ประการ

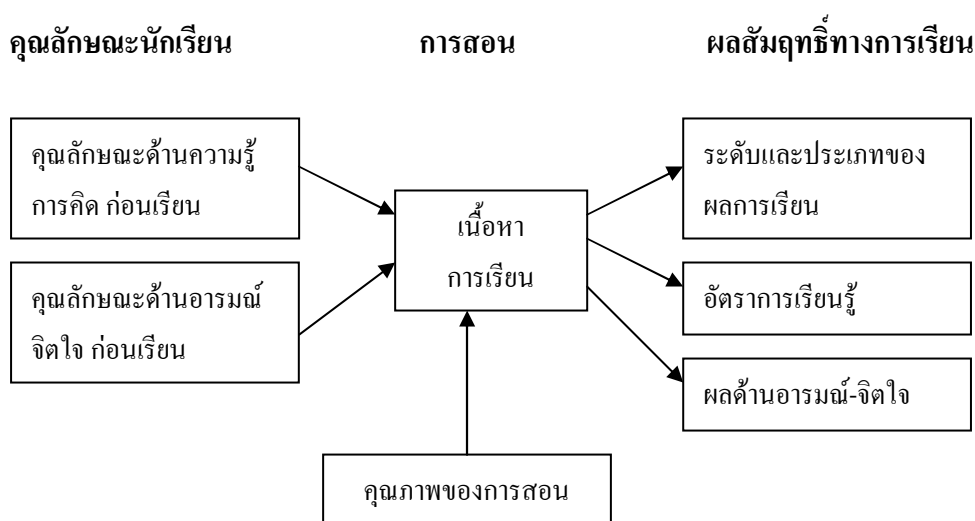
1. ความถนัดทางการเรียน เป็นความสามารถเฉพาะของแต่ละบุคคลที่สามารถจะเรียนได้ดีในบางวิชา
2. ความสามารถที่จะเข้าใจในคำสอน ซึ่งเป็นส่วนผสมผสานกันระหว่างเขาวิปัญญารู้ทั่วและความเข้าใจภาษา เป็นความสามารถที่จะเรียนรู้ได้เร็ว เข้าใจคำอธิบายของครูสามารถตอบปัญหาเกี่ยวกับเนื้อหาวิชานั้น ๆ ได้อย่างคล่องแคล่ว
3. การอุทิศเวลาให้กับการเรียน เป็นความพยายามของผู้เรียนที่จะทุ่มเทความตั้งใจ ความสนใจ และเวลาให้กับการเรียนอย่างจริงจัง

องค์ประกอบภายนอกมี 2 ประการคือ

1. ความเหมาะสมของระยะเวลาที่เรียนวิชานั้น เช่น ไม่จัดเวลาเรียนคณิตศาสตร์ติดต่อกันเกินกว่า 1 คาบหรือไม่จัดเวลาเรียนให้นักเรียนมากเกินไปจนนักเรียนไม่สามารถที่จะรับได้เป็นต้น
2. ประสิทธิภาพในการสอน เป็นประสิทธิผลซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียน ซึ่งเป็นผลจากครูผู้สอนและการบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน

2.3.3.2 รูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom)

บลูม (Bloom.)¹ ได้เสนอรูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้จากแนวคิดของแคร์โรล (Carroll) ซึ่งมีข้อตกลง 2 ประการ คือ ประการแรกพื้นฐานของผู้เรียนเป็นหัวใจของการเรียนในโรงเรียน ด้วยพื้นฐานที่จะช่วยให้เรียนได้สำเร็จแตกต่างกันไปจากคนอื่นถ้าแต่ละคนเข้าเรียนในชั้นด้วยพื้นเพที่คล้ายกันมากแล้วก็จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ต่างกันมาก ประการที่ 2 คุณลักษณะของแต่ละคน (ความรู้ที่จำเป็นก่อนแรงจูงใจในการเรียน) และคุณภาพของการสอนเป็นสิ่งที่สามารถปรับปรุงได้ เพื่อให้แต่ละคนและทั้งกลุ่มมีระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้น รูปแบบทฤษฎีการเรียนรู้ในโรงเรียนของบลูม (Bloom) มีดังภาพประกอบ

แผนผังที่ 2 แสดงรูปแบบของทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม

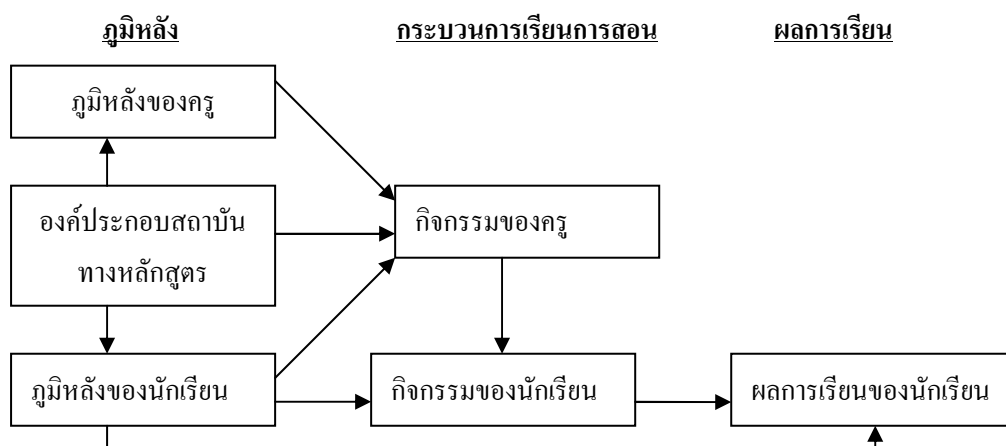
รูปแบบการเรียนรู้ของบลูมมีจุดเด่นอยู่มาก เช่น มองผลการเรียนที่ครอบคลุมมากขึ้น ไม่พิจารณาเฉพาะด้านผลสัมฤทธิ์เพียงอย่างเดียว ในด้านความเที่ยงตรงของรูปแบบบลูมได้นำเอาผลงานวิจัยของตนเองและคนอื่น ๆ ที่ผ่านมาสสนับสนุนทฤษฎี สรุปได้ว่าพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิดก่อนเรียน สามารถอธิบายความแปรปรวนในผลสัมฤทธิ์ประมาณ 50% ขณะที่คุณลักษณะด้านอารมณ์-จิตใจ อธิบายได้ 25% คุณภาพของการสอนอธิบายได้ 25% ด้านความรู้-การคิดและด้านอารมณ์จิตใจประกอบกันอธิบายได้ 65% เมื่อใช้คุณภาพการสอนร่วมด้วยจะสามารถอธิบายความแปรปรวนในระดับของผลสัมฤทธิ์ หรืออัตราของผลสัมฤทธิ์ได้มากกว่า 80% ถ้าอยู่ใน

¹ Bloom, Benjamin S, **Human Characteristics and School Learning**, (New York : McGraw Hill, 1976), pp. 10-15.

สภาพการณ์ที่ดีพร้อมทุกอย่างตัวแปรทั้งสามสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ถึง 90% จุดเด่นอีกอย่างหนึ่ง คือ ความง่ายไม่ซับซ้อนของรูปแบบ และสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายทางการศึกษา และ ชี้แนะการปฏิบัติหรือการทำกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

2.3.3.3 รูปแบบผลการเรียนของฮาร์นิเชเกอร์ (Harnischeger)

ฮาร์นิเชเกอร์ และไวเลย์ (บุญชม ศรีสะอาดอ้างอิงจาก Harnischeger and Wiley)¹ เสนอรูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน โดยได้วางแนวคิดที่สำคัญเรื่องเวลาจากรูปแบบของแคร์โรล เพราะได้รับอิทธิพลจากรูปแบบของบลูมด้วย มีข้อตกลงการเรียนรู้อย่างไรของ ฮาร์นิเชเกอร์ และไวเลย์ ดังภาพประกอบ

แผนผังที่ 3 แสดงรูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียนของฮาร์นิเชเกอร์

จากรูปแบบของฮาร์นิเชเกอร์ ผลการเรียนจะได้รับอิทธิพลจากองค์ประกอบ 5 ประการ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ด้านใหญ่ ๆ ได้แก่ ก่อนเรียน และกระบวนการเรียนการสอน ด้านก่อนเรียนของครูก่อนเรียนของนักเรียน และองค์ประกอบสถาบันทางหลักสูตร ส่วนด้านกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วยกิจกรรมหรือการสอนของครูและกิจกรรมของนักเรียน

2.3.3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นกระบวนการที่ให้ความสำคัญกับผู้เรียน ซึ่งเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนยังคงต้องอาศัยทฤษฎีเข้ามาใช้เป็นแนวทางเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างสมบูรณ์และชัดเจน ซึ่งทฤษฎีเกี่ยวกับการจัด

¹ บุญชม ศรีสะอาด, รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน, ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ด., (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524), หน้า 179.

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนี้ ได้มีนักวิชาการ ได้ศึกษาจนเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายดังนี้

1. แนวคิดของทฤษฎีการสร้างความรู้โดยผู้เรียน (Constructivism)

วัฒนาพร ระงับทุกข์¹ ได้กล่าวถึงทฤษฎีการสร้างความรู้ โดยผู้เรียนไว้ว่าเป็นทฤษฎีที่มีความเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในบุคคล บุคคลเป็นผู้สร้าง ความรู้ จากความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่พบเห็นกับความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่เดิม เกิดเป็นโครงสร้างทางปัญญาได้ โดยจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเกิดความขัดแย้งทางปัญญาหรือเกิดภาวะไม่สมดุลทางปัญญาขึ้น ซึ่งเป็นภาวะที่ประสบการณ์ใหม่ไม่สอดคล้องกับประสบการณ์เดิมผู้เรียนต้องพยายามปรับข้อมูลใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมแล้วสร้างเป็นความรู้ใหม่

2. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข

ทรงพร สดใสจิตต์ อ่างอิงจาก (วาสนา เลื่อมสุทธิ อ่างอิงจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน)² ได้กล่าวถึง แนวคิดหลักการและกระบวนการของการเรียนรู้ที่มีความสุขว่า เป็นความต้องการให้เด็กได้แสวงหา ความรู้ ทักษะประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความสุข ให้โรงเรียนเป็นแหล่งค้นพบสิ่งมหัศจรรย์ด้วยตัวของเด็กเององค์ประกอบของการเรียนรู้ อย่างมีความสุขนั้นมี 6 ด้านด้วยกัน คือ

- 2.1 เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง
- 2.2 เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจของตนเอง
- 2.3 บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเร้าใจ ให้อยากค้นหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง
- 2.4 สิ่งที่เรียนรู้สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน
- 2.5 ครูให้ความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยน ต่อเด็กทุกคน โดยทั่วถึง
- 2.6 เด็กเกิดความรัก และภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ทุกเวลา โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุข ดังนี้

2.6.1 พัฒนาและส่งเสริมความคิด

¹ วัฒนาพร ระงับทุกข์, แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง, ม.ป.ท., (2542), หน้า15-16.

² ทรงพร สดใสจิตต์, ปัจจัยด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อผลการเรียนตามแนวปฏิรูปทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในเขตกรุงเทพมหานคร, ปรินูญานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547), หน้า 13-14.

- 2.6.2 วิธีการเรียนสนุก จูงใจ และไม่กดดัน
- 2.6.3 สื่อเร้าใจ และตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน
- 2.6.4 บทเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก และไม่กดดัน
- 2.6.5 กิจกรรมหลากหลาย สำหรับทุกคน
- 2.6.6 ประเมินพัฒนาการของเด็กโดยรวม

2.3.3.5 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ทรงพร สดใสจิตต์ อ้างอิงจาก วาสนา เลื่อมสุทธิ อ้างอิงจาก สำนักงานคณะกรรมการศึกษาเอกชน)¹ ได้กล่าวถึงแนวคิด หลักการและกระบวนการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวว่า การเรียนรู้จำเป็นต้องให้เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม เอาใจเข้าไปร่วมหรือร่วมใจด้วย ใจต้องไปจดจ่อในสิ่งที่เขาเรียน และการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการเรียนรู้มิได้เน้นเฉพาะผู้เรียนกับครูเท่านั้น ผู้เรียนจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล รอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นชุมชน สังคม พ่อแม่ เพื่อน และคนด้อยโอกาสกว่า ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะทางสังคม การอยู่ร่วมกับผู้อื่นทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมนั้นมุ่งให้ผู้เรียน เก่ง ดี และมีความสุข ตามแนวการปฏิรูปทางการศึกษา

ดังนั้น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมุ่งให้โอกาสแก่ผู้เรียนที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ด้วยตนเองเน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กับการฝึกทักษะในเชิงกระบวนการที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะในการคิดค้น การแก้ปัญหา และการประยุกต์ใช้ ซึ่งคุณลักษณะที่จำเป็นอย่างยิ่งของบุคคลในยุคปัจจุบัน

อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แสดงให้เห็นว่าผลการเรียนของผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แสดงถึงความสำเร็จในการเรียนและผลทางด้านจิตใจและอารมณ์ โดยมีปัจจัยทั้งด้านคุณลักษณะของผู้เรียนทั้งทางด้านสติปัญญาและไม่ใช่สติปัญญาและกระบวนการเรียนที่ส่งผลต่อการเรียน

การรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ในกลุ่มของนิสิต ผู้วิจัยจึงสรุปจากประเด็นที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยนี้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับทัศนคติของนิสิต ที่มีผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับนิสิต ในมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช

¹ อ้างแล้ว, ทรงพร สดใสจิตต์, ปัจจัยด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อผลการเรียนตามแนวปฏิรูปทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในเขตกรุงเทพมหานคร, หน้า 15-29.

วิทยาลัย และในทำนองเดียวกันผู้ที่มีความตั้งใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและต่ำ น่าจะมีทัศนคติที่สัมพันธ์ต่อการเรียนสำหรับนิสิต และในส่วนของตัวแปรทางชีวสังคมร่วมกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่แตกต่างก็น่าจะทำให้ทัศนคติต่อการจัดการเรียนสำหรับนิสิตแตกต่างกัน จึงได้ศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ และต่างประเทศ

งานวิจัยที่จะนำมาเป็นข้อมูลอ้างอิง ผู้วิจัยศึกษาจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเฉพาะปัจจัยทางจิตลักษณะ ปัจจัยจิตสังคม และปัจจัยจิตตามสถานการณ์ ซึ่งเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

งานวิจัยในต่างประเทศ

เมตาอัส และคนอื่น ๆ (Madaus and Others)¹ วิจัยเกี่ยวกับการใช้ค่าเฉลี่ยในระดับโรงเรียนเป็นค่าของตัวแปรในการวิเคราะห์ว่า ทำให้ไม่เห็นความแตกต่างระหว่างหน่วยย่อย ๆ ภายในโรงเรียนอันได้แก่ ห้องเรียนและนักเรียน ซึ่งอาจเป็นหน่วยของการวิเคราะห์ที่ดีกว่า และได้สังเกตให้เห็นว่า เมื่อแบ่งความแปรปรวนทั้งหมดภายในโรงเรียนออกเป็นความแปรปรวนอันเนื่องมาจากความแตกต่างระหว่างห้องเรียน ชั้นเรียนมีมากพอสมควร ดังนั้นผลการวิจัยที่ไม่พบอิทธิพลของโรงเรียนนั้นเนื่องมาจากไปมุ่งวิเคราะห์ความแปรปรวนเป็นส่วนน้อยที่โรงเรียนสามารถอธิบายได้ และละเลยความแปรปรวนอันเนื่องมาจากห้องเรียน ชั้นเรียน และนักเรียนเอง

คลาร์ก (Clark)² ได้ศึกษาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเพศ โดยควบคุมในเรื่องอายุจริง อายุสมอง ต้องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับเกรด 3, 4 และ 8 ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นละ 150 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนชายหญิงไม่แตกต่างในเรื่องเกณฑ์สติปัญญา และทักษะพื้นฐานในการอ่าน การทำเลขคณิต แต่ในเรื่องการใช้ภาษา และสะกดคำ ปรากฏว่า นักเรียนหญิงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนชาย แสดงให้เห็นว่าโดยเฉพาะเรื่องภาษานักเรียนหญิงมีความสามารถสูงกว่านักเรียนชาย

¹ Madaus G. and Others, "The Sensitivity of Measure of School Effectiveness," (Harvard Education Review, 1979), p. 49.

² Clark. Willis W, "Boys and Girls Are There Significant Ability and Achievement Differences ?", Journal of Education Research, (1961,February), 54 : pp. 210-212.

มาร์ริส (จาริญา ศักดิ์ประธานอ้างอิงจาก Morris)¹ ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีคะแนนนิสัยในการเรียน และทัศนคติในการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

งานวิจัยในประเทศ

สุนันท์ จันทระ² ได้ศึกษาองค์ประกอบบางประการที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อ ปี 2526 พบว่า เพศที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ โดยนักเรียนหญิงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนชาย

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจากธาริณี เจียรวัฒนา³ ได้ศึกษาพฤติกรรมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ที่มีส่วนส่งเสริมผลสำเร็จในการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พบว่า พฤติกรรมการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีพฤติกรรมทางการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และเมื่อนักเรียนได้แก้ไขพฤติกรรมการเรียนให้ดีขึ้นแล้ว จะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นด้วย

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน มีผลทำให้เด็กประสบปัญหาที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเก่ง ด้านดี และมีความสุข

¹ Morris. P.E, "Strategies for Learning and Recall, In M.M. Grunbery &P.E.Morris (Eds.) Applied Problems in Memory, (New York : Academic Press, 1979), p. 23.

²สุนันท์ จันทระ, องค์ประกอบบางประการที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช, วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526), หน้า 72.

³พระมหาประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, ปริญญา นิพนธ์ กศ.ม. (สาขาจิตวิทยาการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548), หน้า 30.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

งานวิจัยในต่างประเทศ

Raffini อ้างอิงใน อุบล ภูธรราช¹ ที่ศึกษาผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ และการจำของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในอินโดนีเซีย พบว่า นิสิตที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ Song อ้างอิงใน อุบล ภูธรราช² กล่าวว่าไว้ว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้น จะส่งเสริมให้บุคคลมีผลงานดีเด่นในกิจกรรมด้านเกษตร และเขาได้สรุปจากผลงานวิจัยในกลุ่มนักเรียนเกษตรกรรม 1,460 คน ในเกาหลีใต้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกวิชาที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เบลูจมาภรณ์ ช้อยเครืออ้างอิงจากวิมลรัตน์ คล้ายเนียน³ ได้ศึกษารูปแบบของการเรียน โปรแกรมวิชาบริหารธุรกิจ ในวิทยาลัยนครสวรรค์ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

งานวิจัยในประเทศ

ราไพพิทย์ ธีระนิตี⁴ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลการเรียน โดยใช้เครื่องมือวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเฮร์แมนส์ (Hermans)⁵ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อมา (ประสาธ ปันท้วงกูร)⁶ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์

¹ Raffini อ้างอิงในอุบล ภูธรราช, การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องพื้นที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูลและคู่มือครูของ สสวท. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม(2530), หน้า 36.

²อ้างแล้ว, อุบล ภูธรราช, การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องพื้นที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูลและคู่มือครูของ สสวท. หน้า 36.

³ เบลูจมาภรณ์ ช้อยเครือ, ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาชีพครูและพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543), หน้า 40.

⁴ ราไพพิทย์ ธีระนิตี, ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลการเรียน, วิทยานิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 26.

⁵Hermans. H.J.M, A questionnaire measure of achievement motivation, Journal of Applied Psychology, (1970), 50, pp. 353-363.

⁶ ประสาธ ปันท้วงกูร, ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และการคิดแบบอเนกนัย, วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2516), หน้า 86.

ในวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และการคิดแบบอเนกนัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2515 โดยภาคการศึกษา 6 จำนวน 284 คน ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในปี 2518 (ประหยัด ทองมาก)¹ ศึกษาความวิตกกังวล นิสัยในการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมชั้นปีที่ 7 ในจังหวัดพังงา จำนวน 305 คน ไม่พบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และผลการเรียนมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งการค้นพบของประหยัด ทองมาก ขัดแย้งกับผลงานวิจัยข้างต้น

สุพจน์ สิ้นสุวงศ์วัฒน์² ได้ศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่าแบบทดสอบมีค่าอำนาจจำแนกสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่ทำโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีพิสัยตั้งแต่ .7011 ถึง .8637 และค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับมีค่า .9362 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบหาโดยวิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว พบว่า มีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นลินี นินทบดี³ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสังเวช กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2531 จำนวน 497 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แบบสอบถามวัดเจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹ ประหยัด ทองมาก, ความวิตกกังวลนิสัยในการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ, วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 43.

² สุพจน์ สิ้นสุวงศ์วัฒน์, การสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดบุรีรัมย์, วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2527), หน้า 24.

³ นลินี นินทบดี, ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสังเวช กรุงเทพมหานคร, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531), หน้า 154.

วิมลรัตน์ แก้วโพงผาง¹ ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์ส กับการสอนตามคู่มือครูสอน สสวท. มีผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน มีผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธวัชชัย คำรงค์ไชย² ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยมีการใช้แบบฝึกการคิดทางวิทยาศาสตร์กับที่สอนตามคู่มือครู พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยมีการใช้แบบฝึกการคิดทางวิทยาศาสตร์กับสอนตามคู่มือ ไม่แตกต่างกัน

สมจิตร หอไตรรงค์³ ได้ศึกษาผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกัน ในด้านการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีผลการเรียนสูงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารการวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีโอกาสประสบความสำเร็จได้มากกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำกว่า แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ส่งผลต่อผลการเรียนด้านดี ด้านเก่ง ด้านมีความสูง ซึ่งจัดว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จหรือความเป็นคนที่สมบูรณ์ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะส่งผลต่อตัวแปรตามดังกล่าวหรือไม่ เพราะเรื่องของการศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์น่าจะเป็นตัวแปรที่สำคัญตัวแปรหนึ่งในการศึกษาในครั้งนี้

¹วิมลรัตน์ แก้วโพงผาง, การเปรียบเทียบผลการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับการสอนตามคู่มือของครู สสวท., ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534), หน้า 56.

² ธวัชชัย คำรงค์ไชย, การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยมีการใช้แบบฝึกการคิดทางวิทยาศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู, ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ), 2538), หน้า 143.

³ สมจิตร หอไตรรงค์, ผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะชีวสังคม, ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539), หน้า 128.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจในตน

งานวิจัยในต่างประเทศ

ความเชื่ออำนาจในตน ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Internal Locus of Control ซึ่งผู้บุกเบิกแนวความคิดนี้คือ รอตเตอร์ (Rotter.)¹ เขาอธิบายว่า คนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะรับรู้สาเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นผลมาจากลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำของตน ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน (External Locus of Control) จะรับรู้สาเหตุการณ์หรือผลใด ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น ไม่ได้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองทั้งหมด แต่เป็นผลจากโชคชะตา เคราะห์กรรม ความบังเอิญ มีอิทธิพลอำนาจของผู้อื่นผลักดันให้เป็นไปได้หรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดฝันหรือพลังอำนาจใด ๆ

โซโลมอน และ โอเบอร์ลันเดอร์ (Solomon and Oberlander)² ได้ให้ความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตนว่า เป็นความเชื่อและการรับรู้ผลตลอดจนความต้องการควบคุมผลที่จะเกิดโดยพิจารณาว่าผลดังกล่าวนี้ เกิดจากทักษะความสามารถและความพยายามของตนเองหรือเป็นเพราะอำนาจโชคกลาง โอกาส หรือการกระทำของคนอื่น ถ้าเป็นเพราะทักษะหรือความพยายามของตนจะเรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน แต่ถ้าเชื่อว่าเกิดจากโชคกลางหรือบุคคลอื่นจะเรียกว่า ความเชื่ออำนาจภายนอกตน

คราวน์ (Crowne)³ กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจภายในคือความเชื่อว่าพฤติกรรมของบุคคลใดก็ตาม จะตัดสินใจได้ รับรางวัล หรือการลงโทษของบุคคลนั้น และความเชื่ออำนาจภายนอกที่ได้รับรางวัลหรือได้รับโทษเชื่อว่ามาจากอำนาจหรือการเอาใจผู้อื่น หรือโดยเคราะห์กรรม โชคชะตา

ส่วน ลีฟคอร์ท (Lefcourt)⁴ กล่าวสรุปได้ว่า ความเชื่ออำนาจตน (Locus of Control) เป็นความเชื่อทั่วไปในเรื่องคุณสมบัติส่วนตัวหรือการกระทำกับผลของการกระทำที่เกิดขึ้น ซึ่งจะอธิบายบุคคลตามความเชื่อที่ยึดถือเป็นแบบ “ภายใน” หรือ “ภายนอก” (External) โดยดูจากเหตุผล

¹ Rotter. Julian B, “Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement,” *Psychological Monographs* : General and Applied, (1966), 80(1).

² Solomon. D. and M. I, Oberlander. *Locus of Control in the Classroom*, In Richard H. Coop and Kinnard White, (eds), *Psychological Concepts in the Classroom*, (New York : Harper and Row Publishers, 1974), pp. 119-123.

³ Crowne. Douglas P, *Internal Versus External control of Reinforcement, The Experimental Study of Personality*, (University of Waterloo Ontario, Canada, 1979), p. 184.

⁴ Lefcourt. Herbert M, *Locus of Control, Measures of Personality and Psychological Attitudes*, (San Diego : California Academic Press Limited, 1990), pp. 413-414.

และการควบคุมคนที่ยึดแบบ “ภายใน” จะเป็นบุคคลที่คิดว่าผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาจากการกระทำของตน ดังนั้น พวกนี้จะพยายามให้ได้มาซึ่งผลการกระทำนั้น ส่วนคนที่ยึดแบบ “ภายนอก” จะเป็นบุคคลที่คิดว่าความสำเร็จเป็นเรื่องของโชค สิบบน ความไม่ยุติธรรมอื่น ๆ หรือความช่วยเหลือที่เกื้อหนุนจากผู้อื่น

จากการศึกษาของ รอตเตอร์ (Rotter)¹ กล่าวว่า ผู้ที่มีความเชื่อมั่นอำนาจภายในตนจะมีความกระตือรือร้นต่อความเป็นไปของสภาพแวดล้อม ที่มีประโยชน์ต่อพฤติกรรมในอนาคตของเขาจะพยายามปรับปรุงสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ดีขึ้นตามลำดับขั้น ให้คุณค่าทางทักษะหรือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากความพยายามเป็นสำคัญ รวมทั้งไม่ยอมให้ใครชักจูงโดยไม่มีเหตุผล และจากการศึกษาของ สตรีกลแลนด์

(Strickland)² พบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมักเป็นผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้ มีความเชื่อในความสามารถของตนพึ่งพาตนเองมากกว่าพึ่งพาคนอื่น ใช้เวลาในการคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับงานที่ทำมากกว่า อดทนต่องานหนัก ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จและรู้จักศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานโดยไม่ต้องอาศัยคนอื่น ๆ เป็นคนอดใจรอได้ ส่วนผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะมีลักษณะตรงข้าม ถ้าพิจารณาความสุขภาพอนามัย พบว่า ผู้ที่เชื่ออำนาจภายในตน มีการรักษาสุขภาพอนามัยและป้องกันโรคมามากกว่าพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตน และในด้านพฤติกรรมระหว่างบุคคล ก็พบว่า ผู้ที่เชื่ออำนาจภายในตนยังเชื่อตามการชักจูงที่มีเหตุผล ส่วนพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตนมักต้องใช้อำนาจบังคับ โสแลนเดอร์ (Hollander)³ ยังพบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนนั้นสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทำความดีของบุคคลด้วย

ในงานวิจัยของ โรเจอร์ และคนอื่น ๆ (Roger and others)⁴ พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ของการอ่าน ทักษะคิดต่อการอ่าน และอัฒมโนทัศน์ จากผลการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน และความเชื่อที่มีเหตุผล-ไร้เหตุผล โดยเก็บข้อมูลจากพนักงานองค์การบริหารมวลชนของรัฐ จำนวน 105 คน พบว่า

¹ อังแล้ว, Rotter. Julian B, “Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement,” *Psychological Monographs* : General and Applied, p.25.

² Strickland. B.R, “Internal – External Control in the Classroom,” in *Personality Variables in Social Behavioral*, Edited by Thomas Blass, (New York : John Wiley and Son, 1977), p p.235-243.

³ Hollander. Edwin P, *Principle and Method of Social Psychology*, (London : Oxford University Press, 1981), p. 123.

⁴ Rogers. Everett M, with F. Floyd Shoemaker, *Communication of Innovations*, (New York : the Free Press, 1971), p. 241.

คนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมีความเชื่อที่มีเหตุผลมากกว่าส่วนคนที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะมีความเชื่อแบบไร้เหตุผลมากกว่า (Martin and others)¹ และค้นพบว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการเข้าใจต่อสิ่งแวดลอมและความเชื่ออำนาจตน พบว่า เด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน มีคะแนนด้านบวกในการวัดทัศนคติต่อสิ่งแวดลอมมากกว่าเด็กอื่น ๆ ความสัมพันธ์นี้แสดงถึงว่าเด็กมีความรู้สึกว่าเขามีอำนาจควบคุมสิ่งแวดลอม มีความรับผิดชอบในการกระทำของตน และมีทัศนคติส่งเสริมสิ่งแวดลอมอย่างมาก

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนนี้ก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พึงประสงค์ เป็นประโยชน์ทั้งตัวบุคคลและส่วนรวม ซึ่งงานวิจัยในต่างประเทศที่ได้ผลแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความเชื่ออำนาจภายในตนดังกล่าวแล้ว

งานวิจัยในประเทศ

จากงานวิจัยในประเทศไทย ได้มีผู้ให้ความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตนดังนี้ มนตรี อนันตวิทย์² ให้ความหมายของทัศนคติแบบควบคุมภายในตน (ความเชื่ออำนาจภายในตน) ว่าคือความรู้สึกหรือความคิดที่ว่าความสำเร็จ ความล้มเหลวหรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น ตนเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นเองโดยอาศัยความสามารถของตนเอง การแสดงออกจะอยู่ในรูปของ พฤติกรรมดังนี้

1. มีความกระตือรือร้น
2. มีความตั้งใจจริง
3. ตัดสินใจกระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง
4. การยอมรับในการกระทำของตนเอง
5. มีเหตุผลในตนเอง ไม่เชื่อโชคกลาง พรหมลิขิต หรือความบังเอิญ

ในทางกลับกันทัศนคติแบบคุมจากภายนอก (ความเชื่ออำนาจภายนอกตน) คือ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลที่ว่า ความสำเร็จ ความล้มเหลว หรือความเป็นไปของเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นขึ้นอยู่กับสิ่งอื่นที่ไม่ใช่ตนเป็นผู้กระทำ เช่น โชค ความบังเอิญ ดวงการ แสดงออกจะตรงข้ามกับบุคคลที่มีทัศนคติแบบควบคุมจากภายใน

¹ Martin, Janice, E, and others, "The Relationship Among Internal –External Locus of Control and Rational –Irrational Beliefs," Paper Presented at the Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Association, 13-15 ; November, (1991). p p. 13-15.

² มนตรี อนันตวิทย์, ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติแบบควบคุมจากภายใน-ภายนอก ทัศนคติทางวิทยาศาสตร์และความเชื่อโชคกลางในกลุ่มผู้มีอาชีพครู, ปรินธิญานิพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517), หน้า 5.

รุ่งนภา ทีณะ¹ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกคน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 400 คน พบว่า อัตมโนทัศน์ ความเชื่ออำนาจภายในคนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวก และนักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์และความเชื่ออำนาจภายในคนสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีอัตมโนทัศน์และความเชื่ออำนาจภายในคนต่ำ ส่วนพฤติกรรมกรเข้ากลุ่มอาสาพัฒนาชนบทนั้น (วิเชียร รักการ)² พบว่า นิสัยผู้อาสาพัฒนามีความเชื่ออำนาจภายในคนสูงกว่าผู้ไม่อาสาพัฒนา ส่วนในเรื่องสุขภาพนั้น (วรรณิการ์ กันชะรักษา)³ ได้ผลวิจัยพบว่า ความเชื่ออำนาจภายในคน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรปฏิบัติตนเพื่อดำรงไว้ซึ่งสุขภาพในหญิงมีครรภ์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน⁴ ได้วิเคราะห์จิตลักษณะที่จำเป็นสำหรับพลเมืองดี และข้าราชการที่ดี พบว่า ลักษณะทางจิตที่เป็นแกนกลางของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ มี 8 ลักษณะนั้นคือ ความเชื่ออำนาจภายในคน ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจที่จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและการพัฒนาทางจริยธรรม ส่วน (อ้อมเดือน สดมณี)⁵ ได้ฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครู ซึ่งความเชื่ออำนาจภายในคนเป็นจิตลักษณะหนึ่งที่ทำการศึกษาผลพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกทางพุทธศาสนาจะมีคะแนนความเชื่ออำนาจภายในคนสูงกว่ากลุ่มอื่น

---

¹ รุ่งนภา ทีณะ, ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอก และสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดฉะเชิงเทรา, ปรินญาณิพนธ์ ค.ม. (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 1.

² วิเชียร รักการ, การวิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะของนิสิตและนิสิตอาสาสมัคร : ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (2522), หน้า 40.

³ วรรณิการ์ กันชะรักษา, การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกคนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยกับพฤติกรรมปฏิบัติตนเพื่อดำรงไว้ซึ่งสภาวะสุขภาพในหญิงตั้งครรภ์, วิทยานิพนธ์ วท.ม. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527), หน้า 50.

⁴ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, การพัฒนาจิตใจของข้าราชการ : หลักและแนวปฏิบัติทางวิชาการ, วารสารการวัดผลการศึกษา, (2528), 14(2) หน้า 51-52.

⁵ อ้อมเดือน สดมณี, ผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิต ลักษณะและประสิทธิผลของครู, ปรินญาณิพนธ์ กศ.ค. (พัฒนาศึกษาศาสตร์), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536), หน้า 90.

ดวงเดือน แซ่ตั้ง¹ ได้สรุปไว้ว่า ถ้าบุคคลใดเชื่อสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเกิดจากทักษะ ความชำนาญ หรือความสามารถของตน และตนสามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้นได้ จะเป็นคนที่มีลักษณะความเชื่ออำนาจภายในตน ส่วนบุคคลที่เชื่อว่าผลที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากโชคกลางเคราะห์กรรม และบุคคลอื่น ๆ ซึ่งตนไม่สามารถควบคุมได้เป็นคนที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน

วันชัย คณิตโมนุท² กล่าวว่า ความเชื่อหรือการรับรู้ของบุคคลที่ว่าผลใด ๆ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนขึ้นอยู่กับอิทธิพลของสิ่งใด ถ้าบุคคลมีความเชื่อหรือรับรู้ผลหรือเหตุการณ์นั้นเป็นผลจากการกระทำของตน และตนสามารถควบคุมผลที่เกิดขึ้นได้มากก็จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นอำนาจภายในตน ในทางตรงข้ามบุคคลที่มีความเชื่อหรือรับรู้สิ่งใด ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนไม่ได้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำของตน ตนควบคุมไม่ได้ แต่เกิดจากอิทธิพลของอำนาจภายนอก เช่น โชค ดวง ความบังเอิญ อำนาจลึกลับ หรืออำนาจบุคคลอื่น ๆ บุคคลประเภทนี้จะเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นอำนาจภายนอกตน

งามตา วนิทานนท์³ ได้ศึกษา ความเชื่ออำนาจในตน ในงานที่ตนรับผิดชอบ หมายความว่า ปริมาณความเชื่อว่า ผลดี ผลเสียที่เกิดในงาน และการที่บุตรธิดาจะเป็นคนดี คนเก่งได้นั้น เกิดจากการกระทำของผู้ตอบเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือ เกิดจากคนอื่น ผู้ตอบมีความเชื่อว่าตนทำนายนายได้แม่นยำว่าอะไรจะเกิดขึ้น เพราะตนทราบสาเหตุของผลเหล่านั้น และผู้ตอบเชื่อว่าตนสามารถควบคุมให้เกิดผลดี และป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในงาน หรือในบุตรของตนได้มาก ผลจากแบบวัดนี้ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจในตนมาก

¹ ดวงเดือน แซ่ตั้ง, อิทธิพลการให้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัลต่อความเชื่ออำนาจในตนของเด็กก่อนวัยรุ่น, ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531), หน้า 32.

² วันชัย คณิตโมนุท, คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดปทุมธานี, ปรินญาณพนธ์ วท.ม. (พฤศจิกายนปี 2536), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536), หน้า 16.

³ งามตา วนิทานนท์, ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร, (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536), หน้า 134.

บุษกร คำคง¹ กล่าวว่า ความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง ความเชื่อของบุคคลในเรื่องผลของการกระทำ ไม่ว่าจะประสบผลสำเร็จหรือล้มเหลวว่าเกิดขึ้นจากความสามารถและการกระทำของตน สามารถอธิบายผลของการกระทำที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผล และสามารถควบคุมผลนั้นได้

คารุณี บุญวิก² ได้ให้ความหมายของความเชื่ออำนาจภายในตน หมายถึง การรับรู้เหตุการณ์หรือสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นกับตนนั้นเป็นผลมาจากการกระทำหรือความสามารถของตน ความสำเร็จหรือความล้มเหลวที่ตนได้รับเกิดจากการกระทำของตน

จากผลงานวิจัย พอสรุปได้ว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนควรที่จะได้รับการส่งเสริมพัฒนาเพราะส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีหลายประการ ซึ่งเป็นพื้นฐานนำไปสู่การพัฒนาบุคคลในด้านอื่นๆ ต่อไป

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต

งานวิจัยในประเทศ

พรทิพย์ เจนจริยานนท์³ ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า (1) ตัวแปร เพศ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพ บรรยากาศในการเรียนการสอน การรับข่าวสารจากสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคต ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

¹ บุษกร คำคง, ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา, ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542), หน้า 5.

² คารุณี บุญวิก, การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช, ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543), หน้า 6.

³ พรทิพย์ เจนจริยานนท์, ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตรัง, ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542), หน้า 146.

งามตา วนินทานนท์¹ ได้ปรับปรุงแบบวัดของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520) ซึ่งเป็นแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ประกอบด้วยประโยคบอกเล่าเกี่ยวกับความสามารถในการคาดการณ์ไกลและการเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับคนในอนาคต และการอดได้รอได้ของนักเรียนผู้ตอบในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียน มี 20 ประโยคมาตราวัด 6 หน่วย ประกอบด้วย “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” โดยใช้ในการวิจัยหลายเรื่อง เช่น “จริยธรรมของเยาวชนไทย” ศึกษาวัยรุ่นอายุ 10-25 ปี ได้ค่าความเชื่อมั่น .09 ต่อมาเลือกใช้ เพียง 10 ข้อ ในการวิจัยเรื่อง “การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของครอบครัววัดลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย” และนำมาหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ พบว่าอยู่ในเกณฑ์ดีทั้ง 10 ข้อ แต่ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดลดลงเหลือ .65 ซึ่งงามตา วนินทานนท์ (2545) ได้ปรับปรุงแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตนี้เหลือเพียงจำนวน 8 ข้อ มีมาตรฐานประเมินค่า 6 ระดับ คือ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 18-108 คะแนน ได้ค่าความเชื่อมั่น .77 โดยผู้วิจัยใช้แบบสอบถามของงามตา วนินทานนท์ (2545) แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อสอบถามว่าข้อคำตอบใดคำตอบหนึ่ง ซึ่งสามารถวัดออกมาเป็นปริมาณได้ แบบสอบถามวัดลักษณะมุ่งอนาคต มีข้อคำถามเป็นประโยคบอกเล่า 11 ประโยคมีมาตราวัด 6 หน่วย คือ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงที่สุด” พิสัยคะแนนอยู่ระหว่าง 11-66 คะแนน นักเรียนที่ได้คะแนนสูงแสดงว่ามีลักษณะมุ่งอนาคตสูง

เนตรชนก พุ่มพวง² ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า (1) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 8 ตัวแปร ได้แก่ ระดับชั้นที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพ เจตคติต่อการเรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อมทางการเรียนสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (2) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับลักษณะมุ่งอนาคต ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี 1 ตัวแปร คือ

¹ งามตา วนินทานนท์, และคณะ, การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545), หน้า 294-295.

²เนตรชนก พุ่มพวง, ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ, ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546), หน้า 175.

ระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดวงเดือน พันธมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนิก¹ ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย พบว่า (1) ลักษณะมุ่งอนาคต แปรปรวนไปตามลักษณะทางสังคม 3 ประการ คือ เพศ ชั้นเรียน และสถานที่เกิด โดยผู้หญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ชาย (2) ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรม เลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบใช้เหตุผลและแบบลงโทษทางจิต จะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง (3) ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับจริยธรรม

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า เพศ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพ บรรยากาศการเรียนการสอน การรับข่าวสารจากสื่อ มีความสัมพันธ์กับลักษณะมุ่งอนาคต และลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์กับการรับสื่อด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิต

งานวิจัยในต่างประเทศ

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจาก(วิลาศ บุญทองขาว อ้างอิงจาก Oberteuffer)² ได้ศึกษาสุขภาพจิตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาใน โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า อิทธิพลของชั้นเรียนก็เป็นสิ่งแวดล้อมอย่างหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพจิต และการจัดบรรยากาศของห้องเรียนดีจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนขยันและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ดี

ไทรแอนดิส (Triandis)³ ได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับการรับรู้ของบุคคลไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นการที่สมองของบุคคลได้รับรู้ และวินิจฉัยข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับ ทำให้เกิดการรับรู้ ซึ่งแสดงออกในแนวคิดว่าจะ ไรถูกหรืออะไรผิด
2. ความรู้สึก (Affective component) เป็นลักษณะทางอารมณ์ของบุคคลที่คล้อยตามความคิด ถ้าบุคคลมีความคิดในทางที่ดีต่อสิ่งใด ก็จะมีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น อารมณ์จะแสดงออก

¹ ดวงเดือน พันธมนาวิน, และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก, **จริยธรรมของเยาวชนไทย**, รายงานการวิจัยฉบับที่ 21, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 102-109.

² อ้างแล้ว,พระมหาประยูร สุขะใจ, **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร**, หน้า 32.

³ Triandis, Hary C, **Attitude Theory and Measurement**, (New York : John Willey and Son Inc, 1971), pp.2-3.

ในรูปของความชอบหรือไม่ชอบหรือไม่พอใจ องค์ประกอบด้านความรู้สึกจะเป็นตัวเร้าความคิดอีกทีหนึ่ง

3. พฤติกรรม (Behavioral Component) คือความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนอง เป็นผลเนื่องมาจากความคิดและความรู้สึก ซึ่งจะออกมาในรูปของการยอมรับหรือปฏิเสธ

เพอร์ซิวัล (มनुญ เป็นเจริญ อ้างอิงมาจาก Percival)¹ ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับ การดำเนินชีวิตและความสนใจของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของนักเรียนมัธยมคลุซา มลรัฐโอคลาโฮมา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายจำนวน 373 คน นักเรียนหญิง 493 คน กับนักเรียนระดับเดียวกันในโรงเรียนมัธยมโกลเวอร์คลิฟแลนด์ ในมลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 411 คน และนักเรียนหญิงจำนวน 218 คน ปัญหาที่ทำการศึกษามีทั้งหมด 15 หมวด ได้แก่ สุขภาพ การปรับตัวทางเพศ ความปลอดภัย การเงิน สุขภาพจิต นิสัยในการเรียน สันทนาการ คุณสมบัติส่วนตัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว กิริยามารยาท ความมีเสน่ห์ในตัว แผนการทำงานในแต่ละวัน ความสนใจในหน้าที่พลเมือง ทักษะคิดและความรับผิดชอบ การเข้ากับบุคคลอื่น ผลการศึกษาปัญหาอื่น ๆ มีความสำคัญน้อยและมาก ส่วนปัญหาเกี่ยวกับในการเรียน สุขภาพจิต สันทนาการ คุณสมบัติส่วนตัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว กิริยามารยาท มีความสำคัญกับนักเรียนในระดับปานกลาง

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า สุขภาพจิตที่แตกต่างกัน มีผลทำให้เด็กประสบปัญหาที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่าสุขภาพจิตก็น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านส่วนตัว

อายุ

งานวิจัยในต่างประเทศ

เฮอร์ลอค (Hurlock)² ได้กล่าวถึงสภาพและปัญหาของเด็กวัยรุ่นว่า เป็นระยะที่พัฒนาทั้งด้านการดำเนินชีวิต ด้านร่างกายและจิตใจ เป็นช่วงเวลาของความเจริญงอกงามและความเปลี่ยนแปลงในแทบทุกด้านของเด็ก เช่นร่างกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ เป็น

¹ มनुญ เป็นเจริญ, การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาส่วนตัวและปัญหาทางการเรียนของนักศึกษาอาชีวศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 5 จังหวัดสงขลา, ปรินูญานินพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522), หน้า 10.

² Hurlock. Elisabeth B, **Development Psychology**, (New York : McGraw- Hill, 1959), p. 251.

ช่วงเวลาที่รับสิ่งใหม่ ๆ ทั้งประสบการณ์ ความรับผิดชอบ ตลอดจนความสัมพันธ์กับเพื่อนและ
ผู้ใหญ่การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ทำให้วัยรุ่นไม่มีเวลาพอที่จะปรับตัวให้ทันกับปัญหาต่าง ๆ ที่
เกิดขึ้น ทั้งปัญหาทางสังคม ปัญหาทางโรงเรียน ปัญหาทางบ้าน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการเงิน
ปัญหาอนาคตและปัญหาทางศาสนา

จักรินทร์ พริงทองฟู อ้างอิงจาก วิกร ตัณฑุฑุฑโต และลักษณา การกรณ์¹ กล่าวว่า
ผู้ใหญ่สามารถจะเข้าร่วมหรือแสดงพฤติกรรมการเรียนรู้ได้โดยไม่แตกต่างจากเด็กอย่างชัดเจน ถ้า
จะพิจารณาโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ความสามารถในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีแนวโน้มที่จะลดลงเล็กน้อย
ในขณะที่อายุเพิ่มขึ้น และจะลดลงมากจนเกิดความแตกต่างอย่างชัดเจนเมื่อเทียบกับเด็ก เมื่อบุคคล
นั้นอายุเกินกว่า 60 ปีขึ้นไป

แมคคาร์ธี (จักรินทร์ พริงทองฟู อ้างอิงจาก McCarthy)² ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำ
ตนเอง และเจตคติของนักศึกษาระดับปริญญาตรีวิชาเอกคณิตศาสตร์ ระหว่างนักศึกษาอายุน้อยกับ
นักศึกษาที่มีอายุมาก โดยใช้ SDLRS และ MAS (The Math Attitude Scale) ผลการวิจัยพบว่า
นักศึกษาอายุน้อยมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลางและมีเจตคติต่อวิชา
คณิตศาสตร์เชิงลบ นักศึกษาที่มีอายุมากมีระดับการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับปานกลางและสูงกว่า
มีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แต่ยังคงมีความกังวลต่อการเรียนเช่นเดียวกับนักศึกษายาวน้อย

แลชแมน แลชแมน และโรเนสบูรี (จักรินทร์ พริงทองฟูอ้างอิงจาก วิกร ตัณฑุฑุฑโต
และลักษณา การกรณ์)³ พบว่า เขาว่าปัญญาและความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลมีลักษณะคงที่
ในช่วงอายุระหว่าง 20-50 ปี

งานวิจัยในประเทศ

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจาก(สมศักดิ์ ลีภาสุรพิสุทธิ์)⁴ ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการ
เรียนสังคม และส่วนตัว ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 2 พบว่า

¹จักรินทร์ พริงทองฟู, ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาหลักสูตร
การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 1 สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน
กระทรวงศึกษาธิการ, ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546), หน้า 12.

²เรื่องเดียวกัน, หน้า 14.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 15.

⁴ อ้างแล้ว,พระมหาประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของ
นิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร,
หน้า 39.

นักเรียนวัยรุ่นตอนต้นมีปัญหาทั้ง 3 ด้าน มากกว่านักเรียนวัยรุ่นก่อนวัยรุ่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรรณิการ์ พินศิริกุล¹ ได้สำรวจปัญหาการเรียน สังคม และส่วนตัวของนักเรียนโรงเรียนสารพินช่าง ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีอายุ 17-20 มีปัญหาการเรียนมากกว่านักเรียนที่มีอายุ 21-30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจาก(รุ่งทิวา จักรกร)² กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าสู่ระยะวัยรุ่น เด็กจะประสบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กอาจจะมีปัญหามากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ความแตกต่างระหว่างบุคคล และความแตกต่างทางบ้านและสังคม

อายุ เป็นตัวแปรที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (จงกลณี ชูติมาเทวินทร์)³ โดยจัดเป็นตัวแปรที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางสติปัญญาที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักศึกษา และพบอีกว่า อายุมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในขณะที่กลุ่มนักศึกษาที่มีอายุมาก ส่วนใหญ่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่สูงเท่าใด สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า นักศึกษาที่มีอายุน้อยเรียนดีกว่านักศึกษาที่มีอายุมาก (สุรศักดิ์ หลาบมาลา และคณะ)⁴

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ระดับอายุที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การปรับตัวของเด็ก และหากเด็กปรับตัวได้ไม่ดีก็จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาการด้านต่าง ๆ มีปัญหามากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงคาดว่าระดับอายุน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹ กรรณิการ์ พินศิริกุล, การสำรวจปัญหาการเรียน สังคม และส่วนตัว ของนักเรียนสารพินช่างในกรุงเทพมหานคร, ปรินญานิพนธ์ กศ.ม (วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2521), หน้า 57.

² เรื่องเดียวกัน หน้า 28.

³ จงกลณี ชูติมาเทวินทร์, การศึกษาองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, วิทยานิพนธ์ ปรินญานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (2531), หน้า 146.

⁴ สุรศักดิ์ หลาบมาลา และคณะ, ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน, รายงานการวิจัยวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง, (2529), หน้า 128.

พื้นฐานการศึกษา ก่อนเข้าเรียน

งานวิจัยในต่างประเทศ

ฟินโนไซโร. (Finocchiaro)¹ พบว่า นักศึกษาที่ไม่เคยเรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเดิมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้านแตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนรัฐบาลและนักศึกษาที่จบจากโรงเรียนเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนรัฐบาล มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในทักษะด้านการฟังแตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

งานวิจัยในประเทศ

วัชรฯ หมัดป้องตัว² ได้ทำวิจัย นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 1-2 ที่เรียนภาษาอังกฤษในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2544 พบว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเดิมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและเป็นด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเดิม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นตามประสบการณ์การเรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเดิมแตกต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า พื้นฐานการศึกษา ก่อนเข้าเรียนที่แตกต่างกัน มีผลทำให้นิสิตประสบปัญหาที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่าพื้นฐานการศึกษา ก่อนเข้าเรียนก็น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของครอบครัว

งานวิจัยในต่างประเทศ

การศึกษาทุกระดับจำเป็นต้องใช้เงินทั้งสิ้น ซึ่งนักการศึกษาได้ศึกษา พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ที่ต้องออกจากวิทยาลัยก่อนจบการศึกษานั้น เนื่องมาจากฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวเป็น

¹ Finocchiaro. Mary and Micheal Bonomo, **The Foreign Language Learner : A Guide for Teacher**, (New York : Regent Publishing Company, Inc., 1973), pp. 20-23.

² วัชรฯ หมัดป้องตัว, **การศึกษาปัญหาในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนเกษม โปล์เทคนิค, ปรินซิพนิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาเอกการอุดมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2545), หน้า 109.**

ลำคัตย (Astin)¹ และมีงานวิจัยที่ศึกษาถึงอิทธิพลของฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคม ในการทำนาย ผลการเรียนรู้ในวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า รายได้ของครอบครัวซึ่งเป็นตัวแทนของฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม เป็นตัวทำนาย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีที่สุด กล่าวคือ นักศึกษาที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมสูง จะสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนระดับวิทยาลัย ได้ดีกว่านักศึกษาที่ มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ประยูร สุยะใจอ้างอิงจาก(Wright and Bean อ้างถึงใน นงลักษณ์ ศรีสุวรรณ)²

โคปรา (Chopra)³ ทำการวิจัยในเมืองลัคเนา (Lucknow) ประเทศอินเดีย พบว่าอาชีพ ของบิดาเป็นเครื่องบอกถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็นอย่างดี คือ นักเรียนที่มีบิดามารดามีอาชีพ รับราชการหรือค้าขายจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่บิดามารดามีอาชีพรับจ้าง

ซึ่งผลการวิจัยของ เอลเดอร์ ไรท์ และบีน และสเลจจ์ (Elder, Wright and Bean, And Sledge)⁴ ต่างก็พบว่าอาชีพของบิดามารดา พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดี

งานวิจัยในประเทศ

ประยูร สุยะใจอ้างอิงจากวัฒนา พุ่มเล็ก⁵ ทำการวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาปี

ที่ 1-3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่าบิดามารดาของนักเรียน ที่มีความสามารถในการเรียนสูงมีแนวโน้มที่จะมีการศึกษาและรายได้สูงกว่าบิดามารดาของ นักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนต่ำในด้านอาชีพ บิดาของนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีอาชีพรับ ราชการและค้าขายมาเป็นอันดับที่ 1,2 ตามลำดับ

¹ Astin, Alexander W, **What Matters in College four critical revisited**, Jossey-Bass Publishers, (San Francisco : 1993), p. 25.

² อ้างแล้ว,พระมหาประยูร สุยะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของ นิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 39.

³ Chopra. Lukhenelra, **Parental Occupation and Academic Achievement of High School Students in India**, The Journal of Educational Research, (1967), 60, 8, pp. 359-361.

⁴ Elder. G.H, **Family Structure and Education Attainment A Cross Nation Analysis**, American sociology Review (1965), 30 : pp. 81-91.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

ทรงพร สดไสจิตต์ อ้างอิงจาก อวยชัย วัชสุวรรณ¹ ได้ทำการศึกษาการพยากรณ์ผลการเรียนโดยใช้องค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางด้านสติปัญญาพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนิสิต ไม่มีความสัมพันธ์อันเด่นชัดกับผลการเรียน

สุมลลิกา อุดการ² ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียน ปรากฏว่า ผลการเรียนมีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ของครอบครัว โดยแบ่งฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ พบว่า ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางและสูงให้การส่งเสริมการเรียนของเด็กในความปกครอง สูงกว่าผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำและใช้พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตได้

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า รายได้ของครอบครัวที่แตกต่างกัน มีผลทำให้นิสิตประสบปัญหาที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่ารายได้ของครอบครัวก็น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมในมหาวิทยาลัย

ลักษณะทางกายภาพ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ผกาทิพย์ เกษรากุล³ ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในทัศนะของนิสิต พบว่า บรรยากาศการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเกิดจาก ผู้สอน วิธีการสอนผู้เรียนการซักถามและการถกเถียงทางวิชาการ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ ซึ่งจะส่งผลต่อผลการเรียน และการพัฒนาการทางสังคม อารมณ์และสติปัญญาของนักศึกษาได้

¹ อวยชัย วัชสุวรรณ, อ้างใน, ทรงพร สดไสจิตต์, ปัจจัยด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อการเรียนตามแนวปฏิรูปทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในเขตกรุงเทพฯ, ปรินญาณินพนธ์, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547), หน้า 30.

² สุมลลิกา อุดการ, องค์ประกอบที่นอกเหนือสติปัญญาที่ส่งผลต่อผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุดรดิตต์, วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2537), หน้า 18.

³ ผกาทิพย์ เกษรากุล, สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทัศนะคตินิสิต, ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2524), หน้า 21.

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจากคีทติ้ง (Keating)¹ เป็นผู้ที่หนึ่งที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของห้องปฏิบัติการทางภาษา พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ใช้ห้องปฏิบัติการทางภาษามีทักษะในการออกเสียงและการพูดได้ดีกว่านักเรียนกลุ่มที่ใช้ห้องเรียนธรรมดา

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจากราบี (Rabie)² ได้สรุปผลการวิจัยว่าการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ 2 ในประเทศอิหร่านไม่ได้ผลเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านทักษะการพูดเพราะขาดวัสดุ อุปกรณ์การสอน หรือ โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ที่เป็นเช่นนั้นเพราะ ค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง

รอเจอร์ส (Rogers)³ มีความเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนว่า ควรคำนึงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ความคิดกับความรู้สึก ทำที่ที่มีต่อกัน ตลอดจนเจตคติ ค่านิยม ความเชื่อ ควรได้รับความสนใจและให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเน้นทางวิชาการและสติปัญญา เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศไม่จริงเครียดเป็นการเสริมความอบอุ่นมั่นใจ และเชื่อถือระหว่างครูและนักเรียน จึงย่อมจะเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสุขภาพจิตของนักเรียนได้มาก ดังนั้นบรรยากาศในชั้นเรียนที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ อันได้แก่ปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างครูกับนักเรียนและระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียน

ลอว์เรนซ์ (Lawrens)⁴ กล่าวว่า บรรยากาศในการเรียนการสอนนั้น เป็นสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ถ้าผู้เรียนมีสภาพจิตใจ อารมณ์แจ่มใส รู้สึกตื่นตัวกระฉับกระเฉง ก็จะมี ความสนใจในการเรียน และย่อมช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

วิทฮอลล์ (Withall)⁵ กล่าวว่า การเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อบรรยากาศในการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ นักเรียนที่เห็นว่าประสบการณ์นั้นตรงกับความต้องการ

¹ อ่างแล้ว, พระมหาประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 35.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

³ Rogers. Carl, **Freedom to Learn**, (Columbus Ohio : Charles E. Merrill, 1969), pp. 157-164.

⁴ Lawrence. Frances, "Student Perception of the Classroom Learning Environment in Biology, Chemistry and Physics," *Journal of Research in Science Teaching*, (1976), 13: pp. 315-323.

⁵ Withall. Joh, **The Development of A Technique of the Measurement of Social-Emotional Climate in Classroom**, *The Journal of Experimental Education*, 17 : (1979, March), pp. 347-361.

และเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของเขา และไม่ใช่บรรยากาศที่ขู่เข็ญ กล่าวคือ นักเรียนไม่รู้สึกรว่า สถานการณ์นั้น ๆ มีความน่ากลัว หากแต่รู้สึกว่าคุณได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสิ่งแวดล้อม ทางสังคมที่มีความจริงใจต่อกัน

งานวิจัยในประเทศ

อาคารสถานที่ เป็นสิ่งสำคัญทางกายภาพ ที่จะช่วยผลักดันการเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยเกิดสัมฤทธิ์ผล มหาวิทยาลัยจะมีสภาพแวดล้อมที่ดีจะต้องมีอาคารสถานที่ที่ดีทั้งในด้าน ปริมาณ และคุณภาพ กล่าวคือ มีห้องเรียน ห้องสมุดห้องอาหาร ที่พักผ่อน และอื่น ๆ เพียงพอกับ จำนวนนิสิตนักศึกษา อีกทั้งตึกเรียน ห้องสมุดอยู่ไม่ไกลกันจนเกินไปนัก (อรรถพร คุณพันธ์อ้างใน จักรินทร์ พริ้งทองฟู)¹ ในการเรียนการสอนวิชาการต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ จำเป็นต้องมีการจัด สภาพห้องเรียนแตกต่างไปจากห้องเรียนวิชาอื่น ๆ เป็นวิชาปฏิบัติธรรมกรรมฐาน หรือความพร้อม ในด้านอุปกรณ์และอาคาร สถานที่ของแต่ละสถาบันน่าจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อาคาร สถานที่ จำนวนสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น ความพร้อมด้านอุปกรณ์ และอาคารสถานที่เป็นตัว สนับสนุนให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

วลีวรรณ ศรีเตชะวิวัฒน์ (จักรินทร์ พริ้งทองฟู อ้างอิงจาก วลีวรรณ ศรีเตชะวิวัฒน์)² ได้ ศึกษาปัญหาของนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวะกลุ่มภาคเหนือ พบว่า บรรยากาศในห้องเรียนเป็นปัญหา สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียน ได้แก่ ห้องเรียนร้อนอบอ้าว อาคารเรียน อาคารปฏิบัติการแต่ ละหลังอยู่ใกล้กัน ทำให้เกิดเสียงรบกวนห้องเรียน และห้องปฏิบัติการแออัด ไม่เหมาะสมกับ จำนวนนักศึกษา

สุพิชญา ธีระกุล และคนอื่น³ ได้เสนอแนวทางการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการ เรียนการสอนไว้หลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. สภาพโรงเรียนและห้องเรียน โรงเรียนจัดอาคารสถานที่ถูกหลักวิชา เช่น วางแผน แนวอาคารถูกทิศทาง ได้รับแสงสว่างเพียงพอ อาคารถ่ายเทได้ดี ไม่ร้อนอบอ้าวจนเกินไป ไม่มีเสียง ดังรบกวน ภายในตกแต่งด้วยสิ่งที่สวยงามเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้บรรยากาศร่มรื่นน่าเรียน สภาพ ห้องเรียนควรยืดหยุ่น ได้ตลอดเวลา บริเวณควรสะอาดสวยงาม โต๊ะเก้าอี้มีเพียงพอกับจำนวน

¹ อ้างแล้ว, จักรินทร์ พริ้งทองฟู, ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 1 สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 25.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 25.

³ สุพิชญา ธีระกุล และคณะ, การนิเทศการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2524), หน้า 182-187.

นักเรียนและขนาดต้องเหมาะสมกับผู้เรียน เพราะสิ่งเหล่านี้มีความจำเป็นที่จะสร้างเสริมการเรียนการสอนให้ได้ผลดี

2. หลักสูตร คือแนวทางที่โรงเรียนจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ หลักสูตรที่ดี จะต้องจัดให้ตรงกับความมุ่งหมายของการศึกษาและตรงกับความต้องการของเด็กแต่ละวัย

3. แบบเรียนและบทเรียน เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้และถือว่าเป็นอุปกรณ์การศึกษาที่โรงเรียนจะขาดเสียมิได้ อีกสิ่งหนึ่งที่ครูสามารถจัดให้นักเรียนก็คือการจัดบทเรียนซึ่งครูควรพิจารณาเลือกสรรแต่เฉพาะที่เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนซึ่งเหมาะสมกับวัย ความรู้ ความสนใจ ความต้องการของเด็กและท้องถิ่น

4. อุปกรณ์การศึกษา เป็นเครื่องช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีและง่ายขึ้น การจัดใช้วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ขึ้นอยู่กับทักษะและความสนใจของครูว่าจะใช้อุปกรณ์นั้น ๆ ได้เหมาะสมกับเนื้อหา เวลา และใช้ได้ถูกต้องเพียงใด

5. กิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอน คือพฤติกรรมที่แสดงออกแล้วทำให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ทำนั้นตรงจุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ กิจกรรมที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนกระทำแล้วเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีกิจกรรมมากมาย กลายอย่างที่เราสามารถจัดให้เด็กได้ เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการพูด การเขียนกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงและกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างและประดิษฐ์

6. เวลาและโอกาส การเรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับเวลาเช่นเดียวกัน ครูต้องจัดสรรเวลาให้เหมาะสมกับวิชาหรือเนื้อหาที่สอน เวลาควรมีการยืดหยุ่นไปตามเนื้อหาสาขาวิชา ไม่ควรมีกฎเกณฑ์ตายตัว

7. สถานที่ที่ใช้ในการเรียนนั้นอาจไม่ได้หมายถึงห้องเรียนเพียงอย่างเดียว บางครั้งอาจเป็นสนามโรงเรียนหรือสถานที่ไปทัศนศึกษาด้วย สถานที่จึงมีส่วนช่วยสร้างความรู้สึกละเอียดและบรรยากาศของการศึกษาเล่าเรียน การเปลี่ยนแปลงบรรยากาศในการเรียน ช่วยให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย ช่วยให้สังคมของเด็กดีขึ้น อย่างไรก็ตามสถานที่ที่ใช้เรียนจะต้องไม่มีเสียงรบกวนจนไม่สามารถใช้สมาธิได้ และจะต้องไม่วิเวกวังเวง จนรู้สึกกลับน่ากลัว ไม่เสียงภัยหรือใกล้สิ่งอันตรายหรือสกปรก และสถานที่นั้นจะต้องเป็นประโยชน์ต่อการสอนโดยตรง

8. ผู้เรียน การเรียนการสอนจะเกิดขึ้นได้และเป็นผลดีก็ต่อเมื่อผู้เรียนมีความพร้อม มีความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ ครูจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนหรือเมื่อผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนก็ควรให้โอกาสแก่ผู้เรียนทันที ครูผู้สอนจะต้องหมั่นสังเกตพฤติกรรมของ

ผู้เรียน หากแสดงความรู้สึกว่ามีความวิตกกังวล มีความคับข้องใจ ครูจะต้องช่วยลดความรู้สึกนั้น ๆ เสียก่อนและพยายามสร้างบรรยากาศที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่

9. ผู้สอนและวิธีสอน ครูถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้การเรียนการสอน ประสบผลดี นักการศึกษาต่างประเทศและการวิจัยการศึกษา ได้ระบุไว้แน่ชัดว่ายังไม่มีอุปกรณ์การสอนใด ๆ ในโลกนี้ที่จะใช้แทนครูที่มีความสามารถทางการสอนได้

วาสนา พิทักษ์สาธิต¹ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของนักเรียนสภาพการเรียน การสอนในชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมทางบ้านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ค่า สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรด้านลักษณะของนักเรียน สภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมทางบ้าน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกกลุ่มวิชานักเรียนจาก โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ มีค่า .90 และ.93 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ.05

พรรณิ ชูทัย เจนจิต² ได้สรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบที่จะช่วยพัฒนานักเรียนคือ การ คำนึงถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน ซึ่งควรมีลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. บรรยากาศที่ท้าทาย (Challenge) โดยครูผู้สอนกระตุ้นให้กำลังใจเด็กเชื่อใน ความสามารถของตนที่จะทำงานนั้น ๆ แม้ว่าจะเป็นงานที่ค่อนข้างยาก
2. บรรยากาศที่อิสระ (Freedom) เป็นบรรยากาศที่เด็กมีโอกาสที่จะเลือกในสิ่งที่มี ความหมายและมีคุณค่า ซึ่งรวมถึงโอกาสที่จะทำผิดพลาดด้วย บรรยากาศนี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ จะทำให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะศึกษาค้นคว้า ไม่เกิดความเครียด
3. บรรยากาศซึ่งมีการยอมรับนับถือ (Respect) การที่ครูเห็นคุณค่าในตัวเด็กเป็นสิ่ง ที่สำคัญในการพัฒนามโนคติเกี่ยวกับตนเอง จะมีผลต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเด็กและยังทำให้ เด็กรู้สึกว่าคุณค่า และยอมรับนับถือในตนเองอีกด้วย
4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น (Warmth) การที่ครูมีความเข้าใจเป็นมิตร ยอมรับ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือ จะทำให้เด็กเกิดความอบอุ่นสบายใจ อยากเข้าไปติดต่อด้วย

¹ วาสนา พิทักษ์สาธิต, ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของนักเรียน สภาพการเรียนการสอนใน ชั้นเรียนและสภาพแวดล้อมทางบ้าน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 77-79.

² พรรณี ชูทัย เจนจิต, จิตวิทยาการเรียนการสอน, (กรุงเทพมหานคร : วรุฒการพิมพ์, 2522), หน้า

5. บรรยากาศแห่งการควบคุม (Control) เป็นความจำเป็นที่ครูจะต้องฝึกให้เด็กมีวินัย แต่มีได้อยู่ภายใต้การควบคุมลงโทษ แต่ครูต้องมีความสุขภาพ มีความหนักแน่น และมีให้สิทธิกับเด็กบางคน

6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ (Success) เป็นสิ่งที่ครูควรจะต้องสร้างให้เกิดขึ้นในชั้นเรียน คนเราจะเรียนรู้ตนเองมีความสามารถนั้นมิใช่จากความล้มเหลว แต่จากความสำเร็จ

สิริวรรณ ศรีหพล¹ ได้สรุปแนวทางการจัดบรรยากาศในห้องเรียนสำหรับครูที่จะนำไปปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

1. บรรยากาศของการเรียนการสอนในชั้นเรียน ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีการพัฒนาการทางสติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม อย่างเต็มที่ ฝึกฝนการใช้สติปัญญา คือ มีกระบวนการในการคิดอย่างมีเหตุผล การมีเจตคติที่ดีต่อผู้อื่น การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้อื่น

2. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดีต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติในการควบคุมตนเองและรับผิดชอบตนเอง โดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดให้โอกาสนักเรียนในการค้นคว้าหาวิธีการเรียนด้วยตนเอง โดยครูคอยให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

3. การจัดบรรยากาศในห้องเรียนที่ดี จะต้องส่งเสริมนักเรียนให้มีความคิดและแนวการปฏิบัติแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้อาจเริ่มมาจากครูเป็นต้นแบบที่ดี มีลักษณะความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ขอมรับมติของกลุ่ม

จากงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่า ลักษณะทางกายภาพ คือ ความพร้อมในเรื่องของสถานที่และอุปกรณ์ก็จัดเป็นสิ่งที่สำคัญเรื่องหนึ่ง ที่มีส่วนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประสิทธิภาพ หากสถานศึกษาใดมีลักษณะทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่า ลักษณะทางกายภาพน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

งานวิจัยเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์

งานวิจัยในต่างประเทศ

ไรอัน (Ryan)² กล่าวว่า ลักษณะของครูที่ดีอย่างหนึ่ง คือ การมีสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน เช่น มีความเข้าใจนักเรียน แสดงความเป็นเพื่อน ช่วยเหลือปัญหาส่วนตัวเช่นเดียวกับ

¹ สิริวรรณ ศรีหพล, “รูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา”, ในเอกสารการสอนสังคมศึกษา หน่วยที่ 10-15, (นนทบุรี : สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526), หน้า 172-174.

² Ryan. David G, **Characteristic of teacher Manasha** : George Benta Company, (1960), p.278 .

ปัญหาการเรียน ยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำงานดี ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของนักเรียน ส่งเสริมและให้กำลังใจนักเรียน เป็นต้น

ทีดแมน (Tiedman)¹ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาจะไม่ชอบครูแบบเผด็จการที่มีนิสัยขมขู่ ปราศจากความเห็นอกเห็นใจและการสอนแบบใช้อำนาจทั้งหลายนั้นเด็กยิ่งโตขึ้นเท่าใดก็จะมีความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ยิ่งขึ้น

ประยูร สุยะใจ อ้างอิงจากวิลาส บุญทองขาว อ้างอิงจาก Buth² ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า ครูที่พยายามทำความรู้จักกับเด็ก ให้ความเห็นอกเห็นใจเด็ก รู้จักส่งเสริมการเรียนตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน และมีความสามารถปรับตัวได้สูงซึ่งกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีกดดันให้เด็กยอมรับความต้องการของตนผลที่สุดเด็กจะไม่พอใจในตัวครูและเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

ไทเลอร์ (Tyler)³ ได้ศึกษาสัมพันธภาพ ระหว่างครูกับนักเรียนในอุดมคติผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพที่ดีในอุดมคตินั้น ครูต้องมีการสื่อความเข้าใจที่ดีกับนักเรียน เป็นมิตรที่ดีให้ความรักความเอาใจใส่ มีความเข้าใจ และยอมรับนักเรียน

งานวิจัยในประเทศ

ประยูร สุยะใจ อ้างอิงจากสุไร พงษ์ทองเจริญ⁴ กล่าวถึงพฤติกรรมที่ครูควรปฏิบัติ คือ ครูต้องเข้าใจผู้เรียนและปัญหาของผู้เรียน รู้วิธีที่จะช่วยให้นักเรียนแก้ปัญหานั้น ๆ ได้ นอกจากนี้ครูจะต้องนุ่มนวล เปี่ยมด้วยเมตตา ในขณะที่เดียวกันต้องเด็ดเดี่ยวเข้มแข็ง เพราะในการฝึกภาษา ครูต้องเข้าถึงตัวผู้เรียน ถ้ามีความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนไม่ดี การเรียนการสอนอาจล้มเหลว

¹ Tiedman. S.C, **A Study of Pupil-Teacher Relationship**, Journal of Education Research, 35 : (1942), pp. 644-657.

² อ้างแล้ว, พระมหาประยูร สุยะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 39.

³ Tyler. Leona E, **The Psychology of Human Difference**, 3rd ed. (New York : Appleton-Century Co., 1964), p. 16.

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

พวงเพ็ญ อินทรประวัต¹ กล่าวถึง การเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบันนี้ว่า ควรจะเน้นที่ตัวผู้เรียนให้มากขึ้น ครูต้องพยายามกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ภาษา ไม่ควรเป็นผู้เสนอ ทุกสิ่งทุกอย่าง ปล่อยให้ให้นักเรียนมีบทบาทมากขึ้น

บุญชม ศรีสะอาด² ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบของผลการเรียนใน โรงเรียน โดยใช้ผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในเขตการศึกษา 10 ปรากฏว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเรียน ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเดิม ความถนัด ความสนใจ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มโนภาพเกี่ยวกับตนเอง เวลาที่ใช้ในการเรียน อาชีพของบิดามารดา คุณภาพ การสอน บรรยากาศในชั้นเรียน

ประคินันท์ อุปรนัย³ ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนดังนี้ คือ ปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน อาจเกิดขึ้นได้ทั้งครูและนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกัน ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู กับนักเรียนเป็น ไปด้วยดี หมายถึง ทั้งครูและนักเรียนต่างก็มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยครูเปิด โอกาสให้นักเรียนซักถาม ตอบคำถาม และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก บรรยากาศใน ชั้นเรียนก็จะมีแต่ความน่าสนใจ น่าสนุก อยากรู้อยากเห็น และกระตือรือร้น นอกจากนั้น ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันเองก็มีส่วนช่วยให้เกิดบรรยากาศที่ดีขึ้นในชั้น เรียนเช่นกัน

นพพงษ์ บุญจิตตรคุณ⁴ ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนไม่สร้าง บรรยากาศแห่งความน่ากลัวให้เกิดขึ้น การเรียนรู้มิใช่เกิดในชั้นเรียนเสมอไป ดังนั้นการพบปะ ซักถามนอกชั้นเรียนจะสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรได้ง่ายขึ้น อย่าทำให้เกิดการเสีหหน้า และ ควรฟังความคิดเห็นนักเรียนบ้าง

¹ พวงเพ็ญ อินทรประวัต, รวมบทความการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ, (สงขลา : มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, สงขลา, 2522), หน้า 10.

² อ่างแก้ว, บุญชม ศรีสะอาด, รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน, หน้า 179.

³ ประคินันท์ อุปรนัย, วิทยาการสอน, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : วิกตอรี เพาเวอร์ พอยท์, 2527), หน้า 33.

⁴ นพพงษ์ บุญจิตตรคุณ, “นักบริหาร : ผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้อันก้าวหน้าสู่ผู้บริหาร”, (กรุงเทพมหานคร : องค์กรศิลปการพิมพ์, 2527), หน้า 48-67.

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจาก จินตนา มาพวง¹ ได้ศึกษาตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตและอาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการศึกษา พบว่า ตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอนระดับอุดมศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับวิชาที่สอน

จากงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์เกี่ยวกับการเรียนการสอนในชั้นเรียนมีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียน ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่าลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ น่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

งานวิจัยที่เกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน

งานวิจัยในต่างประเทศ

กรอนลันด์ (Gronlund)² ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นมักจะมีปัญหาด้านการเรียนด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนอาจทำให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพและทำให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ และไม่มีความสุข

ดีเซนา (Desena)³ ได้ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงปานกลาง และต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีคุณลักษณะที่สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดีกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ชิกเกอร์ริง (จักรินทร์ พริ้งทองฟูอ้างอิงจาก Chickiring)⁴ กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคลมีความสำคัญ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของนักเรียน นักศึกษา และเป็น

¹ อ่างแก้ว, พระมหาประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 39.

² Gronlund, Norman Edward, *Sociometry in the classroom*, (New York : McGraw, 1959), p. 176.

³ Desena, Paul A, *The Role of Consistency in identifying Characteristics of Three Level of Achievement*, *The Person and Guidance Journal*, 43: (1964, October), pp. 145-149.

⁴ อ่างแก้ว, จักรินทร์ พริ้งทองฟู, ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 1 สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 27.

องค์ประกอบหนึ่งของทฤษฎีพัฒนานิสิต นักศึกษา นอกจากนี้ ชิกเกอร์ริง (จักรินทร์ พริงทองฟู อ้างอิงจาก วิมล นน่อพงษ์)¹ กล่าวอีกว่า สัมพันธภาพระหว่างบุคคล หมายถึงการที่บุคคลมีความรู้สึกอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น และเปลี่ยนจากการพึ่งพาตนเอง หรือพึ่งพาคู่คนอื่นไปสู่การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งความอดทนที่จะอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ได้แก่ การไว้วางใจกัน การให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน การให้และการรับ เป็นต้น

เดวิด (David)² พบว่า นักศึกษาที่มีความพร้อมในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นมาก มีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่า นักศึกษาที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นน้อย สำหรับกลุ่มที่มีบรรยากาศก้าวร้าว มีความคับข้องใจ และมีการขัดแย้ง สมาชิกจะมีพฤติกรรมไม่พึงปรารถนาทำให้การเรียนการสอนไม่ค่อยได้ผล

เดอคอสเตอร์ (ชมนุช บุญสิทธิ์ อ้างอิงจาก Decoster. 1981 :Management Accounting : A Decision emphasis)³ ได้ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

งานวิจัยในประเทศ

สมบัติ วัจนะสาริกากุล⁴ ได้ศึกษาทัศนของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษาที่มีต่อสภาพแวดล้อมสถาบันการศึกษาเอกชน ทางด้านสภาวะแวดล้อม กลุ่มเพื่อน พบว่า นักศึกษาใช้เวลาว่างไม่ถูกต้อง อาจเป็นเพราะอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกต้อง และไม่เกิดประโยชน์แก่นักศึกษา

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

² David. Arthur, Decoater **Some Effects of Different Classroom Conditions upon Interpersonal Relationship; Personal Adjustment and Achievement for College Fresh,** Dissertation Abstracts, (1971,May : 5789- A). 3 (11).

³ ชมนุช บุญสิทธิ์, อ้างอิงในเรื่องเดียวกัน, หน้า 39.

⁴ สมบัติ วัจนะสาริกากุล, **สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามทัศนะของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร,** ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524), หน้า 117.

ประยูร สุยะใจอ้างอิงจากนุปลา การ์เวท¹ ได้ศึกษาทัศนคติของนักเรียนมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อกลุ่มเพื่อน พบว่า นักศึกษาอิสระในการคบเพื่อนต่างเพศสูง และการคบเพื่อนทำให้นักศึกษามีวุฒิทางอารมณ์และมีความมั่นใจในตัวเองสูง ดังนั้น มหาวิทยาลัยรามคำแหงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เช่น กิจกรรม ดนตรี ละคร ศิลป และกีฬา อันเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่า และจำเป็นต่อการศึกษา

จักรินทร์ พริ้งทองฟู อ้างอิงจาก จงกล ศตะภูริ² ได้ศึกษาปัญหาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และชั้นเตรียมอุดมศึกษาของโรงเรียนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีปัญหาสัมพันธภาพกับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70-75 รองลงมาคือ ปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 63.25 และปัญหาการเงิน คิดเป็นร้อยละ 53.75 ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุด คือ ปัญหาความสัมพันธ์กับครู อาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 37.50

ประยูร สุยะใจอ้างอิงจาก ผ่องพรรณ บัณฑารานนท์³ ได้ศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการคำแนะนำในเรื่องการเสริมสร้างบุคลิกภาพ การคบเพื่อน การดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยและปัญหาอนาคต

กลุ่มเพื่อนมีความสำคัญหรือมีอิทธิพลต่อนิสิตนักศึกษาหลายประการด้วยกัน ดังนั้น นิสิตนักศึกษาจึงต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับกลุ่มเพื่อน เพื่อให้เขาใช้ชีวิตในสถาบันอุดมศึกษาได้อย่างเป็นสุข กลุ่มเพื่อนจึงมีผลต่อสุขภาพจิตของนิสิตนักศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากเด็กหนุ่มสาวทุกคนต้องการให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนฝูง ถ้าหากรู้ว่ามีคนชอบพอรักใคร่ และเพื่อน ๆ ยอมรับ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือยามที่มีทุกข์ สุขภาพจิตของเขาก็จะดีในทางตรงข้ามหากเขารู้สึกว่าตนเองเป็นที่เมินเฉยของเพื่อน ไม่ค่อยมีคนรู้จักหรือมีคนสนใจสุขภาพจิตก็จะเสื่อมไปเพราะเขารู้สึกไม่ปลอดภัย รู้สึกว่าเหวห่างอยเหงาและเป็นทุกข์ อยากจะอยู่ตามลำพังคนเดียว มีความหวาดกลัวและหวาดระแวง

¹ นุปลา การ์เวท, อ้างใน, พระมหาประยูร สุยะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร, หน้า 42.

² จงกล ศตะภูริ, บทบาทของครูที่จะช่วยเด็กวัยรุ่นให้เผชิญปัญหาชีวิต, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2500), หน้า 70-74.

³ ผ่องพรรณ บัณฑารานนท์, อ้างใน, พระมหาประยูร สุยะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร, หน้า 39.

ต่าง ๆ เห็นคนอื่นเป็นศัตรูและเห็นตนเองไม่มีคุณค่า พวกนี้มักจะกลายเป็นคนดื้อ ไม่ให้ความร่วมมือกับใคร กลายเป็นคนต่อต้านสังคม อาจจะกลายเป็นต้นเหตุของอาชญากรและอันธพาลได้ (สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม)¹

สำหรับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีต่อนิสิตนักศึกษานั้น Feldman and Newcomb (Feldman and Newcomb อ้างถึงใน ประยูร สุขะใจ)²สรุปได้ว่า

1. กลุ่มเพื่อนช่วยเชื่อมโยงชีวิตภายในครอบครัวกับพ่อแม่ หรือผู้ปกครอง กับชีวิตการทำงานในโลกกว้าง ช่วยให้นักเรียนศึกษาผ่านพ้นวิกฤตต่าง ๆ และมีอิสระจากบ้านและครอบครัว
2. กลุ่มเพื่อนสามารถกำหนดการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนและวิชาการได้ในบางโอกาส
3. เพื่อนสามารถให้กำลังใจในเรื่องทั่ว ๆ ไป ซึ่งไม่สามารถจะหาได้จากคณาจารย์ชั้นเรียน หรือหลักสูตรที่กำหนดไว้
4. เพื่อนให้โอกาสแก่นิสิตนักศึกษาในการศึกษาร่วมกัน โดยเฉพาะกับผู้ที่มิถุมิหลังความสนใจ และการฝึกอบรมที่แตกต่างกัน
5. เพื่อนช่วยเสริมคุณค่าในกลุ่มให้เข้มแข็ง และยากที่จะเปลี่ยนแปลง และอาจแสดงออกในรูปทำทนายและต่อต้านคุณค่า ความคิดเก่า ๆ กระตุ้นความสำนึกทางวิชาการ และเป็นเครื่องทดสอบแนวความคิด ประสบการณ์ใหม่ ๆ แนะนำการอาชีพ กระตุ้นและให้กำลังใจนิสิตนักศึกษาที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงแนวความคิด
6. กลุ่มช่วยให้นิสิตนักศึกษามีความมั่นใจ และพอใจในตนเองยิ่งขึ้น ตอบสนองความสนใจของนิสิตนักศึกษา ที่ไม่ได้รับการตอบสนองทางด้านวิชาการ หรือลี้มเหลวทางวิชาการมาแล้ว และเพื่อนมีส่วนในการชักจูงให้เลิกล้มการศึกษา หรือลาออกจากสถาบัน
7. เพื่อนช่วยฝึกการเข้าสังคม และการสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัว ซึ่งจะมีผลต่อนิสิตนักศึกษาในการให้ความช่วยเหลือ เมื่อสำเร็จออกไปทำงาน

นอกจากความสำคัญของกลุ่มเพื่อนดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีรายงานวิจัยที่กล่าวถึงความสำคัญของกลุ่มเพื่อน เช่นเป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนหรือเรื่องส่วนตัว และในส่วนของ

¹ สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, *จิตวิทยาการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2521), หน้า 164.

² Feldman, and Newcomb, อ้างใน, พระมหาประยูร สุขะใจ, *องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัฒนมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร*, หน้า 39.

อิทธิพลต่อการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษานั้นบุคลิกภาพของเพื่อนสนิท ก็เป็นองค์ประกอบที่มีผลด้วย (นัยนา อ่างสันติกุลอ้างในประยูร สุขะใจ)¹ และนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีปฏิสัมพันธ์สภาพแวดล้อมของสังคมกลุ่มเพื่อนมากกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยมีความแตกต่างกันในด้านการคบเพื่อน ด้านกิจกรรมสังคมในกลุ่มเพื่อน และด้านการปรับตัว (จูไร ชุมรุม)² มีงานวิจัยชี้ว่า การให้เพื่อนช่วยสอน มีอิทธิพลทางบวกต่อการเรียนรู้ (Astin)³ และงานวิจัยยังพบว่า ความสัมพันธ์ของนักศึกษาในกลุ่มเพื่อนในลักษณะการแข่งขันจะส่งผลให้ไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อเข้าศึกษาในปีแรกมากกว่า กลุ่มเพื่อนที่มีลักษณะให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อนเป็นปัจจัยจิตสังคมหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

งานวิจัยในต่างประเทศ

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับมนุษย์ เพราะมนุษย์มีความจำเป็นต้องติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ความต้องการของตน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพราะข่าวสารนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ประกอบการตัดสินใจของมนุษย์ (วุฒิชัย จ้านงค์) ชาร์ล เค แอลกิน (Charles K. Alkin)⁴ ได้กล่าวว่า ในกรณีที่มนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าไร ความต้องการข่าวสารก็จะเพิ่มขึ้นเท่านั้น โดยแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานสี่ประการของมนุษย์ คือ ต้องการรู้ใน

¹ อ่างแล้ว, พระมหาประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, 2548, หน้า 39.

² จูไร ชุมรุม, สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526, หน้า 19.

³ Astin, Alexander W. **What Matters in College four critical revisited.** Jossey-Bass Publishers. San Francisco, (1993), p 36.

⁴ วุฒิชัย จ้านง, พฤติกรรมการตัดสินใจ, พิมพ์ครั้งที่ 1, โครงการวิจัยสนับสนุนโดยคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2523), หน้า 154.

เหตุการณ์ ต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติให้ถูกต้อง ต้องการข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง และต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากับบุคคลอื่น

ในการเปิดรับข่าวสารของบุคคลนั้น แต่ละบุคคลมิได้รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาสู่ตนทั้งหมดแต่บุคคลจะมีการเปิดรับสารและเลือกรับรู้เพียงบางส่วนของข่าวสารที่บุคคลผู้นั้นคิดว่ามีประโยชน์ต่อตน สาเหตุที่ทำให้บุคคลหนึ่งมีการเลือกรับสื่ออื่นนั้น เกิดจากลักษณะพื้นฐานของผู้รับสารในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านจิตใจ มีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะไม่ว่าปริมาณข่าวสารจะมีอยู่มากมายเพียงใด ถ้าผู้รับไม่มีความสนใจและไม่อยากรับรู้ข่าวสารนั้น ผลสัมฤทธิ์ทางการสื่อสารจะไม่เกิดขึ้นเลย

2. องค์ประกอบทางสังคม สภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว สถาบันทางการศึกษา วัฒนธรรม ประเพณี และลักษณะของประชาชน เช่น เพศ อายุ ภูมิฐานะ การศึกษา และสถานภาพทางสังคม ซึ่งเราต้องวิเคราะห์วัตถุประสงค์ทั้งของผู้ส่งสารและผู้รับสารว่าต้องการอะไร โดยทั่วไปแล้ววัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารและผู้รับสาร (Shramm, อ้างถึงใน ปรมะ สตะเวทิน)¹

งานวิจัยในประเทศ

นอกจากนี้บุคคลแต่ละคนยังมีขั้นตอน และกระบวนการในการเลือกรับข่าวสารที่แตกต่างกันออกไป เคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper)² ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selectivity process) ดังนี้

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) กล่าวคือ บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อ และข่าวสารจากแหล่งสารต่าง ๆ ตามความสนใจ และความต้องการ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตน

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) นอกจากจะเลือกเปิดรับสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิม และหลีกเลี่ยงที่จะให้ความสนใจกับข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของตนด้วย

3. การเลือกรับรู้ (Selective Perception) บุคคลจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความข่าวสารที่ได้รับไปในทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ และประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อน ในกรณีที่ข่าวสารที่ได้รับมา

¹Shramm, อ้างถึงใน, ปรมะ สตะเวทิน, **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538), หน้า 19.

² Klapper, Joseph T, **The Effects of Mass Communication**, (Glencco Illinois : The Free Press, 1960), p. 167.

ใหม่มีความขัดแย้งกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิม บุคคลมักจะบิดเบือนข่าวสารนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตน

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) หลังจากที่บุคคลเลือกรับเลือกให้ความสนใจ และเลือกตีความข่าวสารในส่วนที่ต้องการจำเข้าไปเก็บไว้เป็นประสบการณ์ เพื่อที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป และจะพยายามลืมในส่วนที่ต้องการจะลืมอีกด้วย

เกี่ยวกับการรับข้อมูลข่าวสารนี้ ชเรมม (Wilbur Schramm)¹ ให้ความเห็นว่า ข่าวสารที่เข้าถึงความสนใจของผู้รับสารได้มาก จะมีแนวโน้มทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การวิจัยในครั้งนี้ศึกษาถึง การรับรู้ข่าวสาร ทำให้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การรับรู้ข่าวสารเป็นปัจจัยจิตลักษณะหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนิสิต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนและสถาบัน

งานวิจัยในประเทศ

เจตคติ หรือ ทัศนคติ เป็นศัพท์บัญญัติทางวิชาการ มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Attitude” มาจากภาษาละตินว่า “Aptus” เป็นนามธรรม ที่หมายถึง ความเหมาะสมหรือการดัดแปลงให้เหมาะสม ดังนั้น เจตคติจึงหมายถึง การเตรียมพร้อมแห่งจิตใจของบุคคลในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เจตคติเมื่อเกิดขึ้นแล้ว จะแสดงออกมาในรูปแบบของพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล และเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางอารมณ์ (สุชา จันทน์เอม)²

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ³ ได้ให้นิยาม เจตคติหรือทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกเชื่อ ศรัทธา ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนเกิดความพร้อมที่จะแสดงการกระทำออกมา ซึ่งอาจจะไปในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ เจตคดียังไม่เป็นพฤติกรรมแต่เป็นตัวการที่จะทำให้พฤติกรรม ดังนั้นเจตคติจึงเป็นคุณลักษณะของความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในใจ

ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์⁴ ให้ความหมายของเจตคติว่า หมายถึง ความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึกเชื่อฟังใจของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะเกิดขึ้นเมื่อ เรา

¹ Schramm, Wilbur, *Channels and Audiences in Handbook of Communication*, (Chicago: Rand McNelly College Publishing Company, 1973), p. 58.

² สุชา จันทน์เอม, *จิตวิทยาทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2539), หน้า 72.

³ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, *เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้*, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาสน์, 2543) หน้า 54.

⁴ ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์, *จิตวิทยาการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีจำกัด, 2543), หน้า 237-242.

รับรู้หรือประเมินสิ่งนั้น ๆ เราจะเกิดอารมณ์ ความรู้สึกบางอย่าง ควบคู่ไปกับการรับรู้ นั่น เจตคติมีลักษณะเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่สังเกตได้ และเป็นพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ โดยง่าย ซึ่งเจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเรานั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความและรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเรานั้น ๆ

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้น แล้วมีความพอใจ หรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการสิ่งเหล่านั้น ๆ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อ หรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้จากการประเมินผลพฤติกรรมที่แสดงออกมามีความสอดคล้องกับความรู้สึกนั้น

สุรางค์ ไคว์ตระกูล¹ กล่าวว่า เจตคติเป็นแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด เจตคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติทางบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น แต่ถ้ามีเจตคติในทางลบก็จะหลีกเลี่ยง

ศิริรัตน์ ภูสกลเจริญศักดิ์² ได้ให้ความหมายของทัศนคติในการเรียนว่า หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ในเรื่องการเรียนอันเกี่ยวข้องกับตัวครู การศึกษา และเพื่อน ซึ่งแสดงออกในรูปพฤติกรรม 2 ลักษณะ คือ

1. เจตคติที่ดีต่อการเรียนหรือทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) นักเรียนจะแสดงออกในลักษณะพึงพอใจในการเรียน สนใจการเรียน มีความรู้สึกว่าคุณครูเป็นบุคคลที่น่าเคารพสามารถ ถ่ายทอดความรู้ได้ดี เห็นคุณค่าของการศึกษา และเห็นว่าเพื่อนให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเรียน

¹ สุรางค์ ไคว์ตระกูล, *จิตวิทยาการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545) หน้า 366.

² ศิริรัตน์ ภูสกลเจริญศักดิ์, *ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์ที่มีต่อทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์, ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.* (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531), หน้า 31.

2. เจตคติที่มีดีต่อการเรียนหรือทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) นักเรียนจะแสดงออกในลักษณะความไม่พอใจ ไม่ชอบการเรียน ไม่ชอบครู ไม่ชอบเพื่อน ทำให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ขาดเรียนบ่อย ๆ

สุดท้าย มุขยวงศา¹ ได้อธิบายเจตคติในการเรียนว่าเป็นสภาพทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก เพื่อตอบสนองต่อครู โรงเรียน และระบบการศึกษาเกิดขึ้นจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งอาจแสดงได้ 2 ด้านคือ

1. เจตคติในทางที่ดีต่อการเรียน นักเรียนจะแสดงออกในลักษณะความพึงพอใจสนใจมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ยอมรับความสามารถและวิธีการสอนของครู เห็นคุณค่าของการศึกษา

2. เจตคติในทางที่ไม่ดีต่อการเรียน นักเรียนจะแสดงออกในลักษณะความไม่พึงพอใจไม่เห็นด้วย ไม่ชอบครู ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียนบ่อย ๆ ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษา พิทักษ์ วงแหวน อ้างอิงจาก(จารุลักษณ์ พินพรหมราช)² กล่าวว่า เจตคติทางการเรียน หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการเรียน โดยเฉพาะความรู้สึกที่มีต่อครู และยอมรับคุณค่าของการศึกษา

วิชชุดา เตียวสกุล³ กล่าวว่า เจตคติทางการเรียน หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อครู ต่อการศึกษา ทั้งด้านการเรียนการสอน ครอบคลุมเนื้อหา 2 ประการ คือ การยอมรับตัวครู และการยอมรับคุณค่าทางการศึกษา ซึ่งวัดโดยแบบสำรวจเจตคติทางการเรียน

อุทุมพร จามรมาน⁴ ได้กล่าวว่า เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียนในทางบวก จะประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ เจตคติ บุคลิกภาพของครู วิชาที่เรียน การสอนของครู การเรียนของตนเอง สภาพในห้องเรียน การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

¹ สุดฤทัย มุขยวงศา, ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มโดยแนวความคิดแบบพิจารณาความเป็นจริงที่มีต่อนิสัยและทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 7.

² พิทักษ์ วงแหวน, การศึกษาปัจจัยพระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ, ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546), หน้า 26.

³ วิชชุดา เตียวสกุล, ผลการใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มต่อนิสัยในการเรียนและทัศนคติทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), หน้า 14.

⁴ อุทุมพร จามรมาน, การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พีเอ็นพี พับลิชชิ่ง, 2532), หน้า 3-4.

จากงานวิจัยของเจตคติ ดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน หมายถึง ความคิด ความเชื่อหรือความรู้สึกรู้สึกของนิสิตที่มีต่อ ความสำคัญของการเรียน คุณค่าต่อสถาบัน และประโยชน์ของการเรียน ซึ่งเป็นแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีต่อการเรียนของนิสิต ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่าเจตคตินี้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนของนิสิต

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวในการทำงาน

งานวิจัยในต่างประเทศ

การปรับตัวต่อการทำงาน เป็นการปรับตัวอีกด้านหนึ่งซึ่งมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะการทำงานเป็นกิจกรรมหลัก ซึ่งมนุษย์ทุกคนต้องเกี่ยวข้องกับผูกพันการทำงานเป็นที่มาของรายได้ ซึ่งจะช่วยให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้ในสังคมปัจจุบัน 80% ของการดำรงชีวิต มนุษย์ส่วนใหญ่จะต้องถูกใช้ไปในการทำงาน ผู้ที่สามารถปรับตัวได้ดีในการทำงานย่อมสามารถปรับตัวได้ดีในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ในชีวิตครอบครัว ในการเข้าสังคมกับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ทั้งนี้เพราะสุขภาพจิตที่ดีย่อมจะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญปัญหาและแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ส่วนผู้ที่ประสบปัญหาในการปรับตัวด้านการปฏิบัติงาน เช่น ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับระบบการทำงาน กฎระเบียบ หรือ สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในการทำงาน หรือ แม้แต่สังคมในที่ทำงาน ย่อมจะเกิดความตึงเครียด ความวิตกกังวล ความคับข้องใจ ซึ่งมีผลเสียต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกายของบุคคลนั้นต่อไป

กิลเมอร์ และคณะ (Gilmer: et al.)¹ อธิบายถึงการปรับตัวว่าเป็นกระบวนการของมนุษย์ที่มีปฏิภิกิริยาโต้ตอบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการปรับตัวให้เข้ากับปัญหาและปรับสภาพปัญหาที่เผชิญอยู่ให้เข้ากับความต้องการของตนเอง

โคลแมน และแฮมแมน (อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ อ่างอิงจาก Coleman & Hammen)² กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง ผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการ หรือด้านอารมณ์ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจนเป็นสภาพการณ์ที่บุคคลนั้นสามารถอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้

¹ อ่างแก้ว, อุทุมพร จามรمان, การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียน, หน้า 72.

² Coleman & Hammen, อ่างใน, อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ, องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2532), หน้า 6.

ลาซาลัส (Lazarus)¹ ได้จัดองค์ประกอบที่แสดงว่าบุคคลปรับตัวได้ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. มีความคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นบุคคลที่มีความสุขในการแก้ปัญหา โดยที่จะวางแผนอย่างระมัดระวัง ทำงานละเอียดและจริงจัง
2. ทักษะทางสังคม (Social ability) เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้อย่างง่ายดาย เป็นบุคคลที่มีชีวิตชีวาเพลิดเพลินในการเข้าสังคม
3. มีความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) เป็นบุคคลที่ไม่ปล่อยอารมณ์ไปกับความกลัวหรือความวิตกกังวลจนเกินไป สามารถผ่อนคลายและหลีกเลี่ยงความตึงเครียด มองชีวิตในสภาพความเป็นจริงมากกว่าความเพ้อฝัน
4. มีความเชื่อมั่น (Confidence) เป็นบุคคลที่เห็นคุณค่าในการตัดสินใจของตนเอง ปรับตัวได้อย่างง่ายดายในสถานการณ์แปลกใหม่หรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัจจุบันและอนาคตด้วยดี ไม่มีความรู้สึกต่ำต้อย และมีความพึงพอใจต่อรูปร่างของตนเอง
5. ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (Personal Relations) เป็นบุคคลที่มีความอดทนไม่โกรธบ่อย และไม่โกรธง่าย มองโลกในแง่ดี ไม่วิพากษ์วิจารณ์คนอื่นมากเกินไป
6. ความพึงพอใจในบ้าน (Home Satisfaction) เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี พึงพอใจในสภาพทางบ้าน ได้รับการยกย่องและเข้าใจจากทางบ้าน

งานวิจัยในประเทศ

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ² กล่าวถึงการปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ และความต้องการ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสภาพการณ์ที่ตนสามารถอยู่ได้ในสังคม หรือสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

โสภา ชูพิกุลชัย³ ได้ให้ความหมายของการปรับตัวไว้ว่า หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ความเป็นอยู่โดยต้องคำนึงถึงความจริงต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องเป็นผู้ที่สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ภายใต้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม และสมาคมต่าง ๆ ที่เข้าไปเกี่ยวข้อง

¹ Lazarus. R.S, **Patterns of Adjustment Human Effectiveness**, (New York : McGraw- Hill Book Company, Inc., 1969), p. 50.

² กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, **สุขภาพจิตในโรงเรียน**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิมพ์การศาสนา, 2524), หน้า 108.

³ โสภา ชูพิกุลชัย, **จิตวิทยาทั่วไป**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2528), หน้า 140.

สำราญ ประไพศรีศรี¹ ได้ให้ความหมายของการปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ขอมรับและจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยจะปรากฏออกมาเป็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขปราศจากความคับข้องใจ

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจากวารุณี แจ่มกระจ่าง² ให้ความหมายการปรับตัวไว้ว่า หมายถึง สภาพจิตใจของคนเราที่ประสบและรับรู้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมรอบข้างในระดับจิตสำนึกได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ และพัฒนาการทางร่างกาย ปัญหาด้านการเงิน ด้านสังคม ด้านการปรับตัว ทางอารมณ์และส่วนตัว ปัญหาด้านการงานและอนาคต รวมถึงการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป

อุบลรัตน์ เฟื่องสติ อ้างอิงประยูร สุขะใจ³ ได้กล่าวว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลเรียนรู้มีการยอมรับ และจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปราศจากความคับข้องใจ

อรัญญา จอดนอก⁴ กล่าวว่าไว้ว่า การปรับตัว หมายถึง การที่บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ขอมรับและจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยจะปรากฏออกมาเป็นความรู้สึกรู้สึกนึกคิด หรือพฤติกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และความต้องการของตนเอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปราศจากความคับข้องใจ

---

¹ สำราญ ประไพศรีศรี, ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนในระบบไตรภาคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุรนารี, ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2537), หน้า 12.

² อ้างแล้ว, พระมหาประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัฒนมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. หน้า 34.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

⁴ อรัญญา จอดนอก, ความเครียดและการปรับตัวของบุคลากรพยาบาล โรงพยาบาลกรุงเทพมหานคร, ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544), หน้า 31.

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจากอุบลรัตน์ เฟื่องสติ¹ กล่าวว่า การปรับตัวในการทำงาน หรือปรับตัวด้านการปฏิบัติงานประกอบด้วย การปรับตัวในด้านการทำงานของตน การปรับตัว ให้เข้ากับชั่วโมงการทำงาน การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานและนายจ้าง รวมทั้งจะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทั่วไป การปรับตัวของผู้ที่ทำงานใหม่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการฝึกฝนหรือคำแนะนำเกี่ยวกับงานต่าง ๆ อย่างมากมาย นอกจากนี้ ถ้าบุคคลใดไม่ได้รับการเตรียมตัว หรือศึกษางานในอาชีพนั้นมาก่อนก็จะทำให้เกิดความลำบากในการฝึกทักษะหรือ ฝึกฝนให้มีความเข้าใจในงานได้รับด้วยความลำบากมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปลักษณะบุคคลที่ปรับตัวได้ดี จะต้องเป็นบุคคลที่เข้าใจตนเอง กล้าเผชิญปัญหาอุปสรรค และความยุ่งยากให้ชีวิตอย่างมีสติ และพร้อมที่จะเผชิญสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต มีทัศนคติที่ดีต่อผู้อื่น และสามารถสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ได้ดีด้วย เป็นผู้กล้าเผชิญอุปสรรค และความยุ่งยากในชีวิตอย่างมีสติ และไม่หวาดหวั่น ตลอดจนเป็นผู้ที่พร้อมจะเผชิญทั้งความสุขและความทุกข์ ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและผู้ปรับตัวได้จะเป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่า การปรับตัวในการทำงานมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ต่อการเรียนของนิสิต

2.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติและโครงสร้างหลักสูตรของมหาวิทยาลัย

2.5.1 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย²

2.5.1.1 ความเป็นมาของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงสถาปนาขึ้น เมื่อ พ.ศ. 2430 โดยให้ย้ายการสอนพระปริยัติธรรมจากศาลาบอกพระปริยัติธรรมหน้าวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ไปตั้งที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และโปรดให้เรียกว่า “มหาธาตุวิทยาลัย” เปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2432

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดให้คิดแบบสร้างถาวรวัตถุ เรียกว่า “สังฆิกเสนาสน์ราชวิทยาลัย” ขึ้นในวัดมหาธาตุ เพื่อให้เป็นสถานที่บำเพ็ญพระ

¹ อ้างแล้ว, พระมหาประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. เรื่องเดียวกัน, หน้า 32.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 42-47.

ราชกุศล พระศพสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ สยามมกุฎราชกุมาร และทรงประสงค์จะอุทิศถวายถาวรวัตถุนี้เป็นสังฆิกเสนาสน์ สำหรับมหาธาตุวิทยาลัย โดยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงวางศิลาถ่อพระฤกษ์เมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2439 และทรงพระราชทานนามมหาธาตุวิทยาลัยใหม่ว่า “มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย” โดยทรงมีพระราชประสงค์ให้ใช้เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง สำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์

ในปี พ.ศ. 2490 พระพิมลธรรม (ช้อย ฐานตุดมมหาเถร) อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุในสมัยนั้น ได้จัดประชุมพระเถระฝ่ายมหานิกายจำนวน 57 รูป เพื่อดำเนินการจัดการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูง ระดับอุดมศึกษาตามพระราชปณิธานของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทำการเปิดสอนระดับปริญญาตรีครั้งแรกเมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2490 และต่อมา พ.ศ. 2498 ได้ทำการก่อสร้างอาคารเรียนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในที่ดินของวัดมหาธาตุ เป็นอาคาร ค.ล.ส. สูง 3 ชั้น พื้นที่ใช้สอยประมาณ 2,400 ตารางเมตร ใช้เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนสำหรับพระนิสิตของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวนประมาณ 10 รูปเท่านั้น และได้ดำเนินการจัดการศึกษามาโดยลำดับจนกระทั่ง พ.ศ. 2527 รัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติรับรองวิทยฐานะหลักสูตรปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย ต่อมาได้มีการขยายการจัดการศึกษาเพิ่มมากขึ้นทั้งส่วนกลางและวิทยาเขต เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาไปสู่ภูมิภาค ทำให้อาคารสถานที่ที่มีอยู่ก่อนข้างจำกัดไม่เพียงพอสำหรับใช้สอยในการจัดการเรียนการสอน และเป็นศูนย์กลางประสานงานกับวิทยาเขต ผู้บริหารมหาวิทยาลัยได้พยายามที่จะขยายและก่อสร้างอาคารเพิ่มเติมแต่ก็ไม่สามารถทำได้ด้วยเหตุผลเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของวัดมหาธาตุ

ต่อมาปี พ.ศ. 2540 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 ขึ้น โดยมีสถานภาพเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ และเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ เน้นการจัดการศึกษาวิชาการด้านพระพุทธศาสนาเป็นหลัก

2.5.1.2 การกิจหลักของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ มีบทบาทในการให้การศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาการชั้นสูงที่มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล สร้างความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัย ให้การบริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการส่งเสริมพระพุทธศาสนา โดยมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

2.5.1.2.1 ด้านการผลิตบัณฑิต

มหาวิทยาลัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพราะเชื่อว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการชักนำให้เกิดความเจริญยั่งยืน และการหลีกเลี่ยงภาวะชะงักงัน การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องปรับตัวให้มีพลวัตและความหลากหลายมากขึ้น จึงได้กำหนดเป็นเป้าหมายชัดเจนที่จะพัฒนานิสิตให้เป็นบัณฑิต ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นผู้รอบรู้วิชาการ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจ มีความสามารถในการแก้ปัญหา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีโลกทัศน์ที่กว้างไกล มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม มีศรัทธาอุทิศตน เพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม มหาวิทยาลัยจึงจำเป็นต้องพัฒนาองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการผลิตบัณฑิต รวมทั้งปรับขยายกลุ่มเป้าหมายให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

2.5.1.2.2 ด้านการวิจัย

มหาวิทยาลัย ในฐานะที่เป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นทางด้านพระพุทธศาสนา จำเป็นต้องพัฒนาด้านการวิจัยพื้นฐาน เพื่อสร้างองค์ความรู้ควบคู่ไปกับกระบวนการเรียนการสอน เน้นการพัฒนาองค์ความรู้ในพระไตรปิฎกและพัฒนาการความรู้ทางพระพุทธศาสนา โดยวิธีการสหวิทยาการ และจัดลำดับความสำคัญของการแก้ปัญหาด้านศีลธรรม จริยธรรม และสถาบันศาสนาดลอดจนการพัฒนาศักยภาพทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา แล้วนำองค์ความรู้ที่ค้นพบมาสร้างฐานข้อมูลสำหรับการวิจัยประยุกต์ที่เป็นรูปธรรมให้นำไปปฏิบัติได้

2.5.1.2.3 ด้านบริการวิชาการแก่สังคม

มหาวิทยาลัย มุ่งให้การบริการวิชาการแก่สังคมในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ด้วยการเผยแพร่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้ประชาชนมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ในฐานะพลเมืองของสังคมไทย ให้นำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมไทยตามหลักพระพุทธศาสนา และมุ่งส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ มหาวิทยาลัยจึงให้ความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการบริการวิชาการแก่สังคม เป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการบริการวิชาการแก่สังคม มุ่งเน้นการส่งเสริมสนับสนุนกิจการของคณะสงฆ์ ดังนั้น การจัดการกิจกรรมด้านนี้จึงกำหนดให้ความร่วมมือกับคณะสงฆ์ด้วย

2.5.1.2.4 ด้านส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม

ภารกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมจะกว้างขวางยิ่งขึ้น ในอนาคต เพราะแนวโน้มการผสมผสานทางวัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมในประชาคมโลกในด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของสังคมไทยเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไม่ควรถูกจำกัดอยู่แต่การอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทย

เท่านั้น แต่ควรหมายถึงการศึกษาให้เข้าใจความเป็นไทยอย่างถ่องแท้ เพื่อนำไปสู่การสงวนความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมในประชาคมโลกอย่างมีเอกลักษณ์และศักดิ์ศรี การเสริมสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับบุคคล องค์กรและสังคม

2.5.1.2.5 ด้านส่งเสริมพระพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยที่เน้นทางด้านพระพุทธศาสนา จึงได้กำหนดให้มีภารกิจหลักที่แตกต่างไปจากสถาบันอุดมศึกษาทั่วไป ประการหนึ่ง คือ การส่งเสริมพระพุทธศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับปณิธานการจัดตั้งมหาวิทยาลัย การพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลเมืองดีของสังคมได้ต้องอาศัยพื้นฐานมาจากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยจึงต้องปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้สามารถเอื้อต่อการกิจด้านการส่งเสริมพระพุทธศาสนา อีกทั้งจัดให้มีหลักสูตรระยะสั้นสำหรับการประชุมสัมมนา และฝึกอบรมด้านพระพุทธศาสนา อีกทั้งจัดกิจกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึกในการส่งเสริมพระพุทธศาสนา เสริมสร้างความซาบซึ้งและทัศนคติที่ดีต่อคุณค่าของพุทธศิลป์

2.5.1.3 งานจัดการศาสนศึกษา

2.5.1.3.1 ด้านการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทั้งระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษาให้มีเนื้อหาเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาทางวิชาการ ดังนี้

การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษา ระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย

(1) คณะพุทธศาสตร์ 7 วิชาเอก 1 วิชาโท คือ

1. วิชาเอกพระพุทธศาสนา	5. วิชาเอกศาสนา
2. วิชาเอกพระอภิธรรม	6. วิชาเอกภาษาบาลี
3. วิชาเอกภาษาสันสกฤต	7. วิชาเอกบาลีพุทธศาสตร์
4. วิชาเอกปรัชญา	8. วิชาโทภาษาฮินดี

(2) คณะครุศาสตร์ 9 วิชาเอก คือ

1. วิชาเอกการบริหารการศึกษา	6. วิชาเอกจริยศึกษา
2. วิชาเอกสังคมศึกษา	7. วิชาเอกการศึกษานอกโรงเรียน
3. วิชาเอกการสอนภาษาไทย	8. วิชาเอกคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์
4. วิชาเอกการสอนพระปริยัติธรรม	9. วิชาเอกการสอนภาษาอังกฤษ
5. วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว	

(3) คณะมนุษยศาสตร์ 7 วิชาเอก 2 วิชาโท คือ

1. วิชาภาษาไทย	6. วิชาเอกภาษาจีน
2. วิชาเอกภาษาญี่ปุ่น	7. วิชาเอกประวัติศาสตร์
3. วิชาเอกภาษาอังกฤษ	8. วิชาโทภาษาเขมร
4. วิชาเอกพุทธจิตวิทยา	9. วิชาโทภาษาลาว
5. วิชาเอกวรรณคดีไทย	

(4) คณะสังคมศาสตร์ 5 วิชาเอก คือ

1. วิชาเอกรัฐศาสตร์
2. วิชาเอกนิเทศศาสตร์
3. วิชาเอกสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
4. วิชาเอกเศรษฐศาสตร์
5. วิชาเอกสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโท ประกอบด้วย

1. สาขาพระพุทธศาสนา
2. สาขาปรัชญา
3. สาขาธรรมนิเทศ
4. สาขาบาลี
5. สาขาศาสนา

2.5.1.3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน

มหาวิทยาลัย ได้จัดการศาสนศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชนทั่วไปทั้งส่วนกลางและขยายไปสู่ภูมิภาค โดยจัดเป็นลักษณะวิทยาเขต 10 แห่ง วิทยาลัยสงฆ์ 4 แห่ง และพยายามขยายการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทุกหลักสูตรที่กำหนดไว้เพื่อให้สามารถสนองตอบความต้องการของผู้สนใจทั้งที่เป็นพระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไปโดยมีรายละเอียด ดังนี้ สาขาวิชาที่เปิดสอน ปัจจุบันสามารถจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีทั้งส่วนกลาง วิทยาเขต และวิทยาลัยสงฆ์ ดังนี้

(1) คณะพุทธศาสตร์ เปิดสอน 5 สาขา คือ

1. สาขาปรัชญา
2. สาขาภาษาสันสกฤต
3. สาขาศาสนา
4. สาขาพระพุทธศาสนา

5. สาขาพระอภิธรรม

(2) คณะครุศาสตร์ เปิดสอน 5 สาขา ได้แก่

1. สาขาการบริหารการศึกษา
2. สาขาจริยศึกษา
3. สาขาการสอนภาษาไทย
4. สาขาการสอนภาษาอังกฤษ
5. สาขาสังคมศึกษา

(3) คณะมนุษยศาสตร์ เปิดสอน 3 สาขา ได้แก่

1. สาขาภาษาไทย
2. สาขาภาษาอังกฤษ
3. สาขาพุทธจิตวิทยา

(4) คณะสังคมศาสตร์ เปิดสอน 3 สาขา ได้แก่

1. สาขารัฐศาสตร์ (บริหารรัฐกิจ)
2. สาขาเศรษฐศาสตร์
3. สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

2.5.1.4 การจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เปิดสอนระดับปริญญาโท ในส่วนกลางและวิทยาเขตเชียงใหม่ สำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ 4 สาขา วิชาคือ สาขาพระพุทธศาสนา สาขาปรัชญา สาขาธรรมนิเทศ และสาขาภาษาบาลี นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังได้เปิด หลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาโท สาขาพระพุทธศาสนา ในปีการศึกษา 2543 และปีการศึกษา 2543 ได้เปิดสอนระดับปริญญาเอก สาขาพระพุทธศาสนา

2.5.1.5 มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

มหาวิทยาลัย เป็นองค์กรหนึ่งทางวิชาการที่มีหน้าที่สำคัญในการชี้นำสังคม การผลิตความรู้ใหม่ และการสร้างคนที่ดีและคุณภาพให้กับสังคมโลก ดังนั้น การดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามภารกิจดังกล่าว จึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการปกครองตนเอง กล่าวคือ การดำเนินกิจการภายในต้องมีความเป็นอิสระ โดยไม่มีการควบคุมหรือการ

แทรกแซงจากอิทธิพลภายนอก ถ้ามหาวิทยาลัยขาดพื้นฐานของการปกครองตนเอง และความมีอิสระก็ขาดซึ่งความเป็นมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง (พระมหาประยูร สุขะใจ)¹

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 ได้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2540 เป็นต้นมา พระราชบัญญัตินี้ได้ตราไว้ในมาตรา 7 ว่า “ให้มหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ” และมาตรา 48 ได้กำหนดไว้ว่า “รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลโดยทั่วไป ซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดในมาตรา 6 คือ ให้การศึกษา วิจัย ส่งเสริม และให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์รวมทั้งการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล

2.6 กรอบความคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำความรู้ด้านจิตวิทยาการศึกษา จิตวิทยาสังคม และพฤติกรรมองค์กร มาบูรณาการเพื่อกำหนดกรอบความคิดในการวิจัย โดยใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เพื่อค้นหาสาเหตุและผลของพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิต โดยมีตัวแปร ดังต่อไปนี้

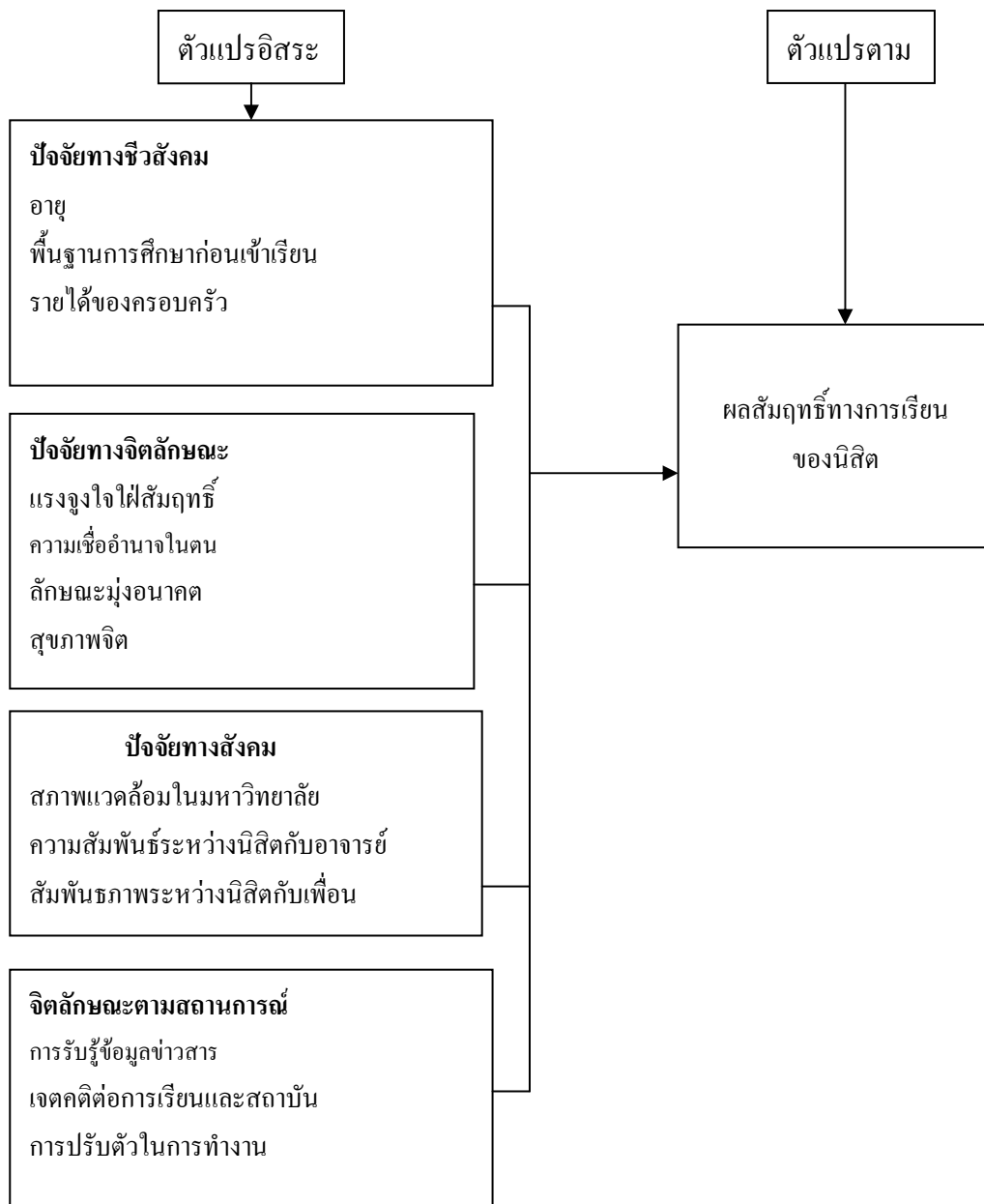
1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ อายุ พื้นฐานการศึกษา ก่อนเข้าเรียน และรายได้ของครอบครัว, ปัจจัยทางจิตลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและสุขภาพจิต, ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ สภาพแวดล้อมในการเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน, จิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ตัวแปรพฤติกรรมการทำงาน มี 1 ตัวแปร คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิต

---

¹ อ่างแก้ว, พระมหาประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 42-47.

แผนผังที่ 4 แสดงกรอบความคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้มุ่งศึกษาถึงปัจจัยทางจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่าง อายุ อาชีพครอบครัว และปัจจัยจิตสังคม ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัย ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 3.1 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษา ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548 รวมทั้งหมด 400 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548 รวมทั้งหมด 200 รูป/คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Frame) โดยอาศัยการแบ่งตามคณะต่าง ๆ ดังตาราง 3.1

ตารางที่ 3.1

จำนวนนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548

คณะ	จำนวนนิสิต (รูป/คน)
คณะพุทธศาสตร์	80
คณะครุศาสตร์	90
คณะมนุษยศาสตร์	110
คณะสังคมศาสตร์	120
รวม	400

2. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีคณะเป็นชั้น (Strata) และมีนิสิตเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit)

3. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (Limit of error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence ; $1 - \alpha$) ที่ .95 ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของยามานะ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 และดำเนินการสุ่มตามหลักของการสุ่ม โดยสุ่มตามสัดส่วนในแต่ละชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 3.2

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548

คณะ	จำนวนนิสิต (รูป/คน)
คณะพุทธศาสตร์	40
คณะครุศาสตร์	40
คณะมนุษยศาสตร์	55
คณะสังคมศาสตร์	65
รวม	200

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม การศึกษาความสัมพันธ์ ปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดย แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางชีวสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยจิตสังคม

2.1 ด้านจิตลักษณะ

2.1.1 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จำนวน 20 ข้อ

2.1.2 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน จำนวน 15 ข้อ

2.1.3 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 15 ข้อ

2.1.4 แบบสอบถามสุขภาพจิต จำนวน 20 ข้อ

2.2 ด้านทางสังคม

2.2.1 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย จำนวน 14 ข้อ

2.2.2 แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตและอาจารย์ จำนวน 14 ข้อ

2.2.3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน จำนวน 10 ข้อ

2.3 ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์

2.3.1 แบบสอบถามปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต (เก่ง ดี มีความสุข) จำนวน

30 ข้อ

ตัวอย่างแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยทางชีวสังคม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่เป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่างซึ่งตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบันของท่านให้ครบถ้วน

1. อายุ.....ปี

2. คณะที่กำลังศึกษา

( ) คณะพุทธศาสตร์ชั้นปีที่ 1

( ) คณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1

( ) คณะมนุษยศาสตร์ชั้นปีที่ 1

- ( ) คณะสังคมศาสตร์ชั้นปีที่ 1
3. พื้นฐานการศึกษา ก่อนเข้ามาเรียนต่อมหาวิทยาลัย จบระดับชั้นคือ
- ( ) จบปริญญาตรี 5 ประโยค
- ( ) จบปริยัติธรรมสายสามัญ
- ( ) จบสายสามัญ มัธยมศึกษาปีที่ 6
- ( ) จบสายอาชีวศึกษา (ปวช.)
4. รายได้ของครอบครัว โดยเฉลี่ยต่อเดือน (.....)

ตอนที่ 2 ปัจจัยจิตสังคม

2.1 ด้านจิตลักษณะ

2.1.1 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

2.1.1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความคิดเห็น รวมถึงลักษณะนิสัยที่ผู้ตอบมักประพฤติ ปฏิบัติ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.1.1.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ของ เมธี โพธิพัฒน์ (2523)

2.1.1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ จากความรู้ที่ได้จากข้อ

2.1.1.1 และ 2.1.1.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.1.4 นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 25 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป จากนั้นจึงมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 20 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง .170 – .539

2.1.1.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2.1.1.4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.877

ตัวอย่างแบบสอบถาม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

คำชี้แจง เมื่อนิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ดังนี้

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าปรารถนาอย่างยิ่งจะทำงานยาก					
	ได้สำเร็จ	.....	.....	.....	.....	.....
00	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกกับบทเรียนที่ยาก	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงค่อนข้างมาก	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

2.1.2 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน จำนวน 15 ข้อ

2.1.2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความเชื่ออำนาจในตนเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.1.2.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตนของ วณิชชา ฤกษ์ศิริ (2540) และอุษา ธนาบุญฤทธิ์ (2544)

2.1.2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตนจากความรู้ที่ได้จากข้อ 2.1.2.1 และ 2.1.2.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.2.4 นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 19 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป จากนั้นจึงมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย จำนวนจำนวน 15 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง .250 – 1.080

2.1.2.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 3.4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.830

ตัวอย่างแบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน

คำชี้แจง เมื่อนิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความ เป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	สภาพสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนแออัด					
	มากเกินไป	.....	.....	.....	.....	.....
00	ห้องสมุดมีหนังสือให้นักศึกษาค้นคว้า					
	ไม่เพียงพอ	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงค่อนข้างมาก	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

2.1.3 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต จำนวน 15 ข้อ

2.1.3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.1.3.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์ (2528)

2.1.3.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตจากความรู้ที่ได้จากข้อ 2.1.3.1 และ 2.1.3.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้

ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.3.4 นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 19 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป จากนั้นจึงมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย จำนวนจำนวน 15 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง .070 – .920

2.1.3.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2.1.3.4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.810

ตัวอย่างแบบสอบถาม ลักษณะมุ่งอนาคต

คำชี้แจง เมื่อนิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ดังนี้

- จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
 จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
 จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	มาก	ค่อนข้างมาก	ปานกลาง	ค่อนข้างน้อย	น้อย
0	สภาพสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนแออัดมากเกินไป	.....	.....	.....	.....	.....
00	ห้องสมุดมีหนังสือให้นักศึกษาค้นคว้าไม่เพียงพอ	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน

จริงค่อนข้างมาก	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

2.1.4 แบบสอบถามสุขภาพจิต จำนวน 20 ข้อ

2.1.4.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.1.4.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามสุขภาพจิต ของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน อรพินทร์ ชูชม และงามดา วนินทานนท์ (2528)

2.1.4.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสุขภาพจิตจากความรู้ที่ได้จากข้อ 2.1.4.1 และ 2.1.4.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 25 ข้อ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.1.4.4 นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 25 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป จากนั้นจึงมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย จำนวนจำนวน 20 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง .330 – 1.240

2.1.4.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 5.4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.846

ตัวอย่างแบบสอบถามสุขภาพจิต

คำชี้แจง เมื่อนิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
000	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นคนตื่นตื้นง่าย ข้าพเจ้ารู้สึกว่าเป็นคนสนใจอะไรไม่ได้ นาน	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงค่อนข้างมาก	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

2.2 ด้านทางสังคม

2.2.1 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย จำนวน 14 ข้อ

2.2.1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.1.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยของ ฐิติกร ชินสุวรรณพานิช (2546) และศตพร แวคคล้ายหงษ์ (2547)

2.2.1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยจากความรู้ที่ได้จากข้อ 2.2.1.1 และ 2.2.1.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.1.4 นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 16 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป จากนั้นจึงมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย จำนวนจำนวน 14 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง .101 – 1.080

2.2.1.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 2.2.1.4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.634

ตัวอย่างแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง เมื่อนิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความ เป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	สภาพสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนแออัด					
	มากเกินไป	.....	.....	.....	.....	.....
00	ห้องสมุดมีหนังสือให้นักศึกษาค้นคว้า					
	ไม่เพียงพอ	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงค่อนข้างมาก	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

2.2.2 แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตและอาจารย์ จำนวน 14 ข้อ

2.2.2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.2.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ของสุกัญญา เข้มยิ้ม (2541) และศิริรณภา กุลวรรกุลพิทักษ์ (2546)

2.2.2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ จากความรู้ที่ได้จากข้อ 2.2.2.1 และ 2.2.2.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อ

คำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.2.4 นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 20 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป จากนั้นจึงมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 14 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง .300 – 1.100

2.2.2.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 7.4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α –Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.549

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์

คำชี้แจง เมื่อนิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ดังนี้

- จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
 จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
 จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	นิสิตแสดงความเคารพต่ออาจารย์ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน	.....	.....	.....	.....	.....
00	อาจารย์รับฟังความคิดเห็นของนิสิต	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน

จริงค่อนข้างมาก	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

2.2.3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน จำนวน 10 ข้อ

2.2.3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.2.3.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อนของ ัญญา ผาดจันทิก (2545) และครุณี ขอเจริญ (2546)

2.2.3.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน โดยใช้ความรู้ที่ได้จากข้อ 2.2.3.1 และ 2.2.3.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2.3.4 นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 10 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป จากนั้นจึงมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 10 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง .310 – 1.190

2.2.3.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 8.4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.572

ตัวอย่างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน

คำชี้แจง เมื่อนิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0	นิสิตเป็นคนมีน้ำใจและชอบช่วยเหลือเพื่อนในห้อง	.....	.....	.....	.....	.....
00	นิสิตเป็นคนที่เพื่อนในห้องอยากทำงานกลุ่มด้วย	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงค่อนข้างมาก	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

2.3 ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์

2.3.1 แบบสอบถามปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ จำนวน 16 ข้อ

2.3.1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับลักษณะตามสถานการณ์เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2.3.1.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามจิตลักษณะตามสถานการณ์ สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารข้อมูล เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ปฏิบัติการ

2.3.1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามลักษณะตามสถานการณ์ จากความรู้ที่ได้จากข้อ 2.3.1.1 และ 2.3.1.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.3.1.4 นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 19 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป จากนั้นจึงมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย จำนวนจำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง .300 – .920

2.3.1.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 9.4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.575

ตัวอย่างแบบสอบถาม ลักษณะตามสถานการณ์

คำชี้แจง เมื่อนิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	การรับรู้ข่าวสารข้อมูล เมื่อมีกิจกรรม ข้าพเจ้าได้รับข่าวสาร ประกาศของมหาวิทยาลัยทุกครั้ง	.....	.....	.....	.....	.....
2	เจตคติการเรียนและสถาบัน ข้าพเจ้าสามารถประยุกต์ใช้ความรู้กับ การดำเนินชีวิตประจำวันได้	.....	.....	.....	.....	.....
3	การปรับตัวในการทำงาน ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวทำงานให้เข้า กับเพื่อน ๆ ได้ดี	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงค่อนข้างมาก	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

ตอนที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต (เก่ง ดี มีความสุข) จำนวน 30 ข้อ

3.1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนิยามศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต (เก่ง ดี มีความสุข) เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.1.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต (เก่ง ดี มีความสุข) สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับผลการเรียนด้านดี ด้านเก่ง ด้านมีความสุข ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์ปฏิบัติการ

3.1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต (เก่ง ดี มีความสุข) จากความรู้ที่ได้จากข้อ 3.1.1 และ 3.1.2 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 35 ข้อ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.1.4 นำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วจำนวน 35 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนิสิตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร จำนวน 30 รูป จากนั้นจึงมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t-test โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย จำนวน 30 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง .180 – .400

3.1.5 นำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วในข้อ 3.1.4 มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.933

ตัวอย่างแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต (เก่ง ดี มีความสุข)

คำชี้แจง เมื่อนิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความ เป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ด้านดี นิสิตมักจะช่วยเหลือผู้อื่นและมีส่วนร่วมเสมอเมื่อมีโอกาส	.....	.....	.....	.....	.....
2	ด้านเก่ง นิสิตสามารถทบทวนเนื้อหาวิชาด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....	.....
3	ด้านมีความสุข นิสิตร่วมกิจกรรมการเรียนอย่างเต็มใจ	.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การตรวจให้คะแนน

เกณฑ์การตรวจให้คะแนนของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
จริงที่สุด	ได้	5 คะแนน	1 คะแนน
จริง	ได้	4 คะแนน	2 คะแนน
จริงค่อนข้างมาก	ได้	3 คะแนน	3 คะแนน
จริงปานกลาง	ได้	2 คะแนน	4 คะแนน
จริงค่อนข้างน้อย	ได้	1 คะแนน	5 คะแนน

เกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
3.50 – 4.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก
2.50 – 3.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
1.00 – 1.49	มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อทำหนังสือขออนุญาต ถึงผู้บริหารสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อมหาวิทยาลัยเพื่อ นัดหมายวัน เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้นิสิตตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจง เพื่อลดความตึงเครียด ให้นักเรียนวางใจว่าไม่มีผลกระทบต่อผู้เรียน เพื่อนักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงมากที่สุด และรับแบบสอบถามคืนภายในวันนั้น
5. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามวันเวลาที่นัดหมายไว้
6. ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบไม่สมบูรณ์ หรือมีร่องรอยระบุถึงการไม่ตั้งใจทำแบบสอบถาม โดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้
7. ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window Version 12.0 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงของ ตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่า ผลของการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร
2. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson – Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบนัยสำคัญด้วยค่าที (t-test)
3. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta-Weight) ของตัวแปร โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยการนำตัวแปรเข้าสมการด้วยวิธี Enter และ Block wise ทดสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญโดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

3.5 สูตรสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาความเที่ยงตรงเชิงพิณิจ (Face Validity) ของแบบสอบถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้สูตรของโรวินลลีและแฮมเบิลตัน¹ ดังนี้

¹ Rovinelli and Hambleton, 1977, อ้างใน, ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวัดผล การเรียนรู้, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2543) หน้า 248.

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของเครื่องมือเป็นรายข้อ โดยใช้วิธีการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – Total Correlation) คำนวณโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์ 2545)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
	S_H^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มสูง
	S_L^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มต่ำ
	$\bar{X}_H$	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนกลุ่มสูง
	$\bar{X}_L$	แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนกลุ่มต่ำ
	n_H	แทน	ค่าจำนวนคนกลุ่มสูง
	n_L	แทน	ค่าจำนวนคนกลุ่มต่ำ

1.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบัก¹

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

¹Cronbach, 1951, อ้างใน, ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ, เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร สุวีริยาสาสน์ 2543) หน้า 312.

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2.2 ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)¹

$$r_{XY} = \frac{N\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[N\sum X^2 - (\sum X)^2][N\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r_{XY}	แทน	สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนตัวแปร X กับตัวแปร Y
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y แต่ละตัวยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่างคะแนน X กับ Y ทุกคู่
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยใช้ t - test²

$$t = \frac{r\sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}} \quad ; \quad df = N - 2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าแจกแจงแบบที
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) โดยใช้สูตร (Kerlinger and Pedhazur. 1973 : 75)

$$R_{y.12\dots k} = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + \dots + \beta_k r_{yk}}$$

เมื่อ	$R_{y.12\dots k}$	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	แทน	สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k

¹ซูศรี วงศ์รัตนะ, เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิตการพิมพ์, 2544) หน้า 314.

²Welkowitz, 1971 : 158, อ้างใน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 317.

$r_{y1}, r_{y2}, \dots, r_{yk}$ แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง k

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

2.5 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ โดยใช้ F-test (Pedhazur. 1997 : 105)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (N - k - 1)} \quad ; \quad df_1 = k, \quad df_2 = N - k - 1$$

เมื่อ F แทน ค่าแจกแจงแบบเอฟ

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

R^2 แทน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสอง

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

2.6 คำนำน้าหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ คำนวณ โดยใช้สูตร (Pedhazur. 1997 : 103)

$$b_j = \beta_j \frac{S_Y}{S_j}$$

เมื่อ b_j แทน คำนำน้าหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ j

β_j แทน คำนำน้าหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน ของตัวแปรอิสระตัวที่ j

S_Y แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม (Y)

S_j แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ j

2.7 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าน้าหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระคำนวณ โดยใช้สูตร t-test (Pedhazur. 1997 : 107)

$$t_j = \frac{b_j}{SE_{b_j}} \quad ; \quad df = N - k - 1$$

เมื่อ t_j แทนการแจกแจงแบบทีของค่าน้าหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j

b_j แทน คำนำน้าหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ ของตัวแปรอิสระตัวที่ j

SE_{b_j} แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้าหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระตัวที่ j

N แทน จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

k แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

3.6 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกันสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์แทนตัวแปรและค่าสถิติต่างๆ ดังต่อไปนี้

X_1	แทน อายุ
X_2	แทน คณะที่กำลังศึกษา
X_3	แทน พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน
X_4	แทน รายได้ของครอบครัว
X_5	แทน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
X_6	แทน ความเชื่ออำนาจในตน
X_7	แทน ลักษณะมุ่งอนาคต
X_8	แทน สุขภาพจิต
X_9	แทน สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย
X_{10}	แทน ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์
X_{11}	แทน สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน
X_{12}	แทน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
X_{13}	แทน เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน
X_{14}	แทน การปรับตัวในการทำงาน
Y	แทน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
Z	แทน คะแนนมาตรฐานของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข
Z_4	แทน คะแนนมาตรฐานของรายได้ของครอบครัว
Z_6	แทน คะแนนมาตรฐานของความเชื่ออำนาจในตน
Z_{11}	แทน คะแนนมาตรฐานของสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน
Z_{12}	แทน คะแนนมาตรฐานของการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร
Z_{14}	แทน คะแนนมาตรฐานของการปรับตัวในการทำงาน
$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
SD	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SE	แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย
r_{XY}	แทน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

R^2	แทน กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
β	แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE_{β}	แทน ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
t	แทน ค่าสถิติในการแจกแจงของที
F	แทน ค่าสถิติในการแจกแจงของเอฟ
P	แทน ค่าของระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ ของปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แบ่งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ออกเป็นดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อเปรียบเทียบอำนาจพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) กับปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4.2 การกำหนดประชากร

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548 รวมทั้งหมด 400 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548 รวมทั้งหมด 200 รูป/คน โดยได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยสำรวจข้อมูลหน่วยสมาชิกของประชากรจากแหล่งทุติยภูมิ คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วจัดทำกรอบของการสุ่ม (Sampling Frame) โดยอาศัยการแบ่งตามคณะต่าง ๆ ดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1

จำนวนนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548

คณะ	จำนวนนิสิต (รูป/คน)
คณะพุทธศาสตร์	80
คณะครุศาสตร์	90
คณะมนุษยศาสตร์	110
คณะสังคมศาสตร์	120
รวม	400

2. ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยมีคณะเป็นชั้น (Strata) และมีนิสิตเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit)

3. กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (Limit of error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence ; $1 - \alpha$) ที่ .95 ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของยามานะ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 และดำเนินการสุ่มตามหลักของการสุ่ม โดยสุ่มตามสัดส่วนในแต่ละชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 4.2

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จากคณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2548

คณะ	จำนวนนิสิต (รูป/คน)
คณะพุทธศาสตร์	40
คณะครุศาสตร์	40
คณะมนุษยศาสตร์	55
คณะสังคมศาสตร์	65
รวม	200

4.3 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผลปรากฏ ซึ่งจะได้นำเสนอตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ตามลำดับ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง และการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของปัจจัยจิตสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.1 การวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแปร

1.2 การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย (SE) ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และการแปลความหมาย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่าย

2.1 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคม

2.2 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลการเรียนด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข จากนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยทางชีวสังคม ปัจจัยทางจิตลักษณะ ปัจจัยทางสังคม และจิตลักษณะตามสถานการณ์

4.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 การวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะของตัวแปรรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3

แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำแนกตามอายุ
ขณะที่กำลังศึกษา พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน และรายได้ของครอบครัว

คุณลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
▪ ระหว่าง 18-20 ปี	91	45.50
▪ ระหว่าง 21-25 ปี	74	37.00
▪ ระหว่าง 26-30 ปี	18	9.00
▪ ระหว่าง 31-35 ปี	8	4.00
▪ สูงกว่า 35 ปี	9	4.50
ขณะที่กำลังศึกษา		
▪ คณะพุทธศาสตร์	51	25.50
▪ คณะครุศาสตร์	37	18.50
▪ คณะมนุษยศาสตร์	52	26.00
▪ คณะสังคมศาสตร์	60	30.00
พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน		
▪ จบปริญญาธรรม 5 ประโยค	31	15.50
▪ จบปริยัติธรรมสายสามัญ	82	41.00
▪ จบสายสามัญ มัธยมศึกษาปีที่ 6	82	41.00
▪ จบสายอาชีวศึกษา (ปวช.)	5	2.50
รายได้ของครอบครัว		
▪ ต่ำกว่า 10,000 บาท	159	79.50
▪ 10,001-15,000 บาท	28	14.00
▪ 10,501-20,000 บาท	7	3.50
▪ สูงกว่า 20,000 บาท	6	3.00
รวม	200	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18–20 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 รองลงมามีอายุระหว่าง 21–25 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 37 และส่วนใหญ่กำลังศึกษาในคณะสังคมศาสตร์จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์ และคณะพุทธศาสตร์ จำนวน 52 และ 51 คน คิดเป็นร้อยละ 26 และ 25.50 และส่วนใหญ่ก่อนที่จะเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จบปริญญาตรีธรรมสาขาสามัญ และ สาขาสามัญ มัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่ากันคือ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 41 และอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 79.5 รองลงมาอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001–15,000 บาท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14

1.2 การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่าเฉลี่ย (SE) ของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา และการแปลความหมาย ดังแสดงในตาราง 4.4

ตารางที่ 4.4

ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยจิตสังคมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ด้วยระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ปัจจัยจิตสังคม	n	$\bar{X}$	S	SE	การแปลความหมาย
ปัจจัยทางจิตลักษณะ					
▪ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	200	3.71	0.34	0.02	ค่อนข้างมาก
▪ ความเชื่ออำนาจในตน	200	4.04	0.47	0.03	ค่อนข้างมาก
▪ ลักษณะมุ่งอนาคต	200	3.90	0.50	0.04	ค่อนข้างมาก
▪ สุขภาพจิต	200	3.06	0.82	0.06	ปานกลาง
ปัจจัยทางสังคม					
▪ สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย	200	3.37	0.61	0.04	ปานกลาง
▪ ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์	200	3.49	0.37	0.03	ปานกลาง
▪ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน	200	3.59	0.49	0.03	ค่อนข้างมาก
จิตลักษณะตามสถานการณ์					
▪ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	200	3.25	0.84	0.06	ปานกลาง
▪ เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน	200	3.58	0.55	0.04	ค่อนข้างมาก
▪ การปรับตัวในการทำงาน	200	3.61	0.56	0.04	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ปัจจัยจิตสังคม	n	$\bar{x}$	S	SE	การแปลความหมาย
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	200	3.64	0.41	0.03	ค่อนข้างมาก
▪ ด้านดี	200	3.62	0.38	0.03	ค่อนข้างมาก
▪ ด้านเก่ง	200	3.61	0.59	0.04	ค่อนข้างมาก
▪ ด้านมีความสุข	200	3.70	0.49	0.03	ค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมของปัจจัยด้านจิตลักษณะ ซึ่งได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.71, 4.04 และ 3.90 ตามลำดับ ส่วน สุขภาพจิต มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.06 ส่วนปัจจัยทางสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีระดับพฤติกรรมปานกลาง ได้แก่ สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย และ ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 และ 3.49 ส่วน สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน มีระดับพฤติกรรมค่อนข้างมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีระดับพฤติกรรมปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ส่วน เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน มีระดับพฤติกรรมค่อนข้างมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 และ 3.61 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตในทุกด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.64

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคม ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคม ของนิสิตในมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ซึ่งได้แสดงผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	X ₁₃	X ₁₄
X ₁	1.00	-	.020	.021	.025	-.073	-.024	.153*	.069	.079	.140*	-.035	-.032	.100
X ₂		.091	.170*	.076	.073	-.022	.005	-.037	-.108	-.025	-.023	.077	.038	-.012
X ₃		1.00	1.00	.143*	.089	-.001	-.009	-.054	-.060	-.075	.054	.046	-.049	-.106
X ₄				1.00	.046	.129	.084	-.050	.083	-.051	-.009	-.015	-.042	-.034
X ₅					1.00	.607*	.562**	-.042	.147*	.230*	.467**	.290**	.242**	.405**
X ₆						1.00	.566**	.019	.145*	.305*	.412**	.140*	.293**	.419**
X ₇							1.00	.282**	-.016	.247*	.270**	.004	.380**	3.04**
X ₈								1.00	-.273**	.040	-.118	-.365**	.400**	.111
X ₉									1.00	.305*	.315**	.511**	.160*	.294**
X ₁₀										1.00	.447**	.357**	.460**	.461**
X ₁₁											1.00	.493**	.318**	.523**
X ₁₂												1.00	.155*	.303**
X ₁₃													1.00	.458**
X ₁₄														1.00

*p < .05, ** p < .01

จากตารางที่ 4.5 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัย พบว่า อายุ (X_1) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับ สุขภาพจิต (X_8) และ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน ส่วนคณะที่กำลังศึกษา (X_2) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับ พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน (X_3) ส่วน พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับ รายได้ของครอบครัว (X_4) แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 กับตัวแปรปัจจัยหลายตัว ได้แก่ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน ส่วน ความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 กับตัวแปรปัจจัยหลายตัว ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน ส่วน ลักษณะมุ่งอนาคต มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 กับตัวแปรปัจจัยหลายตัว ได้แก่ สุขภาพจิต ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน ส่วน สุขภาพจิต มีความสัมพันธ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับ สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ยังมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับ เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน ส่วน สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 กับความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน ส่วน สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 กับ เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่า กับ เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับ การปรับตัวในการทำงาน

2.2 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างตัวแปร ปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ของนิสิต ในมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ซึ่งได้แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 4.6

ตารางที่ 4.6

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคมกับผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียน ด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

ปัจจัยจิต สังคม	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)			
	ผลการเรียนรวม	ผลการเรียนด้านดี	ผลการเรียนด้านเก่ง	ผลการเรียนด้านมีความสุข
X ₁	.011	-.072	.037	.041
X ₂	-.011	.048	.012	-.080
X ₃	.061	.002	-.079	-.060
X ₄	.081	.018	.110	.061
X ₅	.391**	.381*	.286*	.354*
X ₆	.310**	.376*	.170*	.291*
X ₇	.243**	.272*	.137	.242*
X ₈	-.110	-.076	-.158*	-.032
X ₉	.350**	.217*	.301*	.359*
X ₁₀	.430**	.410*	.286*	.430*
X ₁₁	.523**	.485*	.410*	.458*
X ₁₂	.483**	.398*	.461*	.365*
X ₁₃	.293**	.339*	.136	.316*
X ₁₄	.576**	.545*	.388*	.572*

*p < .05, ** p < .01

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยจิตสังคมด้าน แรงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (X₅) ความเชื่ออำนาจในตน (X₆) ลักษณะมุ่งอนาคต (X₇) สภาพแวดล้อมใน มหาวิทยาลัย (X₉) ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ (X₁₀) สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน (X₁₁) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X₁₂) เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน (X₁₃) และ การปรับตัวในการ ทำงาน (X₁₄) กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Y) มีค่าอยู่ระหว่าง .243 ถึง .576 ซึ่งมีความสัมพันธ์

ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นิสิตที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคต สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน และ การปรับตัวในการทำงานในระดับมาก จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข พบว่า ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง .170 - .572 ส่วนสุขภาพจิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเก่งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลการเรียนด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข จากนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังแสดงผลในตาราง 4.7

ตารางที่ 4.7

ค่าอำนาจพยากรณ์ผลการเรียนจากปัจจัยด้านจิตสังคมที่มีนัยสำคัญและค่าสัมประสิทธิ์

ถดถอยของตัวพยากรณ์ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน

ตัวแปรตาม	ตัวพยากรณ์	β	R^2	F
ผลการเรียนรวม	$X_{14}, X_{12}, X_{11}, X_4$	.395, .206, .147, .120	.495	12.733**
ผลการเรียนด้านดี	X_{14}, X_{12}	.160, .361	.434	9.953**
ผลการเรียนด้านเก่ง	X_{14}, X_{12}, X_6, X_4	.265, .276, .153, -.193	.333	6.483**
ผลการเรียนด้านมี ความสุข	X_{14}	.405	.434	9.977**

** $p < .01$

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ตัวพยากรณ์ที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการพยากรณ์ผลการเรียนรวม และด้านมีความสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ การปรับตัวในการทำงาน ตัวพยากรณ์ 4 ตัว ได้แก่ การปรับตัวในการทำงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน และ รายได้ของครอบครัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการเรียนรวมได้ร้อยละ 12.73 การปรับตัวในการทำงาน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการเรียนด้านดี

ได้ร้อยละ 9.95 ได้แก่ การปรับตัวในการทำงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความเชื่ออำนาจในตน และ รายได้ของครอบครัว สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการเรียนด้านเก่งได้ร้อยละ 6.48 ส่วนการปรับตัวในการทำงาน สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการเรียนด้านมีความสุขได้ร้อยละ 9.98

สมการพยากรณ์ปัจจัยด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อผลการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้คะแนนมาตรฐานเป็นดังนี้

ผลการเรียนรวม

$$Z = (.395) Z_{14} + (.206) Z_{12} + (.147) X_{11} + (.120)X_4$$

ผลการเรียนด้านดี

$$Z = (.160) Z_{14} + (.361) Z_{12}$$

ผลการเรียนด้านเก่ง

$$Z = (.265) Z_{14} + (.276) Z_{12} + (.153) X_6 - (.193)X_4$$

ผลการเรียนด้านมีความสุข

$$Z = (.405) Z_{14}$$

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากปัจจัยทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจิตทางลักษณะ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ ที่สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการเรียนด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข จากกลุ่มตัวอย่าง ดังแสดงในตารางที่ 4.8, 4.9, 4.10 และ 4.11 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8

อำนาจการพยากรณ์ผลการเรียนรวมจากปัจจัยด้านจิตสังคมและแต่ละกลุ่มปัจจัย

ตัวแปรตาม	R	R ²	F
รวมทั้ง 4 ปัจจัย	.703	.495	12.733**
1.ปัจจัยจิตทางลักษณะ	.416	.173	10.091**
2.ปัจจัยทางสังคม	.587	.345	34.236**
3.ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง	.110	.012	.598
4.ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์	.661	.437	50.781**

*p<.05, **p<.01

จากตารางที่ 4.8 พบว่ารวมทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจิตทางลักษณะ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายผล

การเรียนรวมได้ร้อยละ 49.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อแยกแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านจิตทางลักษณะสามารถทำนายได้ร้อยละ 17.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยทางสังคมสามารถทำนายได้ร้อยละ 34.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถทำนายได้ร้อยละ 43.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลังไม่สามารถทำนายผลการเรียนรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.9

อำนาจการพยากรณ์ผลการเรียนด้านดีจากปัจจัยด้านจิตสังคมและแต่ละกลุ่มปัจจัย

ตัวแปรตาม	R	R ²	F
รวมทั้ง 4 ปัจจัย	.659	.434	9.953**
ปัจจัยจิตทางลักษณะ	.428	.183	10.829**
ปัจจัยทางสังคม	.533	.285	25.849**
ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง	.085	.007	.357
ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์	.605	.367	37.807**

*p<.05, **p<.01

จากตารางที่ 4.9 พบว่า รวมทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจิตทางลักษณะ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายผลการเรียนด้านดีได้ร้อยละ 43.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อแยกแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านจิตทางลักษณะสามารถทำนายได้ร้อยละ 18.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยทางสังคมสามารถทำนายได้ร้อยละ 28.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถทำนายได้ร้อยละ 36.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลังไม่สามารถทำนายผลการเรียนด้านดีได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.10

อำนาจการพยากรณ์ผลการเรียนด้านเก่งจากปัจจัยด้านจิตสังคมและแต่ละกลุ่มปัจจัย

ตัวแปรตาม	R	R ²	F
รวมทั้ง 4 ปัจจัย	.577	.333	6.483**
ปัจจัยจิตทางลักษณะ	.322	.104	5.574**
ปัจจัยทางสังคม	.455	.207	17.005**
ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง	.152	.023	1.150
ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์	.532	.283	25.774**

*p<.05, **p<.01

จากตารางที่ 4.10 พบว่า รวมทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจิตทางลักษณะ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายผลการเรียนด้านเก่งได้ร้อยละ 33.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อแยกแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านจิตทางลักษณะสามารถทำนายได้ร้อยละ 10.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยทางสังคมสามารถทำนายได้ร้อยละ 20.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถทำนายได้ร้อยละ 28.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลังไม่สามารถทำนายผลการเรียนด้านเก่งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.11

อำนาจการพยากรณ์ผลการเรียนด้านมีความสุขจากปัจจัยด้านจิตสังคมและแต่ละกลุ่มปัจจัย

ตัวแปรตาม	R	R ²	F
รวมทั้ง 4 ปัจจัย	.659	.434	9.977**
ปัจจัยจิตทางลักษณะ	.374	.140	7.862**
ปัจจัยทางสังคม	.552	.305	28.498**
ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง	.124	.015	.758
ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์	.609	.371	38.552**

*p<.05, **p<.01

จากตารางที่ 4.11 พบว่า รวมทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยจิตทางลักษณะ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายผลการเรียนด้านมีความสุขได้ร้อยละ 43.4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อแยกแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านจิตทางลักษณะสามารถทำนายได้ร้อยละ 14.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยทางสังคมสามารถทำนายได้ร้อยละ 30.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถทำนายได้ร้อยละ 37.1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลังไม่สามารถทำนายผลการเรียนรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ ของปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แบ่งวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ออกเป็นดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยจิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อเปรียบเทียบอำนาจพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) กับปัจจัยจิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

5.2 ประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการวางนโยบายเพื่อหาทางปรับปรุงการเรียนการสอน เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพิจารณาแนวโน้มความเป็นไปได้และเป็นแนวทางในการวางแผน การกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษา และปรับปรุงการศึกษา เพื่อให้บัณฑิตมีแรงจูงใจและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้เรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

5.3 สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยจิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิต
2. ปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ อายุ พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน รายได้ของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิต

3. ปัจจัยทางจิตลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิต

4. ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ สภาพแวดล้อมในการเรียนและสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิต

5. จิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่อการเรียนและสถาบันและการปรับตัวในการทำงานมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิต

5.4 ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 เขตพื้นที่ในการศึกษา ได้แก่ ได้แก่ นิสิตชั้นปีที่ 1 ที่กำลังศึกษาอยู่ในคณะ คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉพาะที่ศึกษาในส่วนกลาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ศูนย์วัดศรีสุदारามวรวิหาร แขวงบางขุนนนท์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

1.2 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 รวมทั้ง 4 คณะ คือ คณะพุทธศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมศาสตร์ โดยจำนวนนิสิต รวมทั้งสิ้น 400 รูป

1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นิสิตที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 รวมทั้ง 4 คณะ โดยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำนวนนิสิต รวมทั้งสิ้น 200 คน

2. ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย เป็นการศึกษาปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ และหาความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคมใน 4 ด้านคือปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเปรียบเทียบอำนาจพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (เก่ง ดี มีความสุข) กับปัจจัยชีวิตสังคม ด้านจิตลักษณะ ด้านสังคม ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

5.5 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม การศึกษาความสัมพันธ์ ปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ปัจจัยทางชีวสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยจิตสังคม

2.1 ด้านจิตลักษณะ

2.1.1 แบบสอบถามวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

2.1.2 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

2.1.3 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

2.1.4 แบบสอบถามสุขภาพจิต มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ

2.2 ด้านทางสังคม

2.2.1 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ

2.2.2 แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตและอาจารย์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ

2.2.3 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

2.3 ด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์

2.3.1 แบบสอบถามปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.1 แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต (เก่ง ดี มีความสุข) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ โดยแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเอง และพัฒนาจากแบบสอบถามที่มีอยู่แล้ว

5.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ติดต่อทำหนังสือขออนุญาต ถึงผู้บริหารสถานศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ติดต่อมหาวิทยาลัยเพื่อ นัดหมายวัน เวลาในการทำกรเก็บรวบรวมข้อมูล
3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับกลุ่มตัวอย่าง
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยให้นิติติดต่อบแบบสอบถาม ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจง เพื่อลดความตึงเครียด ให้นักเรียนวางใจว่าไม่มีผลกระทบต่อผู้เรียน เพื่อนักเรียนให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงมากที่สุด และรับแบบสอบถามคืนภายในวันนั้น
5. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามวันเวลาที่นัดหมายไว้
6. ตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่ได้รับการตอบไม่สมบูรณ์ หรือมีร่องรอยระบุถึงการไม่ตั้งใจทำแบบสอบถาม โดยพิจารณาตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้
7. ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผลการวิจัย

5.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for window Version 12.0 ในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ทราบลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะการแจกแจงของ ตัวแปร โดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่า ผลของการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร
2. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson-Product Moment Correlation Coefficient) และทดสอบนัยสำคัญด้วยค่าที (t-test)
3. หาค่าน้ำหนักความสำคัญ (Beta-Weight) ของตัวแปร โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยการนำตัวแปรเข้าสมการด้วยวิธี Enter และ Block wise ทดสอบความนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักความสำคัญโดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test)

5.8 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

นิสิตที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวน 200 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 18–20 ปี จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 45.50 รองลงมามีอายุระหว่าง 21–25 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 37 และส่วนใหญ่กำลังศึกษาในคณะสังคมศาสตร์จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และศึกษาในคณะมนุษยศาสตร์ และคณะพุทธศาสตร์ จำนวน 52 และ 51 คน คิดเป็นร้อยละ 26 และ 25.50 และส่วนใหญ่ก่อนที่จะเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จบปริยัติธรรมสายสามัญ และ สายสามัญ มัธยมศึกษาปีที่ 6 เท่ากันคือ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 41 และอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 79.5 รองลงมาอยู่ในครอบครัวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001–15,000 บาท จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 14

2. ผลการวิจัยเพื่อสรุปผลการวิจัยตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

1. ปัจจัยทางจิตลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ และสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และ.01 ยกเว้นระดับสุขภาพจิต ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม และแยกรายด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เจตคติต่องานและสถาบัน และการปรับตัวในการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ.01

3. ปัจจัยทางจิตลักษณะ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์ สามารถทำนายผลการเรียนรวมได้ร้อยละ 49.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อแยกแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยด้านจิตทางลักษณะสามารถทำนายได้ร้อยละ 17.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยทางสังคมสามารถทำนายได้ร้อยละ 34.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์สามารถทำนายได้ร้อยละ 43.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลังไม่สามารถทำนายผลการเรียนรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.9 อภิปรายผลการศึกษา

ศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อพิจารณาแบ่งตามประเภทของปัจจัยสามารถแบ่งได้เป็น 4 ปัจจัยคือ

1. ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง

อายุ

พื้นฐานการศึกษาก่อนเข้าเรียน

รายได้ของครอบครัว

2. ปัจจัยทางจิตลักษณะ

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ความเชื่ออำนาจในตน

ลักษณะมุ่งอนาคต

สุขภาพจิต

3. ปัจจัยทางสังคม

สภาพแวดล้อมในการเรียน

สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์

สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน

4. ปัจจัยจิตลักษณะตามสถานการณ์

การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน

การปรับตัวในการทำงาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทีละรูปข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลการวิจัย พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านได้ค่อนข้างมาก ยกเว้น ผลการเรียนด้านเก่ง อาจเป็นเพราะนิสิตที่มีความปรารถนาที่จะได้รับผลสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญในงานที่ยาก ซับซ้อน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความรู้สึกที่ต้องการชัยชนะในการแข่งขันสูงย่อมมีความมุ่งมั่นที่จะพากเพียรในการเรียน ทำให้ผลการเรียนด้านรวม ด้านดี ด้านเก่งและด้านมีความสุขอยู่ในระดับ

ค่อนข้างมาก แต่ในทางตรงกันข้าม หากนิสิตไม่มีความต้องการชัยชนะ ไม่ปรารถนาที่จะประสบผลสำเร็จ ไม่อดทนต่ออุปสรรคและสภาพการแข่งขันสูงย่อมมีความมุ่งมั่นที่จะพากเพียรในการเรียน ทำให้ผลการเรียนด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุขอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย แต่ในทางตรงกันข้าม หากนิสิตไม่มีความต้องการชัยชนะ ไม่ปรารถนาที่จะประสบผลสำเร็จ ไม่อดทนต่ออุปสรรคและสภาพการแข่งขันทั่วไปและไม่สนใจที่จะพยายามมุ่งมั่นให้เกิดผลสำเร็จ ไม่อดทนต่ออุปสรรคและสภาพการแข่งขันทั่วไป และไม่สนใจที่จะพยายามมุ่งมั่นให้เกิดผลสำเร็จอย่างถูกต้อง ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ผลการเรียนด้านรวม ด้านดี ด้านเก่ง ด้านมีความสุข เป็นไปในทางที่ดีได้สอดคล้องกับการศึกษาของราไฟทิพย์ ชีระนิต¹ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลการเรียน โดยใช้เครื่องมือวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของเฮร์แมนส์ (Hermans)² พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อมา ประสาท ปัญจวัฑูร³ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการคิดแบบอเนกนัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2515 ในภาคการศึกษา 6 จำนวน 284 คน ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ กับผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raffini.อ้างอิงจากอุบล ภูธรราช⁴ ที่ศึกษาผลของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ และการจำของนิสิตปริญญาตรีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในอินทลีนอย พบว่า นิสิตที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ Song อ้างอิงจาก อุบล ภูธรราช⁵ กล่าวว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นจะส่งเสริมให้บุคคลมีผลงานดีเด่นในกิจกรรมด้านเกษตร และเข้าได้สรุปจาก

¹ราไฟทิพย์ ชีระนิต, ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลการเรียน, วิทยานิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 26.

²Hermans, H.J.M. A questionnaire measure of achievement motivation, Journal of Applied Psychology, 50, 353-363. (1970), pp.353-363.

³ ประสาท ปัญจวัฑูร, ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และการคิดแบบอเนกนัย, วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2516), หน้า 45.

⁴ Raffini.อ้างอิงในอุบล ภูธรราช,การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องพื้นที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูลและคู่มือครูของ สสวท, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม, 2530), หน้า 36.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า36.

ผลงานวิจัยในกลุ่มนักเรียนเกษตรกรรม 1,460 คน ในเกาหลีใต้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จะมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกวิชาที่เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ เบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ อ้างอิงจากวิลลิตน์ คล้ายเนียน¹ ได้ศึกษารูปแบบของการเรียนโปรแกรมวิชาการบริหารธุรกิจ ในวิทยาลัยนครสวรรค์ พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

1. ปัจจัยทางชีวสังคมและภูมิหลัง

ปัจจัยชีวสังคมและภูมิหลัง อันได้แก่ ระดับ อายุ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลงานการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านชีวสังคมและภูมิหลัง อันได้แก่ อายุ ไม่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อรวมทั้ง 4 กลุ่มปัจจัย พบว่า มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการสนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 3 อาจเป็นเพราะว่า เมื่อเด็กเข้าสู่ระยะวัยรุ่น เด็กจะประสบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กอาจจะมีปัญหามากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ความแตกต่างระหว่างบุคคล และความแตกต่างทางบ้านและสังคม ระดับอายุอาจทำให้นิสิตบางคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ไปในทางที่ดีได้ แต่นิสิตบางคนไม่สามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมที่ดีได้ อาจเป็นเพราะว่า อายุมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในขณะที่กลุ่มนักศึกษาที่มีอายุมากส่วนใหญ่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่สูง หรือนิสิตที่มีอายุน้อย เรียนดีกว่านิสิตที่มีอายุมาก ดังนั้นจึงทำให้ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของงานวิจัยของประยูร สุยะใจอ้างอิงจาก อุดมลักษณ์ อุปจันทร์² ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า อายุส่งผลต่อปัญหาการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพราะว่า นักเรียนที่อายุมากขึ้น มีความสามารถใน

¹ เบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ, ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาชีพครูและพฤติกรรมใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543), หน้า 40.

² อุดมลักษณ์ อุปจันทร์, อ่างใน, ประยูร สุยะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัฒนธนาเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 28.

การเรียนรู้ สามารถใช้วิจารณ์ญาณในการคิดไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มีความสามารถในการปรับตัวที่ดีในด้าน การเรียน ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่อายุมากขึ้นมีทัศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษที่ไม่ดี อาจก่อให้เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน ทำให้ขาดความกระตือรือร้น ขาดเป้าหมายในการเรียนที่ชัดเจนเป็นผลทำให้ขาดแรงจูงใจในการเรียน และทำให้เกิดปัญหาด้านการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรรณิการ์ พินศิริกุล¹ ได้สำรวจปัญหาการเรียน สังคม และ ส่วนตัวของนักเรียนโรงเรียนสารพินช่าง ในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่มีอายุ 17-20 มี ปัญหาการเรียนมากกว่านักเรียนที่มีอายุ 21-30 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ สอดคล้องกับงานวิจัยของประยูร สุยะใจ อ้างอิงจากรุ่งทิวา จักรกร² กล่าวว่าเมื่อเด็กเข้าสู่ระยะวัยรุ่น เด็กจะประสบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในชีวิต ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กอาจจะมีปัญหามากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ความแตกต่างระหว่างบุคคล และความแตกต่างทางบ้านและสังคม ย่อมทำให้อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

ปัจจัยชีวสังคมและภูมิหลัง อันได้แก่ ระดับพื้นฐานการศึกษา ก่อนเข้าเรียน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลงานการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านชีวสังคมและภูมิหลัง อันได้แก่ ระดับพื้นฐาน การศึกษาก่อนเข้าเรียน ไม่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อรวมทั้ง 4 กลุ่มปัจจัย พบว่า มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการสนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 3 อาจเป็นเพราะว่า นิสิตบางคนพื้นฐานทางการศึกษาดี เรียนจบปริญญาตรีสายสามัญ จบสายสามัญ มัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งทำให้การศึกษาทางคดีโลก และคดีธรรมง่ายขึ้น อาจทำให้นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ไปในทางที่ดีได้ แต่นิสิตบางคนไม่สามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมที่ดีได้ อาจเป็นเพราะว่า พื้นฐานทางการศึกษาจบเฉพาะปริญญาตรี 5 ประโยค และขาด การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ตลอดถึงสถาบันที่เรียนไม่ได้มาตรฐาน อาจทำให้นิสิตมีผลสัมฤทธิ์

¹ กรรณิการ์ พินศิริกุล, การสำรวจปัญหาการเรียน สังคม และส่วนตัว ของนักเรียนสารพินช่างใน กรุงเทพมหานคร, ปรินญาณพนธ์ กศ.ม (วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2521), หน้า 34.

² รุ่งทิวา จักรกร, อ้างใน, ประยูร สุยะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษ ของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัฒนมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 28.

ทางการเรียนต่ำ ดังนั้นจึงทำให้ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟินโนไชโร. (Finocchiaro)¹ พบว่า นักศึกษาที่ไม่เคยเรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเดิมมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน แตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนรัฐบาลและนักศึกษาที่จบจากโรงเรียนเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนนักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนรัฐบาลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในทักษะด้านการฟังแตกต่างจากนักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรมา หมดป้องตัว² ได้ทำวิจัย นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาบริหารธุรกิจ ชั้นปีที่ 1-2 ที่เรียนภาษาอังกฤษในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2544 พบว่า นักศึกษาที่มีประสบการณ์การเรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเดิมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษในทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและเป็นด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นนักศึกษาที่ไม่เคยเรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเดิมมีความคิดเห็น เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวอยู่ในระดับมาก เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นตามประสบการณ์การเรียนภาษาอังกฤษจากโรงเรียนเดิมแตกต่างกัน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวโดยรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัยชีวิตสังคมและภูมิหลัง อันได้แก่ ระดับรายได้ของครอบครัว กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลงานการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านชีวิตสังคมและภูมิหลัง อันได้แก่ระดับ รายได้ของครอบครัว ไม่สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อรวมทั้ง 4 กลุ่มปัจจัย พบว่า มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข และมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นการสนับสนุนสมมติฐาน ข้อที่ 3 อาจเป็นเพราะว่า นิสิตบางคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะสามารถประสบความสำเร็จในการเรียนระดับวิทยาลัย มหาวิทยาลัยได้ดีกว่านิสิตที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ ปัจจุบันเงินมีความสำคัญและจำเป็น

¹ Finocchiaro, Mary and Micheal Bonomo. **The Foreign Language Learner : A Guide for Teacher.** New York: Regent Publishing Company , Inc.,:20-23). (1973),pp.20-23.

² วัชรมา หมดป้องตัว, **การศึกษาปัญหาในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค, ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาเอกการอุดมศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2545), หน้า 109.**

อย่างมากต่อการศึกษา ทุกระดับทุกประเภท จำเป็นต้องใช้ทุนเพื่อการศึกษา อาจทำให้นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ไปในทางที่ดีได้ แต่นิสิตบางคนไม่สามารถมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมที่ดีได้ อาจเป็นเพราะว่า รายได้ของครอบครัว ปัญหาความยากจน ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ปัญหาแหล่งทุนเพื่อการศึกษา อาจทำให้นิสิตไม่สามารถจะได้อ่านในสถาบันที่ดีได้ ดังนั้นรายได้ของครอบครัว จึงทำให้ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของทรงพร สดใสจิตต์ อ้างอิงจาก วัฒนา พุ่มเล็ก¹ ทำการวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1- 3 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่าบิดามารดาของนักเรียนที่มีความสามารถในการเรียนสูงมีแนวโน้มที่จะมีการศึกษาและรายได้สูงกว่าบิดามารดาของนักเรียน ที่มีความสามารถในการเรียนต่ำ ในด้านอาชีพ บิดาของนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีอาชีพรับราชการและค้าขายมาเป็นอันดับที่ 1,2 ตามลำดับ

สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงพร สดใสจิตต์ อ้างอิงจากอวยชัย วัชสุวรรณ² ได้ทำการศึกษาศึกษาการพยากรณ์ ผลการเรียน โดยใช้องค์ประกอบที่อยู่นอกเหนือความสามารถทางด้านสติปัญญาพบว่า สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของนิสิต ไม่มีความสัมพันธ์อันเด่นชัดกับผลการเรียน

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุมลลิกา อุดการ³ ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับผลการเรียน ปรากฏว่า ผลการเรียนมีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ของครอบครัว โดยแบ่งฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับกลาง และระดับต่ำ พบว่า ผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับกลางและสูงให้การส่งเสริมการเรียนของเด็กในความปกครองสูงกว่าผู้ปกครองที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำและใช้พยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตได้

¹ วัฒนา พุ่มเล็ก, อ้างใน, ทรงพร สดใสจิตต์, ปัจจัยด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อผลการเรียนตามแนวปฏิรูปทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในเขตกรุงเทพมหานคร, ปรินญาณินพนธ์ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547), หน้า 50.

² อวยชัย วัชสุวรรณ, อ้างใน, เรื่องเดียวกัน, หน้า 50.

³ สุมลลิกา อุดการ, องค์ประกอบที่นอกเหนือสติปัญญาที่ส่งผลต่อผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุดรดิตต์, วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พิษณุโลก : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2537), หน้า 18.

2. ปัจจัยทางจิตลักษณะ

ระดับความเชื่ออำนาจในตน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลการวิจัย พบว่า ความเชื่ออำนาจในตน มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยความเชื่ออำนาจในตนสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้าน ได้ค่อนข้างมาก ยกเว้น ผลการเรียนด้านเก่ง อาจเป็นเพราะนิสิตที่มีความปรารถนาที่จะแสดงว่านิสิตบางคนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนจะรับรู้เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต เป็นผลมาจากลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำของตน ซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตน (External Locus of Control) จะรับรู้เหตุการณ์หรือผลใด ๆ ที่เกิดขึ้นกับตนนั้น ไม่ได้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนเองทั้งหมด แต่เป็นผลจากโชคชะตาเคราะห์กรรม ความบังเอิญ มีอิทธิพลอำนาจของผู้อื่นผลักดันให้ไปหรือเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันหรือพลังอำนาจใด ๆ

นิสิตผู้ที่มีความเชื่อมั่นอำนาจภายในตนจะพยายามเชื่อสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตนตามลำดับขั้น ให้คุณค่าทางทักษะหรือผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากความพยายามเป็นสำคัญ รวมทั้งไม่ยอมให้ใครชักจูงโดยไม่มีเหตุผล และสอดคล้องกับการศึกษาของ สตรีคแลนด์ (Strickland)¹ พบว่า ผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมักเป็นผู้ที่ชอบแสวงหาความรู้ มีความเชื่อในความสามารถของตนพึ่งพาตนเองมากกว่าพึ่งพาคนอื่น ใช้เวลาในการคิดไตร่ตรองเกี่ยวกับงานที่ทำมากกว่า อดทนต่องานหนัก ให้ความสำคัญต่อความสำเร็จและรู้จักศึกษาหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานโดยไม่ต้องอาศัยคนอื่น ๆ เป็นคนออกได้รอดได้ ส่วนผู้ที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะมีลักษณะตรงข้าม ถ้าพิจารณาความสุขภาพอนามัยพบว่า ผู้ที่เชื่ออำนาจภายในตน มีการรักษาสุขภาพอนามัยและป้องกันโรครมากกว่าพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตน และในด้านพฤติกรรมระหว่างบุคคล ก็พบว่า ผู้ที่เชื่ออำนาจภายในตนยังเชื่ออำนาจภายในตนยังเชื่อตามการชักจูงที่มีเหตุผล ส่วนพวกที่เชื่ออำนาจภายนอกตนมักต้องใช้อำนาจบังคับโฮลแลนเดอร์ (Hollander)² ยังพบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนนั้นสัมพันธ์กับพฤติกรรมกระทำ

¹ Strickland, B.R. "Internal – External Control in the Classroom," in *Personality Variables in Social Behavioral*, Edited by Thomas Blass, (New York : John Wiley and Son, 1977), p. 142.

² Hollander, Edwin P. *Principle and Method of Social Psychology*, (London : Oxford University Press, 1981), p.123.

ความดีของบุคคลด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงเดือน พันธมนาวิน¹ ได้วิเคราะห์จิตลักษณะที่จำเป็นสำหรับพลเมืองดี และข้าราชการที่ดี พบว่า ลักษณะทางจิตที่เป็นแกนกลางของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ มี 8 ลักษณะนั้นคือ ความเชื่ออำนาจภายในตน ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานทางจิตใจที่จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมที่เหมาะสมและการพัฒนาทางจริยธรรม ส่วน อ้อมเดือน สดมณี² ได้ฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครู ซึ่งความเชื่ออำนาจภายในตนเป็นจิตลักษณะหนึ่งที่ทำการศึกษา ผลพบว่า กลุ่มที่ได้รับการฝึกทางพุทธศาสนาจะมีคะแนนความเชื่ออำนาจภายในตนสูงกว่ากลุ่มอื่น

และสอดคล้องกับงานวิจัยของโรเจอร์ และคนอื่น ๆ (Roger and others)³ พบว่า ความเชื่ออำนาจภายในตนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ของการอ่าน ทักษะคิดต่อการอ่าน และอัตรานอ้ทศน์ จากผลการศึกษาคความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอกตน และความเชื่อที่มีเหตุผล-ไร้เหตุผล โดยเก็บข้อมูลจากพนักงานองค์การบริหารมวชนของรัฐ จำนวน 105 คน พบว่า คนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนมีความเชื่อที่มีเหตุผลมากกว่าส่วนคนที่มีความเชื่ออำนาจภายนอกตนจะมีความเชื่อแบบไร้เหตุผลมากกว่า (Martin and others)⁴ และได้ศึกษาว่าความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติในการเข้าใจต่อสิ่งแวดล้อมและความเชื่ออำนาจตน พบว่า เด็กที่มีความเชื่ออำนาจภายในตน มีคะแนนด้านบวกในการวัดทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าเด็กอื่น ๆ ความสัมพันธ์นี้แสดงถึงว่าเด็กมีความรู้สึว่า เขามีอำนาจควบคุมสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบในการกระทำของตน และมีทัศนคติส่งเสริมสิ่งแวดล้อมอย่างมาก

¹ ดวงเดือน พันธมนาวิน, การพัฒนาจิตใจของข้าราชการ : หลักและแนวปฏิบัติทางวิชาการ, วารสารการวัดผลการศึกษา, 14 (2), (2528), หน้า 51-52.

² อ้อมเดือน สดมณี, ผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผลของครู, ปรัญญานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนาศึกษาศาสตร์), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536), หน้า 90.

³ Rogers, Everett M., with F. Floyd Shoemaker, **Communication of Innovations**, (New York : the Free Press, 1971), p. 148.

⁴ Martin, Janice, E. and others. **“The Relationship Among Internal –External Locus of Control and Rational–Irrational Beliefs,”** Paper Presented at the Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Association, 13-15 ; November, (1991), pp.13-15.

งามตา วนิทานนท์¹ ได้ศึกษา ความเชื่ออำนาจในตน ในงานที่ตนรับผิดชอบ หมายความว่า ปริมาณความเชื่อว่าจะผลดี ผลเสียที่เกิดในงาน และการที่ บุตรธิดาจะเป็นคนดี คนเก่ง ได้นั้น เกิดจากการกระทำของผู้ตอบเป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเกิดจากโชค เคราะห์ ความบังเอิญ หรือ เกิดจากคนอื่น ผู้ตอบมีความเชื่อว่าตนทำนายได้แม่นยำว่าอะไรจะเกิดขึ้น เพราะตนทราบสาเหตุของผลเหล่านั้น และผู้ตอบเชื่อว่าตนสามารถควบคุมให้เกิดผลดี และป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในงาน หรือในบุตรของตนได้มาก ผลจากแบบวัดนี้ผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงแสดงว่ามีความเชื่ออำนาจในตนมาก

ระดับลักษณะมุ่งอนาคต กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลการวิจัย พบว่า ลักษณะมุ่งอนาคต มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยความเชื่ออำนาจในตนสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านได้ค่อนข้างปานกลาง ยกเว้น ผลการเรียนด้านเก่ง อาจเป็นเพราะนิสิตที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงบางคนมีแรงจูงใจในการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีสอบตรงมาก ทั้งนี้เพราะนิสิตที่เข้ามาเรียนนั้นคิดว่า การมาเรียนในระดับอุดมศึกษานั้นมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและหน้าที่การงานได้ ทำให้รู้จักวางแผน รู้จักแก้ปัญหาและเล็งเห็นว่า เมื่อตัวเองจบแล้วสามารถที่จะนำวุฒิทางการศึกษาไปปรับชั้นการทำงานและนำความรู้ไปพัฒนาหน้าที่การงานให้มีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น

นิสิตที่มีลักษณะมุ่งอนาคตค่อนข้างปานกลาง บางคนมีแรงจูงใจในการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาโดยวิธีสอบตรงน้อย ทั้งนี้เพราะนิสิตที่เข้ามาเรียนนั้นคิดว่า การมาเรียนในระดับอุดมศึกษานั้นไม่มีประโยชน์ ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันและในหน้าที่การงานได้ จึงทำให้ขาดลักษณะมุ่งอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตรชนก พุ่มพวง² ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า (1) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ

¹ งามตา วนิทานนท์, ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร, (สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536), หน้า 25.

² เนตรชนก พุ่มพวง, ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ, ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546), หน้า 147.

ลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มี 8 ตัวแปร ได้แก่ ระดับชั้นที่กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ บุคลิกภาพ เจตคติต่อการเรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง สิ่งแวดล้อมทางการเรียนสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน (2) ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบกับลักษณะมุ่งอนาคต ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมี 1 ตัวแปร คือ ระดับชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจฉิม¹ ศึกษาจริยธรรมของเยาวชนไทย พบว่า (1) ลักษณะมุ่งอนาคต แปรปรวนไปตามลักษณะทางสังคม 3 ประการ คือ เพศ ชั้นเรียน และสถานที่เกิด โดยผู้หญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ชาย (2) ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรม เลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบใช้เหตุผล และแบบลงโทษทางจิตจะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง (3) ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับจริยธรรม

ระดับสุขภาพจิต กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลการวิจัย พบว่า สุขภาพจิต ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตและสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นิสิตบางคนที่มีสุขภาพจิตดี มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก ทั้งนี้เพราะนิสิตบางคน มีสุขภาพจิตดี สามารถควบคุมอารมณ์ ความรู้สึก แต่ทักษะด้านระดับสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ไม่เอื้ออำนวยต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ซึ่งจำเป็นต้องใช้ทักษะหลายด้าน จึงทำให้นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก

นิสิตบางคนที่มีสุขภาพจิตดี มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อย ทั้งนี้เพราะ ระดับสติปัญญา ความรู้ความสามารถ ความสนใจ และความพร้อมด้านทักษะต่าง ๆ ทำให้นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข เป็นไปได้ไม่เหมาะสม

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร สุยะใจ อ้างอิงจากมโนญ เป็นเจริญ อ้างอิงมาจาก Percival.² ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและความสนใจของ

¹ ดวงเดือน พันธุนาวิน, และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม, *จริยธรรมของเยาวชนไทย*, รายงานการวิจัยฉบับที่ 21, (กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพุทธธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520), หน้า 102-109.

² มโนญ เป็นเจริญ, อ้างอิง, ประยูร สุยะใจ, *องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย วัฒนธรรมาวุธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร*, หน้า 32.

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนมัธยมคูลูชา มลรัฐโอคลาโฮมา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายจำนวน 373 คน นักเรียนหญิง 493 คน กับนักเรียนระดับเดียวกันในโรงเรียนมัธยมโกลเวอร์คิลฟแลนด์ ในมลรัฐนิวยอร์ก พบว่า สุขภาพจิต นิสัยในการเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาเกี่ยวกับในการเรียน และคุณสมบัติส่วนตัว ความสัมพันธ์ในครอบครัว กิริยามารยาท มีความสำคัญกับนักเรียนในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรินทร์ พริ้งทองฟู อ้างอิงจาก สมทรง สุวรรณเลิศ¹ ศึกษาเด็กที่มีปัญหาการเรียนของเด็กที่เรียนไม่ดี หรือเรียนต่ำกว่าความสามารถในเกณฑ์เฉลี่ย หรือในเด็กฉลาดมาก แต่เรียนไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งนี้เนื่องมาจากเด็กมีปัญหาทางอารมณ์ ซึ่งมีสาเหตุหลายอย่าง เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวไม่ดี พ่อแม่ไม่ลงรอยกัน ทำให้เด็กพลอยวิตกกังวล ขาดความสุข หรือบางทีพ่อแม่ไม่เข้าใจและไม่สนใจเด็กเลย ทำให้เด็กรู้สึกว่าการเรียนไม่มีประโยชน์และขาดกำลังใจในการเรียน

3. ปัจจัยทางสังคม

ระดับสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลงานการวิจัย พบว่า สภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางบวกได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 และสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข สามารถอธิบายได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับความต้องการของนิสิตย่อมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง ด้านมีความสุข ในทางที่ดี แต่ในทางตรงกันข้ามหากนิสิตไม่ได้รับสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัยแบบที่ตนเองต้องการตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง รวมทั้งไม่ได้รับการสนับสนุนให้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนสนใจ และปฏิบัติตนตามที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมด้านดี ด้านเก่ง ด้านมีความสุข เป็นไปในทางที่ดีได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผกาทิพย์ เกษรากุล² ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ในทัศนะของนิสิต พบว่า บรรยากาศการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยเกิดจาก ผู้สอน วิธีการสอน ผู้เรียน การซักถามและการถกเถียงทาง

¹ สมทรง สุวรรณเลิศ, อ้างใน, จักรินทร์ พริ้งทองฟู, ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 1 สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 23.

² ผกาทิพย์ เกษรากุล, สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทัศนะคตินิสิตร, ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2524), หน้า 21.

วิชาการ การจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ ซึ่งจะส่งผลต่อผลการเรียน และการพัฒนาการทางสังคม อารมณ์ และสติปัญญาของนักศึกษาได้

และงานวิจัยของ ประยูร สุขะใจ อ้างอิงจาก สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน¹ กล่าวว่า การจัดสภาพห้องเรียน ให้เป็นที่ดึงดูดความสนใจ บรรยากาศที่สงบ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านโต๊ะ ที่นั่ง วัสดุอุปกรณ์ การถ่ายเทอากาศ แสงสว่างให้เพียงพอ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกสบายกาย สบายใจ ซึ่งจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการเรียนด้วย และสอดคล้องกับที่ลอว์เรนซ์ (นริศรา ริชาร์ดสัน อ้างอิงจาก Lawrehce)² กล่าวว่าลักษณะทางกายภาพด้านการเรียนการสอน เป็นสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาที่มีผลต่อสภาพจิตใจอารมณ์ ความรู้สึกที่จะทำให้รู้สึกสนใจเรียน

และสอดคล้องกับการศึกษาของ วิธฮอล (Withall)³ กล่าวว่า การเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อบรรยากาศในการเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียน กล่าวคือ นักเรียนที่เห็นว่าประสบการณ์นั้นตรงกับความต้องการและเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะของเขา และไม่ใช้บรรยากาศที่ขู่เข็ญ กล่าวคือ นักเรียนไม่รู้สึกลัวสถานการณ์นั้น ๆ มีความน่ากลัว หากแต่รู้สึกว่าได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีความจริงใจต่อกัน

ระดับความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลงานการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านได้ค่อนข้างปานกลาง ยกเว้น ผลการเรียนด้านเก่ง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 แสดงว่า นิสิตบางคนที่มีสัมพันธภาพดีกับอาจารย์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี ด้านเก่ง ด้านมีความสุข ค่อนข้างปานกลาง ทั้งนี้เพราะสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์ มีความเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศในชั้นเรียนว่า ควรคำนึงถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนิสิต ความคิดกับ

¹ สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน, อังไฉ, ประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 32.

² Lawrence, Frances. "Student Perception of the Classroom Learning Environment in Biology, Chemistry and Physics," Journal of Research in Science Teaching, (1976), 13 : pp.315-323.

³ Withall, Joh. The Development of A Technique of the Measurement of Social-Emotional Climate in Classroom, The Journal of Experimental Education, 17 : (1979, March), pp. 347-361.

ความรู้สึกร่วมกันที่มีต่อกัน ตลอดจนทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ ควรได้รับความสนใจ และให้ความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการเน้นวิชาการและสติปัญญา เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่มีบรรยากาศไม่ตึงเครียดเป็นการเสริมความอบอุ่นมั่นใจ และเชื่อถือกันระหว่างอาจารย์และนิสิตย่อมจะเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและสุขภาพจิตของนิสิตได้มาก ดังนั้นบรรยากาศในชั้นเรียนที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์อันได้แก่ ปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างอาจารย์กับนิสิตและนิสิตด้วยกันเอง มีผลต่อการสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนและสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของบุธ ประยูร สุยะใจอ้างอิงจาก Butth.¹ ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน พบว่า ครูที่พยายามทำความรู้จักกับเด็ก ให้ความเห็นนอกเหนือใจเด็ก รู้จักส่งเสริมการเรียนตามความต้องการและความสนใจของเด็ก เด็กจะเรียนได้ดีมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียน และมีความสามารถปรับตัวได้สูงซึ่งกับครูที่มุ่งสอนโดยวิธีกดดันให้เด็กยอมรับความต้องการของตนผลที่สุดเด็กจะไม่พอใจในตัวครูและเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

และสอดคล้องกับการศึกษาของไทเลอร์ (Tyler)² ได้ศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างครูกับนักเรียนในอุดมคติผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพที่ดีในอุดมคตินั้น ครูต้องมีการสื่อความเข้าใจที่ดีกับนักเรียน เป็นมิตรที่ดีให้ความรักความเอาใจใส่ มีความเข้าใจ และยอมรับนักเรียน

นิสิตบางคนที่มีสัมพันธภาพดีกับอาจารย์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุขค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เพราะการที่อาจารย์กับนิสิตมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความเป็นกันเองให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา คำแนะนำทั้งด้านการเรียนและด้านส่วนตัวแก่นิสิต นิสิตจะเกิดความอบอุ่นทางใจ ไม่ย่อท้อต่อการเรียน สามารถขอคำอธิบายเพิ่มเติมเมื่อไม่เข้าใจในบทเรียน เห็นความสำคัญของการเรียนทำให้นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านการเรียนน้อย

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร สุยะใจ อ้างอิงใน สุไร พงษ์ทอง เจริญ³ กล่าวถึงพฤติกรรมที่ครูควรปฏิบัติ คือ ครูต้องเข้าใจผู้เรียนและปัญหาของผู้เรียน รู้วิธีที่จะช่วยให้นักเรียนแก้ปัญหาเหล่านั้น ได้ นอกจากนี้ครูจะต้องนุ่มนวล เปี่ยมด้วยเมตตา ในขณะที่เด็กต้องเด็กเด็วเข้มแข็ง เพราะในการฝึกภาษา ครูต้องเข้าถึงตัวผู้เรียน ถ้ามี

¹บุธ, อังไฉ, ประยูร สุยะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 39.

² Tyler, Leona E, *The Psychology of Human Difference*, 3rd ed, (New York : Appleton-Century Co, 1964), p. 39.

³ สุไร พงษ์ทองเจริญ, อังไฉ, ประยูร สุยะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 39.

ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนไม่ดี การเรียนการสอนอาจล้มเหลว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพพงษ์ บุญจิตตรคุณ¹ ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้สอนไม่สร้างบรรยากาศแห่งความน่ากลัวให้เกิดขึ้น การเรียนรู้มิใช่เกิดขึ้นชั้นเรียนเสมอไป ดังนั้นการพบปะ ชักถามนอกชั้นเรียนจะสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรได้ง่ายขึ้น อย่าทำให้เกิดการเสียน้ำ และควรฟังความคิดเห็นนักเรียนบ้าง

ระดับ สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลงานการวิจัย พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวก และสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์ สามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านได้ค่อนข้างมาก ยกเว้น ผลการเรียนด้านเก่ง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 แสดงว่า นิสิตบางคนที่มีสัมพันธภาพดีกับเพื่อน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุขค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพราะ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี ต้องการสนับสนุนต่อกัน เมื่อมีปัญหาไม่ว่าเรื่องเรียนหรือเรื่องส่วนตัวก็ให้การปรึกษากัน ฟังพาท้ายกันและกันได้มาก การทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็เป็นไปด้วยความราบรื่น

ส่วนในการพยากรณ์ผลอันดับสุดท้าย การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเก่ง อาจเป็นเพราะว่า นิสิตบางคนมีที่มีปัญหาด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นมักจะมีปัญหาด้านการเรียนด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนอาจทำให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพและทำให้เกิดความเครียดทางอารมณ์ และไม่มีความสุข จึงทำให้เกิดความขัดแย้ง และมีมิตรภาพเป็นไปในทางที่ไม่ดี จะทำให้นิสิตเกิดช่องว่างระหว่างเพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนก็ไม่สามารถที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข เป็นไปในทางที่ดีได้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร สุขะใจ เดอคอสเตอร์ (ชมนุช บุญสิทธิ อ้างอิงจาก Decoster. :Management Accounting : A Decision emphasis)² ได้ศึกษาสัมพันธภาพ

¹ นพพงษ์ บุญจิตตรคุณ, “นักบริหาร : ผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้,” ก้าวเข้าสู่ผู้บริหาร, (กรุงเทพมหานคร : องค์กรศิลปการพิมพ์, 2527), หน้า 48-67.

²ชมนุช บุญสิทธิ, อังไฉ, ประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 41.

ระหว่างเพื่อนของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรินทร์ พริงทองฟูอ้างอิงจาก จงกล ศະภูริ.¹ ได้ศึกษาปัญหาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และชั้นเตรียมอุดมศึกษาของโรงเรียนจังหวัดพระนคร จำนวน 400 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีปัญหาสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70-75 รองลงมาคือ ปัญหาการปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ข้อบังคับของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 63.25 และปัญหาการเงิน คิดเป็นร้อยละ 53.75 ส่วนปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือ ปัญหาความสัมพันธ์กับครู อาจารย์ คิดเป็นร้อยละ 37.50

ประยูร สุขะใจอ้างอิงจาก ผ่องพรรณ บัณฑารานนท์² ได้ศึกษาความต้องการความช่วยเหลือของนักศึกษาวิทยาลัยครูมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ต้องการคำแนะนำในเรื่องการเสริมสร้างบุคลิกภาพ การคบเพื่อน การดำเนินชีวิตในมหาวิทยาลัยและปัญหาอนาคต

นิสิตบางคนที่มีสัมพันธ์ภาพดีกับเพื่อน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุขค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เพราะการเป็นไม่เป็นมิตรไมตรีต่อกัน ไม่ห่วงใยและไว้ใจกัน เมื่อมีปัญหาที่ไม่พยายามช่วยเหลือปรึกษากัน ฟังพาทอาศัยซึ่งกันและกันไม่ได้ การร่วมกิจกรรม หรือร่วมงานอื่น ๆ ก็เป็นไปด้วยอุปสรรคไม่สะดวกราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรอนลันด์ (Gronlund).³ ได้ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาที่มีปัญหาด้านสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นมักจะมีปัญหาด้านการเรียนด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความขัดแย้งในกลุ่มเพื่อนอาจทำให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพและทำให้เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์ และไม่มีความสุข

¹ จงกล ศະภูริ, บทบาทของครูที่จะช่วยเด็กวัยรุ่นให้เผชิญปัญหาชีวิต, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2500), หน้า 70-74.

² ผ่องพรรณ บัณฑารานนท์, อังไฉน, ประยูร สุขะใจ, องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร, หน้า 42.

³ Gronlund, Norman edward. **Sociometry in the classroom**, (New York : McGraw, 1959), p. 176.

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดีเซนา (Desena)¹ ได้ศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ของมหาวิทยาลัย เพนซิลวาเนีย ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีคุณลักษณะที่สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่น ได้ดีกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

และผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานจันทร์ สุขลายาจิต² ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเขียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า สัมพันธภาพระหว่างนิติตกับเพื่อนไม่มี ความสัมพันธ์กับความสามารถในการเขียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 แสดงว่านักเรียนบางคนมีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนดี มีความสามารถในการเขียนวิชาภาษาไทยมาก ทั้งนี้ เพราะการมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียน การช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ในหมู่เพื่อนเกิดบรรยากาศของสังคมที่เป็นกันเองระหว่างนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึก อบอุ่น มีความเชื่อมั่นในตนเอง กระตือรือร้นเอาใจใส่ในการเรียนวิชาภาษาไทย จนมีความสามารถในการเขียนวิชาภาษาไทยมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประยูร สุขะใจ อ่างอิงในนิภา นิธยาน³ ได้กล่าวถึงเพื่อนและอิทธิพลของเพื่อนที่ได้รับการยกย่องนับถือจากเพื่อนมากเพียงใด ย่อมทำให้เป็นคนมีลักษณะเป็นมิตร น่าคบและกล้าแสดงออกในสิ่งต่าง ๆ แต่ถ้าเด็กมีสังคมที่ไม่ดี และไม่ได้รับการยกย่อง จะรู้สึกแค้นเคียดและบางครั้งมีความหวาดหวั่นใจ เด็กจะพยายามที่จะ ขอมรับและคล้อยตามความเห็นการกระทำทุกอย่างของเพื่อนแม้บางครั้งจะไม่เต็มใจก็ตาม จะเห็น ได้ว่า เด็กที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนจะมีลักษณะเป็นอิสระ อารมณ์ดี และเป็นตัวของตัวเอง มากกว่าจะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลความคิดของคนอื่น

4. จิตลักษณะตามสถานการณ์

ระดับการรับข้อมูลข่าวสาร กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิติต ด้านดี ด้าน เก่ง และด้านมีความสุข

¹Desena, Paul A. **The Role of Consistency in identifying Characteristics of Three Level of Achievement**, The Person and Guidance Journal, 43: (1964, October), pp. 145-149.

²กานจันทร์ สุขลายาจิต, **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเขียนวิชาภาษาไทยของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร**, ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยา การศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547), หน้า 112.

³อ่างแก้ว, พระมหาประยูร สุขะใจ, **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของ นิติตคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร**, หน้า 42.

จากผลงานการวิจัย พบว่า ระดับการรับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยความสัมพันธ์การรับข้อมูลข่าวสารสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้าน ได้ระดับมาก ยกเว้น ผลการเรียนด้านเก่ง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 แสดงว่า นิสิตบางคนที่มีการรับข้อมูลข่าวสาร มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ระดับมาก ทั้งนี้ เพราะ มีการช่วยสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ โดยผ่านระบบการสื่อสาร แหล่งข้อมูลระบบเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าทันสมัย เมื่อมีปัญหาเรื่องเรียนหรือศึกษาค้นคว้าวิจัย สามารถรับข้อมูลข่าวสารของมหาวิทยาลัย ห้องสมุด ระบบอินเทอร์เน็ต และผ่านสื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี จะทำให้นิสิตเป็นคนที่ทันเหตุการณ์ปัจจุบัน และเทคโนโลยี ย่อมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุขระดับมาก

ส่วนในการพยากรณ์ผลอันดับสุดท้าย การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเก่ง อาจเป็นเพราะว่า นิสิตบางคนมีการรับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ดีในกรณีที่ข่าวสารที่ได้รับมาใหม่มีความขัดแย้งกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิม บุคคลมักจะบิดเบือนข่าวสารนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตน จึงมีการรับข้อมูลข่าวสารอย่างไม่เต็มที่ จะทำให้นิสิตขาดทักษะในกระบวนการเรียนรู้อย่างถูกต้อง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนก็ไม่สามารถที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข เป็นไปในทางที่ดีได้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ วุฒิชัย จ้านงศ์อ้างอิงในชาร์ล เค แอลคิน (Charles K. Alkin,¹) ได้กล่าวว่า ในกรณีที่มนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมากเท่าไร ความต้องการข่าวสารก็จะมีเพิ่มขึ้นเท่านั้น โดยแสวงหาข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานสี่ประการของมนุษย์ คือ ต้องการรู้ในเหตุการณ์ ต้องการคำแนะนำในการปฏิบัติให้ถูกต้อง ต้องการข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง และต้องการข่าวสารเพื่อนำไปใช้ในการสนทนากับบุคคลอื่น

และสอดคล้องกับการศึกษาของ เคลปเปอร์ (Joseph T. Klapper)² ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการในการเลือกรับสาร (Selectivity process) ดังนี้

¹ วุฒิชัย จ้านง, **พฤติกรรมการณ์ตัดสินใจ**, พิมพ์ครั้งที่ 1, โครงการวิจัยสนับสนุนโดยคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2523), หน้า 55.

² Klapper, Joseph T. **The Effects of Mass Communication**, (Glencco Illinois : The Free Press, (1960), p. 152.

1. การเลือกเปิดรับ (Selective Exposure) กล่าวคือ บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อ และข่าวสารจากแหล่งสารต่าง ๆ ตามความสนใจ และความต้องการ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาหรือสนองความต้องการของตน

2. การเลือกให้ความสนใจ (Selective Attention) นอกจากจะเลือกเปิดรับสารแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจเฉพาะข่าวสารที่สอดคล้องกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิม และหลีกเลี่ยงที่จะให้ความสนใจกับข่าวสารที่ขัดแย้งกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิมของตนด้วย

3. การเลือกรับรู้ (Selective Perception) บุคคลจะเลือกรับรู้หรือเลือกตีความข่าวสารที่ได้รับไปในทางที่สอดคล้องกับทัศนคติ และประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อน ในกรณีที่ข่าวสารที่ได้รับมาใหม่มีความขัดแย้งกับทัศนคติ และความเชื่อดั้งเดิม บุคคลมักจะบิดเบือนข่าวสารนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตน

4. การเลือกจดจำ (Selective Retention) หลังจากที่บุคคลเลือกรับเลือกให้ความสนใจ และเลือกตีความข่าวสารในส่วนที่ต้องการจำเข้าไปเก็บไว้เป็นประสบการณ์ เพื่อที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป และจะพยายามลืมในส่วนที่ต้องการจะลืมอีกด้วย

ระดับเจตคติต่อการเรียนและสถาบัน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลงานการวิจัย พบว่า เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยความสัมพันธ์เจตคติต่อการเรียน และสถาบันสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้านได้ระดับมาก ยกเว้น ผลการเรียนด้านเก่ง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 แสดงว่า นิสิตบางคนที่มีเจตคติต่อการเรียนและสถาบัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ก่อนข้างมาก ทั้งนี้เพราะ มีความรู้สึกเชื่อ ศรัทธา ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนเกิดความพร้อมที่จะแสดงการกระทำออกมา ซึ่งอาจจะไปในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ เจตคติยังไม่เป็นพฤติกรรม แต่เป็นตัวการที่จะทำให้พฤติกรรม ดังนั้นเจตคติจึงเป็นคุณลักษณะของความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในใจ จะทำให้นิสิตเป็นคนมีสภาพจิตใจดี มีความจงรักภักดีต่อสถาบันของตนเอง ตลอดจนเป็นผู้มีความเชื่อ ศรัทธา มีทำที่ที่ดีทั้งการปฏิบัติและการแสดงออกอื่น ๆ เป็นไปในทางที่ดีงาม ย่อมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุขก่อนข้างมาก ส่วนในการพยากรณ์ผลอันดับสุดท้าย การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเก่ง อาจเป็นเพราะว่า นิสิตบางคนมีความรู้สึกที่ไม่ดี ความคิดเห็นที่มีต่อครู ต่อการศึกษา ทั้งด้านการเรียนการสอน ครอบคลุมเนื้อหา 2 ประการ คือ การยอมรับตัวครู และการยอมรับคุณค่าทางการศึกษา ซึ่งวัด

โดยแบบสำรวจเจตคติทางการเรียน จึงมีเจตคติต่อการเรียนและสถาบันเป็นไปในทางที่ไม่ดี จะทำให้นิสิตมีเจตคติต่อการเรียนและสถาบันแบบไม่สร้างสรรค์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนก็ไม่สามารถที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข เป็นไปในทางที่ดีได้

ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริรัตน์ ภูสกุลเจริญศักดิ์¹ ได้ให้ความหมายของทัศนคติในการเรียนว่า หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกเอนเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ในเรื่องการเรียนอันเกี่ยวข้องกับตัวครู การศึกษา และเพื่อน ซึ่งแสดงออกในรูปพฤติกรรม 2 ลักษณะคือ

1. เจตคติที่ดีต่อการเรียนหรือทัศนคติทางบวก (Positive Attitude) นักเรียนจะแสดงออกในลักษณะพึงพอใจในการเรียน สนใจการเรียน มีความรู้สึกว่าคุณครูเป็นบุคคลที่น่าเคารพสามารถ ถ่ายทอดความรู้สึกได้ดี เห็นคุณค่าของการศึกษา และเห็นว่าเพื่อนให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเรียน

2. เจตคติที่มีต่อการเรียนหรือทัศนคติทางลบ (Negative Attitude) นักเรียนจะแสดงออกในลักษณะความไม่พอใจ ไม่ชอบการเรียน ไม่ชอบครู ไม่ชอบเพื่อน ทำให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ขาดเรียนบ่อย ๆ

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุดฤทัย มุขยวงศา² ได้อธิบายเจตคติในการเรียนว่าเป็นสภาพทางอารมณ์ ความรู้สึกความคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออก เพื่อตอบสนองต่อครู โรงเรียน และระบบการศึกษาเกิดขึ้นจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งอาจแสดงได้ 2 ด้านคือ

1. เจตคติในทางที่ดีต่อการเรียน นักเรียนจะแสดงออกในลักษณะความพึงพอใจสนใจมาเรียนอย่างสม่ำเสมอ ยอมรับความสามารถและวิธีการสอนของครู เห็นคุณค่าของการศึกษา

2. เจตคติในทางที่ไม่ดีต่อการเรียน นักเรียนจะแสดงออกในลักษณะความไม่พึงพอใจไม่เห็นด้วย ไม่ชอบครู ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียนบ่อย ๆ ไม่เห็นคุณค่าของการศึกษาพิทักษ์ วงแหวน

¹ ศิริรัตน์ ภูสกุลเจริญศักดิ์, ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์ที่มีต่อทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์, ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531), หน้า 31.

² สุดฤทัย มุขยวงศา, ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มโดยแนวความคิดแบบพิจารณาความเป็นจริงที่มีต่อนิสัยและทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3, วิทยานิพนธ์ ค.ม. (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 7.

อ้างอิงจากจารุลักษณ์ พินพรหมราช¹ กล่าวว่า เจตคติทางการเรียน หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการเรียน โดยเฉพาะความรู้สึกที่มีต่อครู และยอมรับคุณค่าของการศึกษา

และสอดคล้องกับการศึกษาของ อุทุมพร จามรมาน² ได้กล่าวว่า เจตคติต่อการเรียนของผู้เรียนในทางบวก จะประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ เจตคติ บุคลิกภาพของครู วิชาที่เรียน การสอนของครู การเรียนของตนเอง สภาพในห้องเรียน การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ระดับการปรับตัวในการทำงาน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข

จากผลงานการวิจัย พบว่า การปรับตัวในการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมของนิสิต ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2 โดยความสัมพันธ์การปรับตัวในการทำงานสามารถพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกด้าน ได้ระดับมาก ยกเว้น ผลการเรียนด้านเก่ง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 แสดงว่าแสดงว่านิสิตบางคนที่มีการปรับตัวในการทำงาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข ระดับมาก ทั้งนี้เพราะ การที่บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ยอมรับและจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองในสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยจะปรากฏออกมาเป็นความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปราศจากความคับข้องใจ ย่อมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุขค่อนข้างมาก

ส่วนในการพยากรณ์ผลอันดับสุดท้าย การพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านเก่ง อาจเป็นเพราะว่า นิสิตที่มีสภาพจิตใจที่ประสพและรับรู้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสิ่งแวดล้อมรอบข้างในระดับจิตสำนึกได้แก่ ปัญหาด้านสุขภาพ และพัฒนาการทางร่างกาย ปัญหาด้านการเงิน ด้านสังคม ด้านการปรับตัว ทางอารมณ์และส่วนตัว ปัญหาด้านการงานและอนาคต รวมถึงการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป จะทำให้นิสิตปรับตัวต่อการทำงานไม่ได้ ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข เป็นไปในทางที่ดีได้ สอดคล้องกับ

¹ พิทักษ์ วงแหวน, การศึกษาปัจจัยพระระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ, ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา), (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546), หน้า 26.

² อุทุมพร จามรมาน, การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พีเอ็นพี พับลิชชิ่ง, 2532), หน้า 3-4.

การศึกษาของลาซาลัส (Lazarus)¹ ได้จัดองค์ประกอบที่แสดงว่าบุคคลปรับตัวได้ไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. มีความคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เป็นบุคคลที่มีความสุขในการแก้ปัญหา โดยที่จะวางแผนอย่างระมัดระวัง ทำงานละเอียดและจริงจัง
  2. ทักษะทางสังคม (Social ability) เป็นบุคคลที่สามารถเข้ากับคนอื่นได้อย่างง่ายดาย เป็นบุคคลที่มีชีวิตชีวาเพลิดเพลินในการเข้าสังคม
  3. มีความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional Stability) เป็นบุคคลที่ไม่ปล่อยอารมณ์ไปกับความกลัวหรือความวิตกกังวลจนเกินไป สามารถผ่อนคลายและหลีกเลี่ยงความตึงเครียด มองชีวิตในสภาพความเป็นจริงมากกว่าความเพ้อฝัน
  4. มีความเชื่อมั่น (Confidence) เป็นบุคคลที่เห็นคุณค่าในการตัดสินใจของตนเอง ปรับตัวได้อย่างง่ายดายในสถานการณ์แปลกใหม่หรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัจจุบันและอนาคตด้วยดี ไม่มีความรู้สึกต่ำต้อย และมีความพึงพอใจต่อรูปร่างของตนเอง
  5. ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (Personal Relations) เป็นบุคคลที่มีความอดทนไม่โกรธบ่อย และไม่โกรธง่าย มองโลกในแง่ดี ไม่วิพากษ์วิจารณ์คนอื่นมากเกินไป
  6. ความพึงพอใจในบ้าน (Home Satisfaction) เป็นบุคคลที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดี พึงพอใจในสภาพทางบ้าน ได้รับการยกย่องและเข้าใจจากทางบ้าน
- และสอดคล้องกับการศึกษาของ กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ² กล่าวถึงการปรับตัว หมายถึง กระบวนการที่บุคคลพยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตนเอง ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านอารมณ์ ด้านบุคลิกภาพ และความต้องการ ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม จนเป็นสภาพการณ์ที่ตนสามารถอยู่ได้ในสังคม หรือสภาพแวดล้อมนั้น ๆ

5.10 ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. อาจารย์และผู้ปกครองควรตระหนักถึงการเอาใจใส่ในการศึกษาของนิสิต คุณและนิสิต กับทั้งต้องพยายามส่งเสริม สนับสนุน เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียนให้ถือนิสิตเป็นศูนย์กลาง

¹ Lazarus, R.S. **Patterns of Adjustment Human Effectiveness**, (New York : McGraw Hill Book Company, Inc., 1969), p. 26.

² กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ, **สุขภาพจิตในโรงเรียน**, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย, 2524), หน้า 108.

ของการเรียนรู้ เพื่อให้บัณฑิตได้มีการเรียนรู้ได้อย่างเป็นองค์รวม ด้านดี ด้านเก่ง และด้านมีความสุข และมีความสามารถในการเรียนตลอดจนมีความประพฤตินี้ที่เหมาะสมดีงาม

2. มหาวิทยาลัยหรือ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนควรตระหนักถึงวิธีการเรียนการสอนแบบสมัยใหม่ กล่าวคือ เปิดโอกาสให้นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจของนิสิตที่จะมีความสามารถในการเรียนได้เต็มตามศักยภาพของตนเอง ทำให้นักศึกษามีความสนุกสนานกับการเรียนการสอนและได้มีโอกาสเลือกเรียนในสิ่งที่ตนเองสนใจโดยมีอาจารย์คอยให้คำปรึกษา แนะนำ เพิ่มเติมเมื่อเกิดปัญหา ดังนั้นอาจารย์และผู้เกี่ยวข้องสำหรับการเรียน การสอนจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลเอาใจใส่อย่างจริงจัง และสนับสนุนหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเชี่ยวชาญ ที่จะประสบความสำเร็จได้

ข. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาทำนองเดียวกันนี้ ในระดับชั้นต่าง ๆ ของสถาบันการศึกษาทั้งรัฐบาลและเอกชน เช่น ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เพื่อตรวจสอบความคงที่ของผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

2. ในการวิจัยครั้งต่อไปน่าจะนำปัจจัยด้านจิตลักษณะตัวอื่น ๆ มาพิจารณา เช่นทัศนคติต่อการเรียน ความเครียด ค่านิยม และสุขภาวะองค์รวม เป็นต้น

3. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรที่จะได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบผลการเรียนในมหาวิทยาลัย โดยพิจารณาหลักแนวคิดเกี่ยวกับ สุขภาวะองค์รวมตามแนวพุทธธรรม และพิจารณาทฤษฎีอื่น ๆ เช่น ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ (ดวงเดือน พันธมนาวิน)¹

¹ ดวงเดือน พันธมนาวิน, รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรมและการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์, วารสารทันตภิบาล, (2541). 10(2), หน้า 105-108.

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

1.1 เอกสารชั้นปฐมภูมิ

การศาสนา, กรม. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับสังคายนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2530.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

1.2 เอกสารชั้นทุติยภูมิ

1.2.1 หนังสือ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด, 2544.

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ. สุขภาพจิตในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์หามงกุฎราชวิทยาลัย, 2524.

งามตา วนินทานนท์. จิตวิทยาสังคม. เอกสารประกอบการสอน, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ, รศ. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 8, กรุงเทพมหานคร : เทพเนรมิตการพิมพ์, 2544.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. ตำราขั้นสูงเรื่อง สถิติปัญหาและความสามารถทางการรู้การคิด เพื่อวิธีชีวิตที่ดีกว่า. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2541.

_____. ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

_____. รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมและทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมกับการวิจัยและพัฒนากระบวนการไทย. เอกสารประกอบการบรรยาย ในการประชุมปฏิบัติการ รุ่นที่ 5 ครั้งที่ 1 เรื่อง “การวิจัยและพัฒนากระบวนการไทย : การจัดทำโครงการวิจัยเพื่อรองรับยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ”, โครงการวิจัยแม่บท : การวิจัยและพัฒนากระบวนการ

พฤติกรรมไทย, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 28-31 ตุลาคม 2546 ณ โรงแรมและรีสอร์ทที่ภูเก็ตเดือน เขาใหญ่, จังหวัดนครราชสีมา : 2546.

_____. **รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เพื่อการวิจัยสาเหตุของพฤติกรรม และการพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์.** วารสารทันตภิบาล, 10(2), 2541.

ทิพวัลย์ มาแสง. **การสอนภาษาอังกฤษสำหรับคนไทย.** กรุงเทพมหานคร : ทิพย์อักษร, 2532.

นันทกา ทาวุฒิ. **ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและทักษะการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร : เอิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น, 2542.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. **นักบริหาร : ผู้สร้างบรรยากาศการเรียนรู้, ก้าวเข้าสู่ผู้บริหาร.** กรุงเทพมหานคร: องค์กรคิดปีการพิมพ์, 2527.

ปกรณ ปรีชากร. **ทฤษฎี แนวคิดและกลยุทธ์เกี่ยวกับการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2530.

ประสาท อิศรปริดา. **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : กราฟฟิการ์ต, 2522.

ประคินันท์ อุปรนัย. **วิทยาการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : วิคตอรี เพาเวอร์ พอยท์, 2527.

ประมุล สารพันธ์ และคณะ. **รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ในกำกับของรัฐบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,** 2544.

ประมะ สตะเวทิน. **หลักนิเทศศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์, 2528.

_____. **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร.** กรุงเทพมหานคร: มสธ, 2538.

ปรียาพร วงศ์อนุตโรจน์. **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีจำกัด, 2543.

ปรานค์สุทิพย์ ทรงวุฒิศิลป์, **จิตวิทยาเด็กและวัยรุ่น.** พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธศาสนากับสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2525.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. **เอกสารประกอบการสอนวิชาการทดสอบทางจิตวิทยา.** กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2538.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). **พุทธธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2532.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร : ธนัช, 2543.
- _____. ทศวรรษธรรมทัศน์พระธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา, 2543.
- _____. ธรรมบุญชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 345, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- _____. พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- _____. พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2541.
- _____. พัฒนาการพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2527.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2, (พิมพ์ซ้ำครั้งที่ 7), กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์การพิมพ์, 2527.
- พรรณราย ทวีปประภา. จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529.
- พรรณี ชูทัย เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพมหานคร : วรุฒการพิมพ์, 2522.
- พรพิมล จันทร์พลับ. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2537.
- พะยอม วงศ์สารศรี. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2538.
- มุกดา ศรียงค์ และคณะ, รศ. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.
- รัตนา ประเสริฐสม. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2544.
- เรียม ศรีทอง. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, 2544.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2543.
- วิษุตา เตียวสกุล. ผลการใช้กิจกรรมแนะแนวกลุ่มต่อนิสัยในการเรียนและทัศนคติทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม., กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.

- วิภาพร มาพบสุข. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ, 2544.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. **แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. ม.ป.ท., 2542.
- ศุภกุล เกียรติสุนทร. **กิจกรรมของวัดซึ่งจะเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพฯ :**
โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2527.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. **พฤติกรรมกับการพัฒนาคน**. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์, 2543.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีสังคมวิทยา เนื้อหาและแนวทางการใช้เบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2533.
- สิริวรรณ ศรีหพล. **รูปแบบการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา**. คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526.
- สิริอร วิชาวุธ. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- สุพิชญา ชีระกุลและคนอื่น. **การนิเทศการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2524 .
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2545.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่
15, นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2545.
- สุธีรา เผ่าโลกสถิตย์. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : มปท, 2543.
- สุภัททา ปินทะแพทย์. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2539.
- สุชา จันทน์เอม. **จิตวิทยาทั่วไป**. พิมพ์ครั้งที่ 10, กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2539.
- สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม. **จิตวิทยาการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
2521.
- สุทธิ เลิศอรุณ. **พฤติกรรมกับการพัฒนาคน**. กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์, 2543.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542.
- สำนักนายกรัฐมนตรี. **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2539.
- โสภา ชูพิกุลชัย. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2528.
- อุทุมพร จามรมาน, **การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดลักษณะผู้เรียน**, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
พันธ์ พับลิชชิ่ง, 2532.

อุบลรัตน์ เฟื่องสฤติย์, **จิตวิทยาพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 4, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544.

1.2.2 บทความ

กาญจนา แก้วเทพ และ กนกศักดิ์ แก้วเทพ. **การพึ่งตนเอง ศักยภาพในการพัฒนาชนบท**.

กรุงเทพมหานคร : สภาแคทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2530.

งามตา วนินทานนท์. **เทคนิคการประมวลเอกสารเพื่อการวิจัย**. ในเอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการ รุ่นที่ 2 ครั้งที่ 2 เรื่องการวิจัยและพัฒนาระบบ พฤติกรรมไทย : การพัฒนาเค้าโครงการวิจัยและเทคนิคการวิจัย, สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, หน้า 1-21, กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.

งามตา วนินทานนท์, และคณะ. **การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.

พระธรรมญาณมุนี. **“การพัฒนาเป็นวิธีการสร้างสรรค์ปรับปรุง”** วารสารกองทุนสงเคราะห์การศึกษา เอกชน, 2539.

พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ. **รวมบทความการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ**. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522.

ศรีสว่าง พัววงศ์แพทย. **การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก**. ปีที่ 22, ฉบับที่ 4, (เม.ย. – มิ.ย.) หน้า 14-22 ครูศาสตร์, 2537.

1.2.3 รายงานการวิจัย

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. **การพัฒนาจิตใจของข้าราชการ : หลักและแนวปฏิบัติทางวิชาการ**. วารสารการวัดผลการศึกษา, 2528.

_____. **การวิจัยเกี่ยวกับค่านิยมที่ควรส่งเสริมในเยาวชนและประชาชนไทย**. วารสารการวิจัยทางการศึกษา, 10 (2) ; กันยายน, 2523.

_____. **สรุปคำบรรยายเรื่อง โครงการพัฒนาทัศนคติจริยธรรมของข้าราชการสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2527.

_____. **ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรมการวิจัยและพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพมหานคร: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2538.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. **จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน, และอรพินทร์ ชูชม และงามตา วนิทานนท์. **ปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของมารดาไทย.** รายงานการวิจัยฉบับที่ 32, กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2528.
- ดิฐ ศรีนราวัฒน์. “ภาษาอังกฤษในฐานะภาษานานาชาติ : ปัจจัยที่ต้องคำนึงในการจัดการเรียนการสอน,” โคมทัศน์ : 2539.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การแปลผลเมื่อใช้เครื่องมือรวบรวมข้อมูลแบบมาตราส่วนประมาณค่า.** วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2539.
- พวงเพ็ญ อินทรประวัติ. **รวมบทความการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ.** สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา, 2522.
- วิเชียร เกตุสิงห์. “ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้” ข่าวสารการวิจัยศึกษา, 18 (3) : 8-11, กุมภาพันธ์- มีนาคม 2528.
- สุไร พงศ์ทองเจริญ. “ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสอนภาษาอังกฤษในระดับอุดมศึกษา,” มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์ : 2522.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา และคณะ. **ความสัมพันธ์ระหว่างภูมิหลังของนักศึกษา กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.** รายงานการวิจัยวิทยาลัยครูกลุ่มนครหลวง, 2529.
- สงศรี ชมภูวงศ์. **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักศึกษาที่เข้าศึกษาโดยผ่านการคัดเลือก กับนักศึกษาที่สอบคัดเลือก ของวิทยาลัยครูนครศรีธรรมราชปีการศึกษา 2525-2523.** วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2529.
- อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณ์. **องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น.** รายงานการวิจัย, กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2532.

1.2.4 วิทยานิพนธ์

- กมลรัตน์ วันวิชัย. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกวิทยาการศึกษา), กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- กรรณิการ์ กัณษะรักษา. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจภายในภายนอกคนเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยกับพฤติกรรมปฏิบัติตน เพื่อดำรงไว้ซึ่งสภาวะสุขภาพในหญิงตั้งครรภ์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- กรรณิการ์ พินศิริกุล. การสำรวจปัญหาการเรียน สังคม และส่วนตัว ของนักเรียนสารพัดช่างในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา), กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2521.
- กานจันท์ สุขลาชาจิต. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเขียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- กุนจันท์ สิ้นหส์. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบำรุงรักษาสระเก็บน้ำอันเนื่องมาจากโครงการ กสช. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2536.
- ไกรวูธ พนมพงษ์. “แรงจูงใจในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสาราอาชีพ ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- กัญญาภัค พิษณุตม์. มวลเหตุจูงใจในการเลือกเรียนวิชาชีพหลักสูตรระยะสั้นของนักเรียนโรงเรียนฝึกออาชีพ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- พระเจริญ บุญทศ. มวลเหตุจูงใจในการเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของนักเรียนโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.

- จกกลณี ชุตติมาเทวินทร์. การศึกษาองค์ประกอบด้านที่ไม่ใช่สติปัญญาที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- จรรยา ฉินศิริเศรษฐ. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย เขตปทุมวัน สังกัดกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา, กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- จักรินทร์ พริ้งทองฟู. ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน สายสามัญ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 1 สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. ปริญญาโท กศ.ม. (วิชาเอกจิตวิทยาการศึกษา, กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- จกกล ศศะภุรี. บทบาทของครูที่จะช่วยเด็กวัยรุ่นให้เผชิญปัญหาชีวิต. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2500.
- จันทร์ คูปะตะวาทิน. ความคิดเห็นของครูภาษาอังกฤษต่อปัญหาการสอนระดับประถมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521.
- จันทร์ ดิยะวงศ์. รูปแบบที่เหมาะสมในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตครุศาสตร์ ปีที่ 1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.
- จูไร ชุมรัมย์. สภาพแวดล้อมสังคมกลุ่มเพื่อนของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร. ปริญญาโท การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526.
- งามตา วนนันทน. เทคนิคการประมวลเอกสารเพื่อการวิจัย. ในเอกสารประกอบการบรรยายในการประชุมเชิงปฏิบัติการ รุ่นที่ 2 ครั้งที่ 2 เรื่องการวิจัยและพัฒนาระบบ พฤติกรรมไทย : การพัฒนาเค้าโครงการวิจัยและเทคนิคการวิจัย. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, หน้า 1-21 กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.
- งามตา วนนันทน. ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมศาสตร์ของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

- งามตา วนินทานนท์, และคณะ. การวิเคราะห์ดัชนีเชิงเหตุและผลของคุณภาพชีวิตสมรสในครอบครัวไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2545.
- ฉวีวรรณ ปาน้อยนนท์. ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจความเชี่ยวชาญ ความเชื่ออำนาจภายในตน ความพึงพอใจในงาน และความวิตกกังวลในการทำงานของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2547.
- ชวน มณีวรรณ. “แรงจูงใจในการเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญของผู้นำท้องถิ่น จังหวัดชัยภูมิ”, วิทยานิพนธ์ ปรึญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคู่มือผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.
- ณัฐวุฒิ ณ ปิ่น. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษในระดับถ่ายโอน และวิจารณ์ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาการชั้นสูง ในวิทยาลัยครูภาคการศึกษา 8. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์, 2522.
- ดวงพร พวงเพ็ชร์. การส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจากครอบครัวของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์), กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- ดวงเดือน แซ่ตั้ง. อิทธิพลการให้แรงเสริมด้วยเบี้ยรางวัล ต่อความเชื่ออำนาจในตนของเด็กก่อนวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- คารุณี บุญวิก. การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับการคิดอย่างมีวิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วัดผลการศึกษา), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2543.
- เดือนใจ สุขเจริญ. “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกเรียนสาขาเกษตรในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 (สายวิทยาศาสตร์) อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.

- ทิพวัลย์ ปิ่นะกาลัง. “แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2539.
- ทวีพันธ์ คล้ายเพชร. “แรงจูงใจของนักศึกษาวิชาชีพพระยะสัน ในวิทยาลัยสารพัดช่างเขตการศึกษา 5”. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2541.
- ทวีศักดิ์ เบ้าหล่อเพชร. การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเรียนอาชีวศึกษาในโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษา จังหวัดอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2541.
- ทรงพร สดใสจิตต์. ปัจจัยด้านจิตสังคมที่ส่งผลต่อผลการเรียนตามแนวปฏิรูปทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2 ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- ทิพวรรณ สุวรรณประเสริฐ. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว), กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2541.
- ธวัชชัย คำรงไชย. การเปรียบเทียบผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยมีการใช้แบบฝึกการคิดทางวิทยาศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2538.
- ชัยมาส วรงค์สิงห์หระ. การศึกษาการปรับตัวในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2547.
- นริศว์ ปรารมภ์. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- นลินี นินทบดี. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เจตคติต่อวิชาสังคมศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดสังเวช

- กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนสังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531.
- นิพนธ์ วรรณเวช. สภาพแวดล้อมสถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงในทัศนะของผู้บริหารอาจารย์และนักศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศม. (การอุดมศึกษา), กรุงเทพมหานคร : 2538.
- นิภาพร อารีย์. การปรับตัวและแรงจูงใจในการทำงานของพยาบาลจบใหม่ โรงพยาบาลรามารบดิ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.
- เนตรชนก พุ่มพวง. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนราชวินิตบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.
- บุษกร คำคง. ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- บัวขาว กลมศิลป์. ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าศึกษาสายสามัญโดยวิธีเรียนทางไกลของนักศึกษา ศูนย์บริการศึกษานอกโรงเรียนอำเภอ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาผู้ใหญ่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2540.
- บุญประสิทธิ์ ลีตระกูล. ปัจจัยจูงใจที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อที่วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2543.
- บุญชม ศรีสะอาด. รูปแบบของผลการเรียนในโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.
- เบญจมาภรณ์ ช้อยเครือ. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อวิชาชีพครูและพฤติกรรมไม่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543
- ประมุข สารพันธ์ และคณะ. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในกำกับของรัฐบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

- ราชวิทยาลัย. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2544.
- ประเมศวร์ โปธิ์คล้าย. แรงจูงใจในการเลือกเข้าศึกษาต่อวิทยาลัยนาฏศิลป์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2541.
- ประสาท ปิ่นทังกูร. ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และการคิดแบบอเนกนัย. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร, 2516.
- ประหยัด ทองมาก. ความวิตกกังวลนิสัยในการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและต่ำกว่าระดับความสามารถ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- ผกาทิพย์ เกษรากุล. สภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ในทัศนะคติของนิสิต. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2524.
- พระมหาประยูร สุยะใจ. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาจิตวิทยาการศึกษา), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2548.
- พระสมนึก ติ้ะรังษี (สมจิตโต). ศึกษาสภาพปัญหาการศึกษาในสถานการณ์มหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2535.
- พรสวรรค์ เพชรรัตน์. แรงจูงใจในการศึกษาต่อโปรแกรมวิชาเกษตรศาสตร์ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในสถาบันราชภัฏภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2542.
- พิทักษ์ วงแหวน. การศึกษาปัจจัยพหุระดับที่ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่เรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2546.

- พรทิพย์ เจนจริยานนท์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษา
ตอนต้นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถม ศึกษาจังหวัด
ตรัง. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2542.
- มนูญ เป้นเจริญ. การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาส่วนตัวและปัญหาทางการเรียนของนักศึกษาอาชีว
ศึกษา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายและนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 5 จังหวัดสงขลา.
ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
2522.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต พุทธศักราช 2538.**
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2540.
- เมธี โพธิพัฒน์. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ และความซื่อสัตย์
ของเด็กไทย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 2523.
- มนตรี อนันต์รักษ์. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติแบบควบคุมจากภายใน-ภายนอก ทัศนคติทาง
วิทยาศาสตร์และความเชื่อโชคลางในกลุ่มผู้ที่มีอาชีพครู. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.
- ระเบียบ อรชร. “มูลเหตุจูงใจในการเข้าศึกษาวิชาชีพคหกรรมของนักเรียน ระดับประกาศนียบัตร
วิชาชีพสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”.
วิทยานิพนธ์ ปรินญาณิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีว
ศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2537.
- รุ่งนภา ทีฆะ. ความสัมพันธ์ระหว่างอัมโนทัศน์ ความเชื่ออำนาจภายใน-ภายนอก และสัมฤทธิ์ผล
ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดฉะเชิงเทรา. ปรินญาณิพนธ์ ค.ม.
กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- รำไพทิพย์ ชีระนิต. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับผลการเรียน. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.
- วณิชชา ฤกษ์ศิริ. ผลการใช้ตัวแบบนิทานที่มีต่อการพัฒนาความเชื่ออำนาจภายในตนเองของเด็กชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 ที่มีระดับสติปัญญาแตกต่างกัน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
พัฒนาการ), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ,
ถ่ายเอกสาร, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.

- วันชัย ดนัยตโมนุท. คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดปทุมธานี. ปรินญาณีพนธ์ วท.ม. (พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536.
- วัชรรา หมัดป้องตัว. การศึกษาปัญหาในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียน โรงเรียนเกษมโปลีเทคนิค. ปรินญาณีพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ภาควิชาเอกการอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, 2545.
- วันชัย ธนวิโส. การสำรวจทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสนามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543.
- วัลลภา จันทรเพ็ญ. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ในเขตกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- วัชรินทร์ ปัญญาประเสริฐ. พุทธศาสนากับการพัฒนาประชาธิปไตยในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, 2538.
- วาสนา พิทักษ์สาดี. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของนักเรียน สภาพการเรียนการสอนในชั้นเรียน และสภาพแวดล้อมทางบ้าน กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- วินัย สิงหนนท์. แรงจูงใจในการเข้าศึกษาต่อของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคนิคภาคตะวันออกเฉียงและภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2539.
- วิภา สามสุวรรณ. การเลือกศึกษาต่อประเภทวิชาคหกรรมศาสตร์ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารอาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2542.
- วิมลรัตน์ แก้วโพงพอง. การเปรียบเทียบผลการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับการสอนตามคู่มือของครู สสวท.. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2534.

- วิเชียร รักการ, การวิจัยเปรียบเทียบจิตลักษณะของนิสิตและนิสิตอาสาสมัคร : ศึกษาเฉพาะกรณี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522.
- วุฒิชัย จำนง. พฤติกรรมการตัดสินใจ. พิมพ์ครั้งที่ 1, โครงการวิจัยสนับสนุนโดยคณะกรรมการส่งเสริมงานวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ โอเดียน สโตร์, 2523.
- ศิริรัตน์ ภูสกลเจริญศักดิ์. ผลการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามทฤษฎีของโรเจอร์ที่มีต่อทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่2 โรงเรียนพิบูลย์ประชาสรรค์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- สำรวย ประไพศรีศรี. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวด้านการเรียนในระบบไตรภาคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุรนารี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2537.
- สุดฤทัย มุขวงศา. ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มโดยแนวความคิดแบบพิจารณาความเป็นจริงที่มีต่อนิสัยและทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สุนันท์ จันทระ. องค์ประกอบบางประการที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2526.
- สุพจน์ สีนสูงศักดิ์วัฒน์. การสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2527.
- ศุภมัลลิกา อุดการ. องค์ประกอบที่นอกเหนือสติปัญญาที่ส่งผลต่อผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดอุดรดิษฐ์. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2537.
- สมจิตร หอไตรรงค์. ผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะชีวสังคม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. จิตวิทยาพัฒนาการ, กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2539.
- สมบัติ วัจนะสาริกากุล. สภาพแวดล้อมของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ตามทัศนะของนักศึกษา อาจารย์ และผู้บริหาร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524.

- สุทธิยา จงสว่าง. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเอกชนของนักศึกษา
ระดับปริญญาตรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบาย
และการวางแผนสังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก, 2540.
- อ้อมเดือน สดมณี. ผลของการฝึกอบรมทางพุทธพฤติกรรมศาสตร์ต่อจิตลักษณะและประสิทธิผล
ของครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (พัฒนาศึกษาสาตร์), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2536.
- อรัญญา จอดนอก. ความเครียดและการปรับตัวของบุคลากรพยาบาล โรงพยาบาลกรุงเทพ
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา), กรุงเทพมหานคร : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544.
- อรพินทร์ ชูชม และอัจฉรา สุขารมณี. องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการปรับตัวของนักเรียนวัยรุ่น.
รายงานการวิจัย, กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ, 2532.
- อุดมลักษณ์ อุปจันทร์. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. วิทยญา
นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2547.
- อรพินทร์ ชูชม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพื้นความรู้เดิม สภาพแวดล้อมที่บ้านแรงจูงใจใฝ่
สัมฤทธิ์ ทักษะทางการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- อุบล ภูธรราช. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในวิชา
คณิตศาสตร์ เรื่องพื้นที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้บทเรียนโมดูลและคู่มือครู
ของ สสวท. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
มหาสารคาม(2530).

2. ภาษาอังกฤษ

- Anastasi, Anne. **Psychological Testing**. New York : The Macmillan Company, 1967.
- Alexander, Leigh and John, Simons. **The Determinants of School Achievement in Developing
Countries** : The Educational Production Function, 1975.
- Astin, Alexander W. **What Matters in College four critical revisited**. Jossey-Bass Publishers.
San Francisco, 1993.

- Atschuler, A.S. **How to Increase Motivation Through Elimate and Structure.** Cambridge, Mass, : **Achievement Motivation Development Project, Graduate Shool of Education**, Harvard University, Working Paper No. 8, 1968, 402,416,418.
- Atkinson. John W. **Motive in Fantasy Action and Society**, New Jersey : D. Van Nostrand, 1966.
- Bandura, A. and Richard H. Walter. **Social Learning and Personality Development.** New York : Rinchart and Winston,1963.
- Bass, B. M. **Cognitive , social and emotional intelligence of transformational leaders.** In R.E.Riggio (ed.) **Multiple intelligences and leadership.** Mahwah, NewJersey : LEA Publishers, pp.105-118. 2002.
- Bloom, Benjamin S. **Human Characteristics and School Learning.** New York : McGraw Hill, 1976.
- Carroll, John B. **A Model of School Learning, Teacher College Record.** 1963, May.
- Chopra, Lukhenelra. **Parental Occupation and Academic Achievement of High School Students in India.** The Journal of Educational Research, 60, 8 : 359-361, 1967.
- Clark, Willis W. **“Boys and Girls Are There Significant Ability and Achievement Differences ?”.** Journal of Education Research, 54 : 210-212, 1961,February.
- Crowne, Douglas P. **Internal Versus External control of Reinforcement. The Experimental Study of Personality.** University of Waterloo Ontario, Canada, 1979.
- Desena, Paul A. **The Role of Consistency in identifying Characteristics of Three Level of Achievement.** The Person and Guidance Journal, 43: 145-149, 1964, October.
- David, Arthur, Decoater **Some Effects of Different Classroom Conditions upon Interpersonal Relationship; Personal Adjustment and Achievement for College Fresh.** Dissertation Abstracts, 3 (11), 1971, May : 5789- A.
- Elder, G.H. **Family Structure and Education Attainment A Cross Nation Analysis.** American sociology Review : 30: 81-91, 1965.
- Eikeland and Manger. **Why Students Fail during Their First University Semesters.** International Review of Education, 38: 489-503, September 1992.

- Freeman, V.S and Morss, **Study Habits and Academic Achievement Among Asian Students and American Indian Students in Higher Education.** College Student Journal, 27: 352-355, September 1993.
- Finocchiaro, Mary and Micheal Bonomo. **The Foreign Language Learner : A Guide For Teacher.** New York : Regent Publishing Company, Inc., : 20-23), 1973.
- Gronlund, Norman edward. **Sociometry in the classroom.** New York : McGraw, 1959.
- Harvighurst, Robert J. **Conditions Predictive of Superior Children, in Studies in Adolescence.** New York : Macmillan, 1963.
- Hermans. H.J.M. **A questionnaire measure of achievement motivation.** Journal of Applied Psychology, 1970.
- Hunter, Jairy Cornelius, J. **A comparison of the Academic Achievement of Sophomores Living in University Residence Halls with that of Sophomores Living off-campus in selected State Universities in North Colorina.** Dissertation abstracts International, (1978), Vol. 38 No. 7: 4604-A.
- Hollander, Edwin P. **Principle and Method of Social Psychology.** London : Oxford University Press, 1981.
- Hickman, Catherine Wehlburg. **Parent Involvement: Between Socioeconomic Status, Gender, Grade Level.** Dissertation Abstracts International, 54 : 90-A July 1993.
- Hurlock, Elisabeth B. **Development Psychology.** New York : McGraw- Hill, : 251. 1959.
- Kinnard White. (eds). **Psychological Concepts in the Classroom.** New York: Harper and Row Publishers, 1974.
- Klapper, Joseph T. **The Effects of Mass Communication.** New York : The Free Press, 1960.
- Klapper, Joseph T. **The Effects of Mass Communication.** Glencco Illinois : The Free Press, 1960.
- Lazurus, R.S. **Patterns of Adjustment Human Effectiveness.** New York : McGraw- Hill Book Company, Inc. 1969.
- Lefcourt, Herbert M. **Locus of Control. Measures of Personality and Psychological Attitudes.** San Diego : California Academic Press Limited, 1990.

- Lawrence, Frances. **“Student Perception of the Classroom Learning Environment in Biology, Chemistry and Physics,”**. Journal of Research in Science Teaching, 13:315-323, 1976.
- Madaus G. and Others. **“The Sensitivity of Measure of School Effectiveness.”** Harward Education Review, 1979.
- Maslow, A.H. **Motivation and personality in the Classroom.** New York : Harper & Brothers, 1954.
- Morris, P.E. **“Strategies for Learning and Recall.** In M.M. Grunbery &P.E.Morris (Eds.) Applied Problems in Memory, New York : Academic Press, 1979.
- Maddox, Harry. **How to Study.** New York : Fawcett World Library, 1963.
- Mc Ghee, Paul E. & Crandall, Virginia C. **Beliefs in Internal External control of Reinforcements & Academic Performance,** child Development, (1968), 39: 92-93.
- Moursund, J.P. **Learning and Learner.** Monterey California : Book Cole Publishing Company, 1976.
- Martin, Janice, E. and others. **“The Relationship Among Internal –External Locus of Control and Rational –Irrational Beliefs,”**. Paper Presented at the Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Association, 13-15 ; November, 1991.
- Owens, Alice Rebecca. **The Relationship Between Selected Affective and Cognitive Variables to Academic Achievement and Persistence with Peer Tutoring.** Dissertation Abstracts International, 54 July 1993.
- Phopham, Jame, W. and Moor. **A Validity check on the Brown Holtzman Survey of Study Habits and Attitudes and the Borraw College Inventory of Academic Adjustment.** Personnel and Guidance Jowrnal., 38 1960.
- Raffini, james P. **The Relationship Resultant Achievement Motivation and College Student Examination Performance.** Dissertation Abstracts, 1970, September.
- Rotter, Julian B. **“Generalized Expectancies for Internal Versus External Control of Reinforcement,”** Psychological Monographs : General and Applied, 1966.
- Rogers. Everett M. **Diffusion of Innovation.** New York : The Free press, 1983.
- Rogers, Everett M. with F. Floyd Shoemaker, **Communication of Innovations.** New York : the Free Press, 1971.

- Ryan, David G. **Characteristic of teacher Manasha** : George Benta Company, 1960 .
- Rogers, Carl. **Freedom to Learn**. Columbus Ohio : Charles E. Merrill,1969.
- Rivers, Willga M. **Teaching Foreign Language Skills**. Chicago: The University of Chicago Press, 1968.
- Solomon. D. and M. I, Oberlander. **Locus of Control in the Classroom**. In Richard H. Coop and Kinnard White, (eds), **Psychological Concepts in the Classroom**, New York : Harper and Row Publishers, 1974.
- Song, Hae Kyun. **Academic Achievement Motivation of Student of Agricultural Education and Its Relationship to Certain Variables**. Dissertation Abstracts, 1971, November.
- Schramm, Wilbur, **Channels and Audiences in Handbook of Communication** . Chicago: Rand McNelly College Publishing Company, 1973.
- Strickland, B.R. **“Internal – External Control in the Classroom,” in Personality Variables in Social Behavioral**. Edited by Thomas Blass, New York : John Wiley and Son, 1977.
- Song and Hattie John. **Home Environment Self- concept and academic achievement : A causal Modeling Approach**. The Journal of Educational Psychology, 76 : 1276-1281), 1984, December.
- Tiedman, S.C. **A Study of Pupil-Teacher Relationship**. Journal of Education Research, 35 : 644-657, 1942.
- Tyler, Leona E. **The Psychology of Human Difference**. 3rd ed, New York : Appleton-Century Co, 1964.
- Triandis,Hary C. **Attitude Theory and Measurement** . New York : John Willey and Son Inc. 1971.
- Worthington, Lois H. and Grant, Claude W. (September 1971), **Factor of Academic Success: A Multivariate Analysis**. The Journal of Educational Research.
- Withall, Joh. **The Development of A Technique of the Measurement of Social-Emotional Climate in Classroom**. The Journal of Experimental Education, 17 : 347-361. 1979, March.

ภาคผนวก

ผนวก ก

ตารางที่ 1 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามแรงงูใจฝึลัมฤทธิ

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	0.307
2.	0.419
3.	0.539
4.	0.289
5.	0.294
6.	0.244
7.	0.209
8.	0.300
9.	0.321
10.	0.318
11.	0.283
12.	0.177
13.	0.170
14.	0.253
15.	0.206
16.	0.441
17.	0.291
18.	0.305
19.	0.425
20.	0.364

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.877

ตารางที่ 2 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	0.718
2.	0.284
3.	1.080
4.	0.330
5.	0.272
6.	0.290
7.	0.303
8.	0.325
9.	0.289
10.	0.280
11.	0.270
12.	0.490
13.	0.310
14.	0.500
15.	0.250

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.830

ตารางที่ 3 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	0.070
2.	0.690
3.	0.490
4.	0.230
5.	0.910
6.	0.250
7.	0.840
8.	0.250
9.	0.470
10.	0.370
11.	0.360
12.	0.340
13.	0.410
14.	0.390
15.	0.340

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.810

ตารางที่ 4 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสุขภาพจิต

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	0.430
2.	0.430
3.	0.340
4.	0.470
5.	0.620
6.	0.630
7.	0.660
8.	1.240
9.	0.890
10.	0.720
11.	0.490
12.	0.590
13.	0.440
14.	0.540
15.	0.580
16.	0.760
17.	0.600
18.	0.450
19.	0.330
20.	0.640

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.846

ตารางที่ 5 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสภาพแวดล้อมใน
มหาวิทยาลัย

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	0.710
2.	0.730
3.	0.600
4.	0.420
5.	0.460
6.	0.430
7.	0.750
8.	0.640
9.	0.830
10.	0.760
11.	0.570
12.	1.080
13.	0.84
14.	0.101

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.634

ตารางที่ 6 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่าง
นิสิตกับอาจารย์

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	0.780
2.	0.840
3.	0.680
4.	0.630
5.	0.490
6.	0.740
7.	1.100
8.	0.820
9.	0.780
10.	0.690
11.	0.300
12.	0.950
13.	0.710
14.	0.410

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.549

ตารางที่ 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิต
กับเพื่อน

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	0.550
2.	0.470
3.	1.190
4.	0.560
5.	0.360
6.	0.320
7.	0.710
8.	0.510
9.	0.310
10.	0.440

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.572

ตารางที่ 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามจิตลักษณะตามสถานการณ์

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	0.700
2.	0.640
3.	0.700
4.	0.830
5.	0.470
6.	0.620
7.	0.500
8.	0.320
9.	0.920
10.	0.380
11.	0.750
12.	0.530
13.	0.630
14.	0.730
15.	0.660
16.	0.300

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.575

ตารางที่ 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนิสิต
เก่ง ดี มีความสุข

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1.	0.220
2.	0.270
3.	0.210
4.	0.310
5.	0.230
6.	0.220
7.	0.260
8.	0.240
9.	0.250
10.	0.210
11.	0.250
12.	0.290
13.	0.370
14.	0.400
15.	0.330
16.	0.260
17.	0.300
18.	0.290
19.	0.260
20.	0.270
21.	0.360
22.	0.260
23.	0.230
24.	0.230
25.	0.290
26.	0.260
27.	0.180
28.	0.280
29.	0.30
30.	0.270

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.933

ผนวก ข

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต

ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำชี้แจงแบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน

ตอนที่ 4 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสุขภาพจิต

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 7 แบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างนิสิตกับอาจารย์

ตอนที่ 8 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน

ตอนที่ 9 แบบสอบถามปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์

ตอนที่ 10 แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิต เก่ง ดี มีความสุข

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนของนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นิสิตสามารถแสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คำตอบของนิสิตไม่มีผิดหรือถูก และไม่มีผลกระทบต่อตัวนิสิต แต่อย่างไร ในการตอบแบบสอบถามนิสิตไม่ต้องลงชื่อ คำตอบทั้งหมดจะเก็บเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

ขอขอบคุณในความร่วมมือนำการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

(พระมหาประยูร ธีรวัโส Ph.D.)

หัวหน้าโครงการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เมื่ออ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความที่เป็นจริงหรือเติมคำในช่องว่างซึ่งตรงกับความเป็นจริงในปัจจุบันของท่านให้ครบถ้วน

1. อายุ .....ปี
2. คณะที่กำลังศึกษา
  - ( ) คณะพุทธศาสตร์ชั้นปีที่ 1
  - ( ) คณะครุศาสตร์ชั้นปีที่ 1
  - ( ) คณะมนุษยศาสตร์ชั้นปีที่ 1
  - ( ) คณะสังคมศาสตร์ชั้นปีที่ 1
3. พื้นฐานการศึกษา ก่อนเข้ามาเรียนต่อมหาวิทยาลัย จบระดับชั้นคือ
  - ( ) จบปริญญาธรรม 5 ประโยค
  - ( ) จบปริยัติธรรมสายสามัญ
  - ( ) จบสายสามัญ มัธยมศึกษาปีที่ 6
  - ( ) จบสายอาชีวศึกษา (ปวช.)
4. รายได้ของครอบครัว เฉลี่ยต่อเดือน (.....)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

คำชี้แจง ให้นักิอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าปรารถนาอย่างยิ่งที่จะทำงานยากให้สำเร็จ					
2	ข้าพเจ้าพยายามพยายามทำงานที่ยาก					
3	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกกับบทเรียนที่ยาก					
4	เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำงานใดข้าพเจ้าจะทำอย่างเต็มความสามารถเสมอ					
5	ข้าพเจ้าพยายามสอบให้ได้อันดับดีขึ้นทุกครั้ง					
6	ข้าพเจ้าทำงานอย่างหนัก เพราะต้องการให้งานสำเร็จมากกว่ากลัวความล้มเหลว					
7	ถ้ามีโอกาสเลือกงานได้แล้ว ข้าพเจ้าจะเลือกงานชนิดที่ตนเองสามารถทำได้สำเร็จ					
8	ข้าพเจ้าไม่ปรารถนารางวัลหรือชื่อเสียงมากไปกว่าความสำเร็จของงาน					
9	ข้าพเจ้าฝากอนาคตของตนเองไว้กับความสำเร็จในการเรียนและการทำงาน					
10	ข้าพเจ้าชอบทำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความคิดริเริ่มของตนเอง					
11	แม้ข้าพเจ้าจะกลัวความล้มเหลว แต่เมื่อพบเข้าจริง ๆ ก็อดทนได้เสมอ					
12	ข้าพเจ้าเชื่อว่าความอดทน เป็นสิ่งสำคัญมากที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในทุก ๆ สิ่ง					
13	ข้าพเจ้าเชื่อว่าความพยายามต่อสู้ในการทำงาน จะได้ความสำเร็จ					

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
14	เมื่อทำงานง่าย ๆ เสร็จแล้ว ข้าพเจ้าอยากทำงานที่ยากขึ้นไปอีก					
15	ข้าพเจ้าจะพอใจมาก เมื่อมีคนรู้จัก เนื่องจากความพยายามในการทำงาน					
16	ข้าพเจ้ารู้สึกท้อแท้ที่ต้องทำงานหนักและต้องรอคอยความสำเร็จซึ่งใช้เวลานาน					
17	การแก้ปัญหาด้วยตนเองนั้น ข้าพเจ้าถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่ามากที่สุด					
18	ข้าพเจ้าบูชาความสำเร็จเป็นชีวิตจิตใจ					
19	ข้าพเจ้าไม่อยากจะรับผิดชอบในการเป็นผู้นำ					
20	ในการแก้ปัญหาโดยทั่วไป ข้าพเจ้าไม่ชอบใช้วิธีการเดิมตลอดไป					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความเชื่ออำนาจในตน

คำชี้แจง ให้นักิิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	เมื่อข้าพเจ้าวางแผนจะทำงานใด ๆ แล้ว ข้าพเจ้าแน่ใจว่าสามารถปฏิบัติตามแผนนั้นได้					
2	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการทำงานอย่างเต็มความสามารถจะทำให้การเรียนนั้นประสบความสำเร็จ.....					
3	ความก้าวหน้าในการเรียนของข้าพเจ้าขึ้นอยู่กับโชคชะตา.....					
4	ข้าพเจ้าเชื่อว่าประสบการณ์จากการเรียนจะช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาการเรียนได้อย่างเหมาะสม.....					
5	ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นย่อมมีแนวทางแก้ไขได้เสมอ.....					
6	ข้าพเจ้าเชื่อว่าบุคคลที่มีโอกาสก้าวหน้าในการเรียนเกิดจากความสนใจเอาใจใส่ต่อการเปลี่ยนแปลงของการเรียนและปรับปรุงสม่ำเสมอ.....					
7	ข้าพเจ้าเชื่อว่าบุคคลสามารถปรับปรุงแก้ไขตนเองได้อย่างเหมาะสมหลังจากพบข้อบกพร่องของตนเอง.....					
8	ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหา ข้าพเจ้าได้พิจารณาและเลือกวิธีที่ดีที่สุดเสมอ.....					
9	ข้าพเจ้าเชื่อว่าความรู้ของบุคคลจะพัฒนาได้ต่อเมื่อมีการศึกษาเพิ่มอย่างสม่ำเสมอ.....					

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
10	ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าสามารถควบคุมอารมณ์ได้ เมื่อเกิดความขัดแย้งกับเพื่อน ในชั้นเรียนจะ ช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีไว้ได้.....					
11	การเรียนได้ที่สำเร็จแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับ ความสามารถของข้าพเจ้ามากกว่าเรื่องของ โชคชะตา.....					
12	ข้าพเจ้ามีความก้าวหน้าด้านการเรียนอย่าง เหมาะสม โดยความรู้ความสามารถของ ข้าพเจ้า.....					
13	ข้าพเจ้ายอมรับความคิดเห็นของบุคคลอื่น เมื่อ ข้าพเจ้าใช้เหตุผลไตร่ตรองแล้ว.....					
14	ข้าพเจ้าได้ความไว้วางใจจากเพื่อน เนื่องจาก ข้าพเจ้าให้คำแนะนำอย่างถูกต้องและ สม่ำเสมอ.....					
15	ข้าพเจ้าเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีส่วนดีในตนเอง...					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคต

คำชี้แจง ให้นักิอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ถ้าข้าพเจ้าตั้งใจเรียนในวันนี้ข้าพเจ้าจะประสบความสำเร็จในวันหน้า					
2	ข้าพเจ้าคิดว่าวิชาต่าง ๆ ที่เรียนนั้นไม่ค่อยมีประโยชน์					
3	ข้าพเจ้าไม่สนใจว่าจะต้องเรียนจบสาขาใด เพียงแต่ต้องการเรียนให้จบ					
4	ข้าพเจ้าตั้งความหวังในการเรียนต่อค่อนข้างสูง					
5	ข้าพเจ้ามักทำงานเสร็จไม่ทันเวลา					
6	ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนเพื่อประสบความสำเร็จและชีวิตในอนาคต					
7	การคิดถึงอนาคตเป็นสิ่งที่ไม่มีประโยชน์					
8	ข้าพเจ้ารู้ว่าการเรียนนั้นยาก แต่ก็ไม่ทอดทิ้งเพื่อจะได้มีอนาคตที่ดี					
9	ข้าพเจ้ารู้ว่าการทำให้เป็นที่รักของบุคคลอื่นนั้นยากแต่ข้าพเจ้าก็จะพยายามปรับปรุงตน					
10	ถ้าข้าพเจ้าทำงานผิดพลาดข้าพเจ้าจะหาความรู้เพิ่มเติมในการทำงานนั้นมากขึ้น					
11	ถ้ามีสิ่งที่ไม่ได้ใจ ข้าพเจ้าจะปรึกษาผู้อื่นเพื่อหาแนวทางแก้ไขให้ได้					
12	ข้าพเจ้าศึกษาค้นคว้าหาความรู้ในทุกช่องทาง ทั้ง ห้างสมุด โทรทัศน์ วิทยุ หรืออื่น ๆ ที่มีข้อมูลที่ข้าพเจ้าต้องการ					

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
13	ข้าพเจ้าจะพยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้ได้เป้าหมายที่วางไว้					
14	ข้าพเจ้าจะยอมทนลำบากเพื่อจะได้สิ่งที่ต้องการ					
15	ข้าพเจ้ารู้ว่าสิ่งที่ข้าพเจ้าอยากเรียนต่อนั้นต้องใช้คะแนนสูงแต่ข้าพเจ้าจะขยัน เพื่อจะได้งานที่ดีในอนาคต					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสุขภาพจิต

คำชี้แจง ให้นักิอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับ ความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ได้แก่

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองเป็นคนตื่นเต้นง่าย					
2	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองสนใจอะไรไม่ได้นาน					
3	เวลาทำงานถ้าใครมาส่งเสียงดังข้าง ๆ ข้าพเจ้าจะทำงานต่อไปไม่ได้					
4	ข้าพเจ้ามีเรื่องกุ่มใจอยู่เสมอ					
5	ข้าพเจ้ารู้สึกลำบากใจถ้าจะต้องตัดสินใจ ทำอะไรด้วยตนเอง					
6	ถ้ามีคนมาขัดใจหรือขู่เพียงเล็กน้อย ข้าพเจ้าจะโกรธเอาง่าย ๆ					
7	เมื่ออาจารย์ถามคำถามในห้องเรียน ถึงจะ ตอบได้ข้าพเจ้าก็ไม่กล้าตอบ					
8	ข้าพเจ้ากังวลใจว่าพ่อแม่จะไม่รัก					
9	ข้าพเจ้ารู้สึกกลัวโดยไม่รู้ว่าจะกลัวอะไรอยู่ บ่อย ๆ					
10	ข้าพเจ้าบังคับตัวเองไม่ค่อยได้					
11	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองตกใจง่าย					
12	เวลาจิตใจข้าพเจ้ารู้สึกดีใจมาก เวลาเสียใจ ข้าพเจ้าก็รู้สึกเสียใจมาก					
13	ข้าพเจ้าไม่ค่อยกล้าพูดกับคนที่ไม่เคยรู้จัก มาก่อน					
14	ข้าพเจ้าไม่ชอบพูดเล่นเลย					
15	บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกว่าคุณเองจะทำอะไร ผิดอยู่เสมอ					

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
16	ข้าพเจ้าหวาดกลัวอยู่เสมอว่าพ่อแม่หรืออาจารย์จะลงโทษ					
17	บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกว่าจะทำอะไร ผิดอยู่เสมอ					
18	เมื่อเข้านอนตอนกลางคืนข้าพเจ้ามักนอนไม่ค่อยหลับเพราะคิดอะไรต่าง ๆ นานา					
19	บางครั้งข้าพเจ้ารู้สึกอึดอัดอยากตะโกนออกไปดัง ๆ					
20	ข้าพเจ้ารู้สึกว่ามีเพื่อน ๆ ไม่ใคร่อยากจะเล่นกับข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าเล่นผิดกติกาบ่อย ๆ					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสภาพแวดล้อมในมหาวิทยาลัย

คำชี้แจง ให้นักิอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	1. สถานที่เรียน สถานที่ศึกษาและห้องเรียนสะอาดเรียบร้อย					
2	ห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทสะดวก					
3	สถานที่เรียนมีเสียงดังรบกวนและแออัด					
4	ห้องเรียนมีแสงสว่างเหมาะสม					
5	ห้องเรียนมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนนิสิต					
6	โต๊ะ เก้าอี้ มีเพียงพอต่อการบริการ					
7	ห้องเรียนมีกลิ่นเหม็น จากขยะและห้องน้ำ					
8	ห้องเรียนมีของจัดวางเป็นระเบียบ					
9	2. สื่อและอุปกรณ์การเรียน สื่อและอุปกรณ์การเรียนมีจำนวนเพียงพอกับจำนวนนิสิต					
10	อุปกรณ์สื่อการสอนเหมาะสมกับบทเรียน					
11	การเรียนการสอนส่วนใหญ่มีเอกสารประกอบการสอน					
12	สื่อคอมพิวเตอร์หรือสื่ออินเตอร์เน็ตเพียงพอ บริการ					
13	มีห้องสมุดและแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม เพียงพอ บริการ					
14	สื่อหนังสือ ตำรา และเทคโนโลยีเพียงพอกับ ความต้องการ					

ตอนที่ 7 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับอาจารย์

คำชี้แจง ให้นักิอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับ ความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	พฤติกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติต่อนิสิต อาจารย์ให้ความเป็นกันเองกับข้าพเจ้า					
2	อาจารย์รับฟังความคิดเห็นของนิสิต					
3	อาจารย์ให้ความสนใจต่อข้าพเจ้าน้อย					
4	อาจารย์ให้คำปรึกษา แนะนำเมื่อข้าพเจ้าไม่ เข้าใจบทเรียน					
5	อาจารย์เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ข้าพเจ้า					
6	ข้าพเจ้ารู้สึกท้อใจในการเรียน เพราะ อาจารย์สนใจแต่นิสิตที่เรียนเก่ง					
7	อาจารย์เข้าสอนตรงเวลา					
8	อาจารย์จะรับฟังเหตุผลของข้าพเจ้าเสมอ เมื่อข้าพเจ้ามีปัญหา					
9	อาจารย์สอน โดยไม่สนใจว่านิสิตจะเข้าใจ หรือไม่					
10	พฤติกรรมที่นิสิตปฏิบัติต่ออาจารย์ ข้าพเจ้าไม่สามารถซักถามเรื่องการเรียนรู้กับ อาจารย์ได้					
11	ข้าพเจ้าทำรายงานส่งตามที่อาจารย์สั่งทุกครั้ง					
12	ข้าพเจ้าชอบในการโต้ตอบอาจารย์					
13	ข้าพเจ้าปรึกษาปัญหาส่วนตัวกับอาจารย์ได้					
14	ข้าพเจ้าแสดงความเคารพอาจารย์ทั้งใน ห้องเรียนและนอกห้องเรียน					

ตอนที่ 8 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนิสิตกับเพื่อน

คำชี้แจง ให้นิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ได้แก่

- จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
 จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
 จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าเป็นคนมีน้ำใจและชอบช่วยเหลือเพื่อนในห้อง					
2	ข้าพเจ้าสามารถปรึกษาปัญหาการเรียนกับเพื่อนได้					
3	ข้าพเจ้าทำงานร่วมกับเพื่อนไม่ได้					
4	ข้าพเจ้าไม่เข้าใจบทเรียนเพื่อนก็ช่วยอธิบายให้					
5	ข้าพเจ้าเข้ากับเพื่อนได้ดี					
6	ข้าพเจ้ากับเพื่อนทำกิจกรรมในชั้นเรียนด้วยความสามัคคี					
7	ข้าพเจ้าทำรายงานส่งไม่ทันเพื่อนก็ช่วยจัดการให้					
8	เพื่อนให้ความช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกันในด้านการเรียน เช่น ยืมเงิน ยืมอุปกรณ์การเรียน					
9	ข้าพเจ้ามีเพื่อนสนิท					
10	ข้าพเจ้าทำงานคนเดียวมากกว่าทำงานเป็นกลุ่ม					

ตอนที่ 9 แบบสอบถามปัจจัยทางจิตลักษณะตามสถานการณ์

คำชี้แจง ให้นักิอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	การรับรู้ข่าวสารข้อมูล เมื่อมีกิจกรรม ข้าพเจ้าได้รับข่าวสารประกาศ ของมหาวิทยาลัยทุกครั้ง					
2	คณะ/ภาควิชาแจ้งข่าวสารการเรียนการสอน และทุนการศึกษาแก่นิสิต					
3	ข้าพเจ้าได้รับข่าวจากสื่อสิ่งพิมพ์ของ มหาวิทยาลัย					
4	มหาวิทยาลัยประกาศข่าวการศึกษา/ ข่าวแนะ แนวการศึกษาต่อ /ข่าวด้านอาชีพ					
5	ข้าพเจ้ารับข่าวสารการศึกษาจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต					
6	มหาวิทยาลัยให้ข้อมูลข่าวสารทันเหตุการณ์ ปัจจุบัน					
7	เจตคติต่อการเรียนและสถาบัน ข้าพเจ้าสามารถประยุกต์ใช้ได้กับการดำเนิน ชีวิตประจำวัน					
8	เป็นการเรียนอย่างมีคุณค่ามาก					
9	ไม่สามารถนำไปปรับพฤติกรรมของผู้อื่นได้					
10	ข้าพเจ้ารู้สึกสนุกกับการเรียนในระดับ อุดมศึกษา					
11	วิชาในระดับอุดมศึกษา มีเนื้อหาซ้ำซากน่าเบื่อ หน่าย					

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
12	การปรับตัวในการทำงาน ข้าพเจ้าสามารถปรับตัวทำงานให้เข้ากับ เพื่อนๆ ได้ดี					
13	ข้าพเจ้ารู้สึกกังวลใจในการแสดงความคิดเห็น ในการทำงานกับเพื่อน					
14	ข้าพเจ้าร่วมมือได้กับทุกคนในการทำงาน					
15	เพื่อนๆ มักยอมรับผลการทำงานของข้าพเจ้า					
16	ข้าพเจ้ายอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ร่วมงาน					

ตอนที่ 10 แบบสอบถามผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนิสิต ด้านเก่ง ด้านดี ด้านความสุข

คำชี้แจง ให้นิสิตอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงช่องเดียว ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 อันดับ ได้แก่

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนี้ตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตบ้าง ไม่จริงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนิสิตน้อยที่สุด

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1	ด้านดี นิสิตมักจะช่วยเหลือผู้อื่นและมีส่วนร่วมเสมอ เมื่อมีโอกาส					
2	นิสิตให้ความเคารพอาจารย์ทุกครั้งที่พบเห็น ทั้งในและนอกห้องเรียน					
3	นิสิตรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น					
4	นิสิตปฏิบัติตามกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย ด้วยความเต็มใจ					
5	เมื่อผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือนิสิตจะ ช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทน					
6	นิสิตแบ่งปันอุปกรณ์การเรียน หนังสือ สื่อการ เรียนให้แก่เพื่อนอยู่เสมอ					
7	นิสิตใช้อุปกรณ์สื่อการเรียนแล้ว เก็บเข้าที่เดิม อย่างเรียบร้อยเป็นประจำ					
8	นิสิตเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจและสนใจ ในความทุกข์ของผู้อื่น					
9	เมื่อเห็นเพื่อนประพฤติไม่เรียบร้อยมักห้าม ปรามเพื่อน ๆ					
10	นิสิตมีส่วนร่วมทุกครั้งในกิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์เพื่อสังคมเมื่อมีโอกาสทุกครั้ง					
11	ด้านเก่ง เมื่อต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม นิสิตรู้ถึง แหล่งข้อมูลและวิธีการแสวงหาความรู้ที่ หลากหลาย					

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
12	นิสิตสามารถทบทวนเนื้อหาได้ด้วยตนเอง					
13	นิสิตสามารถที่จะเรียนรู้และเข้าใจในสิ่งที่อาจารย์สอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
14	นิสิตสามารถทำรายงาน/ แบบฝึกหัดด้วยตนเองได้อย่างเข้าใจและถูกต้อง					
15	นิสิตสามารถสรุปเนื้อหาที่เรียนได้					
16	การที่นิสิตมีความสนใจและมีความคิดสร้างสรรค์ในการบูรณาการเรียนรู้ ถือว่านิสิตท่านนั้นเก่ง					
17	นิสิตสนใจและอ่านหนังสือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องสมุด					
18	นิสิตสามารถฟังและเล่าเรื่องที่ตนได้ฟังให้ผู้อื่นเข้าใจได้					
19	นิสิตคิดไตร่ตรองก่อนตัดสินใจทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดเสมอ					
20	นิสิตสามารถนำความรู้ที่เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					
21	ด้านความสุข ขณะที่เรียน นิสิตรู้สึกสนุกและพึงพอใจในกิจกรรมการเรียน					
22	นิสิตร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเต็มใจ					
23	นิสิตมีความสนใจในขณะที่เรียน					
24	นิสิตรู้สึกว่าคุณครูและเพื่อน ๆ ร่วมชั้นเรียนให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเรียนเป็นอย่างดี					
25	นิสิตกระตือรือร้นที่จะเรียนในแต่ละวิชา					
26	การได้รับรางวัล คำชมและการยอมรับจากเพื่อนนิสิตและอาจารย์เป็นสิ่งที่ทำให้มีความสุข					

ลำดับ	ข้อความ	จริงที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
27	การที่ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจนั้นจะยิ่งเพิ่มความมั่นใจในเรื่องนั้น ๆ					
28	นิสิตมีสมาธิในการเรียน					
29	นิสิตรู้สึกมีความสุข สนุกสนานกับการได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น					
30	นิสิตให้ความสำคัญและสนใจกับการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น					

ประวัติผู้วิจัยและคณะ

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) พระมหาประยูร ธีรวีโส หัวหน้าโครงการ
(ภาษาอังกฤษ) PhramahaPrayoon Theerawongso
2. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ ระดับ 5
รักษาการหัวหน้าภาควิชาจิตวิทยา
3. ที่อยู่ (ที่ทำงาน) ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทร. 02-4345939 , 02-8911740
4. ประวัติการศึกษา
  - ปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ สาขา จิตวิทยา (พธ.บ.)
สถาบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่จบ 2536
  - ปริญญาตรี คณะสื่อสารมวลชน สาขา หนังสือพิมพ์ (B.J.)
สถาบัน Marathwada University India ปีที่จบ 2540
  - ปริญญาโท คณะจิตวิทยา สาขาจิตวิทยาคลินิก (M.A.)
สถาบัน Marathwada University India ปีที่จบ 2539
  - ปริญญาโท คณะรัฐศาสตร์ สาขารัฐศาสตร์
สถาบัน Deemed University Pune India ปีที่จบ 2541
  - ปริญญาโท คณะเศรษฐศาสตร์ สาขาเศรษฐศาสตร์
สถาบัน Deemed University Pune India ปีที่จบ 2543
  - ปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการศึกษา
สถาบัน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีที่จบ 2548
  - ปริญญาเอก คณะจิตวิทยา สาขาจิตวิทยาคลินิก
สถาบัน Marathwada University India ปีที่จบ 2547
5. ประสบการณ์การทำงาน
  - 1) อาจารย์สอนพระปริยัติธรรมโรงเรียนพุทธศาสตร์ วัดยานนาวา กรุงเทพฯ 2524
  - 2) อาจารย์สอนพระปริยัติธรรมโรงเรียนพุทธศาสตร์ วัดราชคฤห์ กรุงเทพฯ 2528
  - 3) อาจารย์ระดับ 4 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 2545
  - 4) นักจัดรายการวิทยุรายการธรรมะแสงสว่างทางใจ สถานีวิทยุกองพลที่ 1 รักษาพระองค์

6. ตำแหน่งจากประสบการณ์ในการวิจัย

นักวิจัยแห่งชาติปี 2549 (รหัสประจำตัว 00012375) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

7. ประสบการณ์ในการวิจัย

งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

- 1) การศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับความเครียดของงาน บุคลิกภาพ ความพึงพอใจ และแรงจูงใจ ของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมในเมืองอินเดีย ปีพิมพ์ 2545
- 2) ภาวะผู้นำของผู้บริหารในมหาวิทยาลัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานด้านวิชาการ ปีพิมพ์ 2547 (ผู้ร่วมวิจัย)

งานวิจัยที่กำลังดำเนินการ

1. การศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจิตสังคมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ปีงบประมาณ 2548 (หัวหน้าโครงการ)
2. การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน. ปีงบประมาณ 2548 (ผู้ร่วมวิจัย)

งานด้านตำราและเอกสารประกอบการสอน

- 1) จิตวิทยาคลินิก จิตวิทยาบุคลิกภาพ จิตวิทยาการทดลอง สรีรจิตวิทยา พระสูตรตันตปิฎก I จิตวิทยาผู้ใหญ่ สถิติการวิจัยทางจิตวิทยา การวิจัยทางพุทธศาสนา และมนุษย์กับสังคม

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย)   ดร. โคนิทธิ์ ศรีทอง
(ภาษาอังกฤษ)   Dr. Konit Srithong
2. ตำแหน่งปัจจุบัน   อาจารย์ระดับ 7
3. ที่อยู่ (ที่ทำงาน)   ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์
ม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทร. 0-2434-2123
4. ประวัติการศึกษา
  - ปริญญาตรี   พช.บ. สาขาการศึกษานอก ร.ร. สถาบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ปี พ.ศ.2532
  - ปริญญาโท   M.A. สาขาสังคมวิทยา University of Poona, India.
  - ปริญญาเอก   Ph.D. สาขาสังคมวิทยา Panjab University, India.
5. ประสบการณ์การทำงาน
  - รหัสประจำตัว 47-06-0071 สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
  - งานวิจัยที่ทำสำเร็จแล้ว
    - 5.1 การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวพุทธศาสตร์ : กรณีศึกษาวัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี ปีพิมพ์ 2547 (หัวหน้าโครงการ)
    - 5.2 การทบทวนองค์ความรู้เรื่อง ผู้ติดเชื้อ HIV ผู้ป่วยเอดส์และการดูแลรักษาสุขภาพแบบทางเลือก. ปีพิมพ์ 2546 (ผู้ร่วมวิจัย)
    - 5.3 กระบวนการพัฒนาพระสงฆ์ที่พึงปรารถนาตามพระธรรมวินัย. ปีพิมพ์ 2545 (ผู้ร่วมวิจัย)
  - งานวิจัยที่กำลังทำ
    - 5.1 การศึกษาความต้องการทรัพยากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ในปี 2549-2554 (หัวหน้าโครงการ)

ประวัติผู้ร่วมวิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นายลือชัย วงษ์ทอง
(ภาษาอังกฤษ) Mr. Luechai Wongthong
2. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ ระดับ 6
3. ที่อยู่ (ที่ทำงาน) 104/40 ถ.ชิวนา อ.แม่สอด จ.ตาก 63110 โทร. 01 - 987-9904
4. ประวัติการศึกษา
ปริญญาโท พบ.ม สาขาวิชาเอกการวิเคราะห์และวางแผนทางสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) กรุงเทพมหานคร
ปีที่จบ 2539
5. ประสบการณ์การผลงานวิจัย
  1. โครงการศึกษาสภาพแวดล้อมทางน้ำบริเวณลำคลอง โดยรอบการนิคมอุตสาหกรรมลาดกระบัง 2537 (เสนอ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี นายวิรัตน์ โพธิวิหค)
  2. ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักงานเขต กรุงเทพมหานคร 2537
  3. โครงการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ไฟฟ้าที่มีต่องานบริการของการไฟฟ้า นครหลวง 2539
  4. เส้นทางสู่การเป็นนักพัฒนามืออาชีพ 2540 มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (TRRM) โดยสนับสนุนองค์การระหว่างประเทศเพื่อนพัฒนาประเทศเนเธอร์แลนด์ (NOVIB)
  5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ยาบ้าในพื้นที่ 11 จังหวัดอีสานตอนบน สำนักวิจัยวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2541
  6. ผ่านการอบรม กลยุทธ์การพัฒนาผลงานวิชาที่มีคุณภาพ

ประวัติการได้รับทุน : - สำนักนายกรัฐมนตรี

- สำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูประบบราชการและสำนักงาน ก.พ.
- มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลงานวิจัยที่พิมพ์เผยแพร่ :

- การศึกษาวิถีชีวิตแรงงานหลบหนีเข้าเมืองชาวพม่า โดยผิดกฎหมาย ในจังหวัดระนอง
- ความต้องการของพนักงานในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันต่อการ บริหาร การจัดการของกิจการ
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ยาบ้าในเขตพื้นที่ 11 จังหวัดอีสานตอนบน
- การเป็นนักวิจัยให้สัมศักดิ์ศรีและเกียรติภูมิ
- บทบาทของพระเครื่องรางของขลังกับสังคมไทย
- นโยบายสิ่งแวดล้อมกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ : ศึกษากรณีมลพิษทางน้ำ

ตำแหน่งจากประสบการณ์ในการวิจัย :

- นักวิจัยแห่งชาติปี 2542 (รหัสประจำตัว 42-00-0003) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประสบการณ์วิชาสอน :

- ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม
- ระเบียบวิธีวิจัยทางการจัดการ
- ระเบียบวิธีวิจัยทางธุรกิจ
- ระเบียบวิธีวิจัยทางการตลาด
- สถิติเพื่อการวิจัย
- คอมพิวเตอร์เพื่องานวิจัย(การใช้โปรแกรม SPSS/FW)
- วิชาพื้นฐานทั่วไปทางสังคมศาสตร์
- การจัดการทรัพยากรมนุษย์
- มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม

ประสบการณ์การทำงาน :

- อาจารย์ภาควิชาภาษาและสังคม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
- อาจารย์ภาควิชาแกนธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- อาจารย์ภาควิชาสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - หัวหน้าสำนักวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - คณะกรรมการจัดทำหลักสูตร สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - คณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัย
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
-